

ŽELJKO KOVAČIĆ

PRIČICE

Z TESNE VULICE

ŽELJKO KOVAČIĆ

PRIČICE Z TESNE VULICE

Podravske Sesvete, 2012.

Ovu knjigu posvećujem pok. suradnicima /za folklor, dramsku djelatnost,
stare pastirske športove/:

Ivanu Aubelj-Sandokanu,
Josipu Britvić-Mekiškom,
Stjepanu Bratanović-Štefu,
Ivici Derežić /iz Mrtvice/,
Ivanu Drvenkar-Drndarcu,
Josipu Drvenkar-Šostarički,
Mariji Drvenkar-Lukišinoj,
Matiji Drvenkar-Maturici,
Jagici Gluhak-Kresinoj,
Ani i Alojziju Halusek-Carovim,
Petru Jankoviću-Matičinom,
Božidaru Kerečeni-Šostarovom,
Josipu Karšić-Konačaru,
Josipu Lončarić-Puzderu,
Mariji Lovreković-Kloštranki,
Stjepanu Miloš-Poštaru,
Mariji Matočec-Čižmarovoj,
Mariji Matočec-Đuradenkinovoj,
Antunu Pintarek-Jantunu,
Anđelki Pintarić-Kladarčanovoj,
Bari Petrovčić-Piciklovčanovoj,
Dragici i Đuri Petrovčić-Đokinim,
Ivanu Pojed-Pojedovom,
Slavku i Stjepanu Peić-Peićevima,
Stjepanu Posavec-Matičinomu,
Stjepanu Posavec-Pekarovomu,
Antunu Rep-Miloševkinomu,
Ivanu i Mirku Rep-Rafinovima,
Dragutinu Rođak-Frljinomu,
Andriji Šokec-Jendrini,
Ani i Kati Šerbedija-Šustaricama,
Damiru i Ivanu Šerbedija-Paštinima,
Stjepanu Šantić-Šantićevomu,
Mariji i Stjepanu Šokec-Čižmarovima,

Ani Štefanić-Dragančici,
Ani Tudić-Zelenborovoj,
Petru Vlašić, ml. -Lašičkovomu,
Ani i Josipu Zrinski-Junčevima,
Vladimiru Zebec-Jalžičinomu.

Posebna zahvala kolegi, prijatelju, prof. dr. Tvrtku Čubelić /vrsnom znanstveniku, folkloristi, sveuč. profesoru, za dugogodišnje prijateljevanje i suradnju!//

Velika zahvala pok. piscu, prijatelju, Đuri Tomerlinu-Picoku; kolegama: Đuri Babiću, Josipu i Andriji Turković, za dugogodišnje prijateljevanje i suradnju!

Posebno hvala dosadašnjim dobrotvorima: Ivanu i Mariji Kolar, Milici i Slavku Đurin, Općini Kloštar Podravski, Koprivničko-križevačkoj županiji, Općini Podravske Sesvete, a posebno načelniku Ivanu Derežiću!

I. dio

1. Predgovor,
2. Puno je pomogel tetec Forintec vu bavelu,
3. Zete, zete, vrag te gnjete!,
4. Zarad dukši prstov za celi život dobil po njema,
5. Janena Pretikova,

II. dio

6. Čudne senje,
7. Sam seбом razgovarja,
8. Spasile ga velebicke vile,
9. Naslupavanje spovedi,
10. Menjba,
11. Kaj trezen misli, pijan pripoveda!
12. Dundača,
13. Crleno svetlo,
14. Repačetina!

III. dio

15. Naprv se pak rivljo!,
16. Navek jem paše sakoje vreme,
17. Podstoloviči,
18. Poštenju je zdavnja odzvonelo!,
19. Od jamičke do jametine,
20. Selski pevčec,
21. Pavina Kuštrc,
22. Poštemplerana,
23. Točen kak vura,
24. Fpičila ju osa navrj nosa!,
25. Miškina Mudlješ,

IV. dio

26. Sesevetska kajkavica,
27. O autoru /piscu/,
28. Kazalo.

Predgovor

Ponovo se pisac javlja novom knjigom *Pričice z Tesne vulice*. Nastavlja svojim neumornim stvaralaštvom u sesvečkom dijalektu /staro-sesvečkoj kajkavici/.

Svi naslovi, koje nam nudi pričama /kraćim i duljim/ dio su njegove spoznaje o životu mještana Podravske Sesvete i konaka. Sadržaji slojevitom odražavaju različita njegova životna razdoblja kao i samih mještana. Vrlo slikovito /izmišljenim imenima i prezimenima/ želi sačuvati svačiju privatnost, da se ne bi, na taj način, bilo koga uvrijedilo i povrijedilo. Izvanrednim zapažanjima, na jedan pristupačan, stilski jednostavan način izražavanja stvari određene male zaplete i rasplete općih događanja i tako nam opisana vremena vrlo slikovito približava, čini dostupnima, uvodi nas u cjelokupnu problematiku određenih pojedinaca, grupa ljudi /različitih svjetonazora/ i svega što prati takav način življenja žitelji /sela i konaka/.

U jednostavnosti i pristupačnosti dijalozima nastoji sačuvati govor toga vremena /riječi, način promišljanja/ i sve što se u tom vremenu događalo. Nije ni čudo da se istima služi, jer je na desetljeća vodio Dramsku sekciju amatera i inzistirao na kajkavštini, koja je za istu sredinu bila najrazumljivija, vrlo poželjna kao tradicijski izričaj žitelji toga mjesta. Njemu, kao piscu, svejedno je o kojem se političkom vremenu govori, uvijek ostaje dosljedan svoje filozofske promišljenosti i jasnoće opredijeljenja za opće dobro, čestitost, rad, uzajamno pomaganje, poštovanje svačije ličnosti /koja se potvrđuje svojim neumornim radom, zalaganjem/, ali šiba sve lošosti ličnosti i vremena na svoj način. Toliko je u svom stvaralaštvu jednostavan, da se nikome ne nameće kao nekakav poseban autoritet, jer je i sam bio uvijek na strani onih malih /seljaka i radnika/, a protiv lažnih autoriteta, koji su koristili politiku i svako takovo vrijeme /"u ime naroda"/, ali uvijek za sebe, svoje vlastite interese i probitke. Priče su njegove čitljive, jednostavnih sadržaja, bez zamršenih zapleta, s određenom ciljanom porukom, ali takovom, da nikoga ne primorava promišljati po tuđem, već po svom obrascu, nenametljivom, jasnom, odmjerenom i uvijek takovom, da se svatko trgne iz uspavalosti i promišlja vlastitom glavom i pameću.

S ovom knjigom obogaćuje kulturnu stvarnost mjesta Podravske Sesvete i daje poticaj ostalim stvarateljima, da ustraju u radu, učine što više za svoju

općinu, županiju i Republiku Hrvatsku.

Zbog svega ovog, sa velikim zadovoljstvom, promoviram ovu knjigu, sretan što s piscem prijateljujem, družim se punih 35 godina u jednom slijedu djelovanja, očuvanja svega onoga što čini bogatstvo naše tradicijske i opće kulture Podravske Sesveta.

Josip Cugovčan, etnograf i slob. slikar

Puno je pomogel tetec Forintec vu bavelu

Ti, naši, prosidbeni običaji tak so se zmenjili i zakomplicerali, da nemoči povedati. Jošče je nekak vu iži gde nema nikoga za sprašati i poslati vu prosidbu. Jaj si ga sem vu iži dok je doraščen dečušinec za ženiti i za ženidbu! Makar so kak itvalnoga gospodarstva, šteli bi nekaj boršega, vrednešega i na joko, za gled, lepšega, da negovorimo za prstoke opipljivešega. Nebi se moglo reči, da se na mladenku baš nikaj negledi. Nuz se ostalo, kaj ima, bilo bi dobro da je od glave do pete nekak vredu, da se nepopikava po ravnem, dok odi, i nezeva vu pripovedanju. Male faljinge neso ni preveč zagledljive, dado se skriti z nečem, prikriti i pokriti. Med prvem, kaj je, našemu dečušincu treba mam povedati pravu životnu istinu, da se od ljubavi nežive. Lepota tak i tak preađa, a dobrota ostaje duže, kak i saj delek kojega se pod miraz dobi. Malomu dečkoecu na sakakvo potrebito je pamet rasvetljiti, da mu z mrakeca nekaj blešči, osvetljava sē životne čase, tegobite steze i pute. Nikaj vu tem nečudno, ak se vu letaj neslažo. Navek je borše da neko ima stareše solji vu glavi, more ž njom, vu pravi čas, zasoljiti nesigurnu i nezrelu misel! Veli se: -Stareša pamet mlajšu vu semu vuči i vodi na pravi put života i življenja! Netreba se zarad toga sramiti ak je zreleša mladenka koji deset, petnajst let od svega mladoženje! Sē to, spram večnosti, jena je zera i nezemiva se preveč k srcu. Ak i do toga doje, onak, iznenadljivo, more se prerazmeti i prav razmeti. Nebi se baš do kraja moglo reči, da bi to bilo zmed njeov kak dok so poštivali joca i mater, čeču i bačeka. To bi moglo biti, nikak preveč blizo, al ni predaleko od toga. Je, kagda, tak vam je to, dok još neso deca do kraja zrela, a od zeleničljivoga se neso preveč odalečila i otišla naprv! Nek budo zafalni kaj imajo nas, postareše, koji o semu vodimo pravu brigu, misel nam je navek ž njema i nad njeov! Tak se, bormeš, nebudo mogli popiknoti ni na ravnem, a kam li na grbavem! Sē vu semu, ide nekak, al treba, zaprav, sprostiti! To neje jenostavno, kak nam se vu pripovedanju čini. Ak sē nedobimo, kak smo si prectavili, ondar je vzalud naša pomisel, saj naš trud i muka! Setili smo se, vu semu tomu bu pomogel naš tetec Forintec!

Njega je moči na sakaj nabrkati. I sam ide tam kam netreba! Mam idemo k njemu, da se neoladi. Za dneva mu treba o semu povedati, pripraviti ga, vu ženskoj spodobu prevzeme sē na svoja pleča! Zakaj to ž njem treba napraviti pred kmicu, nenikakva familijarna tajna? Nekak ga je najleže, vu tu dob, premunduriti vu žensku i poženskiti mu celu čud! Vu kurnjaku je bilo dosti kropa, vu starem bakrenem kotlu. Od dima se nevidlo, ni pred nosom, ni za nosom. Za časek je bil vekši belitnjak, do pol napunjen z kropom, vu kojega

je štrobanknol Jendrek Forintec! Sī ga prali, zepirali, kajda je barun fon Šklebekovič! Slivkal je, netuliko od kropa, kuliko od kravski česal, z kojema so ga, po celem telu, česale njegve čečiče. Z pol kile teškem, domačem sopunom zeprale so ž njega sū višeletnu krastavoču kože i zmikale sē bradavke, koje zadevale pod sopunom. "Predrago" je javkal vu čeburu. Saj se nakostušil od "premilnoga milovanja" i čečinske brižnosti! Z čebra je skočil kak detel na podeti nožni pleter! Vu ipu je navlekel na noge vunene štomfe. Za časek je imal na sebi tri belosive pocuknjare. Z podfrknjene pocuknjarač čeče so mu napravile vidljiveše kuke, da se bi zbegla videti njegva gureta. Napasale mu i oblekle sivkastu bluzu, koja je odgovarjala srednjoj dobi selski žen. Od dva menša klupka konopljenoga konca napravile mu cecoke, da nebi zgledel kak kravica z presušenem vimenom. Ž njegovom trovuglastom glavom bilo je najtežeše. Nikak na nju nepasalo poculišče i poculica. Ščetinska kika sē je odigala i zmikavala z glave. Jedvaj, z meljinem i mačkovoga gloda lepilom, nekak je sē ostalo na glavi, al tak, kajda spod sega piče letvenjaki-čavli. Od sega je bila najvekša muka prisličiti obraze od muški na ženske i dati jem pravu spodobu. Na sakakvo so ga po licaj ribale, zdelavale kožu, farbale z crlenem i rusem kreppaperom. Vučile ga po ženski koracati. Jon je više nađipaval, neg koracal kak se patri! Dok je zrekaval po ženski, malo da se neje z vlastitem jezikom zaplel med zube i prigrizel si ga. Sā je sreča, da so imali slivenoga prežiga! Od njega je pripovedal kak repar na repišču. Dobro da so ga mogle zastaviti vu pravi čas, jel bi mlel i mlel na flo i nigdar kraja semu! Čeče Mande, stišnjena šaka, spod njegovu prebrojivi reber, bila je naputek da začkomi i dā dojt drugema do reči.

I na zadnje, tetec Jendrek Forintec, z bavelom, štrekal selom i išel vu prošnju, kak so to zavtevali selski običaji njegve dobi i vu njegovu vreme. Nebi se moglo reči, da takov, kakov bil, zgledel, preveč nebedasto ispal! Najprvlje, sē je, nekak, normalno zgledelo. Kak se god zmikaval na stran, odzađ, itak je primečen i prepoznat. Mladenikini vukučani, nek nebu grdo rečeno, dosti šprljavi na joči, neso mogli sē i sakaj razebrati, al so, po čulnosti, osetili da je tuka čečok-Jendrok. Više na suzeni plač, a menje smejom, jedvaj je poprijel takvu konštataciju, kakvu je doživljal od nazočivi. Najrajši bi zaručal na saj glas, al mu postareša leta neso dala, da se tak oponese vu tem času i takvoj priliki!

Jošče je jemput, Bog zna, po koji put vu životu, zarad svoje dobre čudi, pregutnol predebeloga knegljina! I to bi nekak prešlo, al slabovida, gluvonrdečliiva Jalžoka, najhorše, med prvem, prepoznala čečokeca-

Jendrokeca. Feflesajuči z jezikom dala do znanja, da je to jon i škrambastem prstom pokazala na njegov obraz. Vu soj toj ižnoj, obiteljskoj komešanciji, ni Jendrek neostal po strani. Z litrenoga zemljenoga vrča, više sličnoga čupici, dvaput je fest vuse povlekel pravoga tuduma-lupidruma. Do kraja je zgubil sega srama, za ruke k sebi povlekel Maroku i pričel ž njom plesati cupanca, đipanca, mrdusaka i skekusaka! Z tem joj je štel pokazati, da se bu navčila pameti, kaj ga je pokazala i med prvem prepoznala. Sirota, malo da ju neje zadusilo, kak se zasiputala od đipanja! Zastalo joj je i jono malo govora kojega je imala. Misel joj se zgubila i zastala na jenem mestu, z kojega se nemogla nikak pomeknoti naprv. Da ju neso macali nasakakvo polegnjenu na posteljki, z vinskim joctom, pitanje je jel bi igdar došla k sebi. Z mladenkinim jocom Frtalec Blažokecom leže je bilo besenjegiti, jel je vu govoru kmrkal i zrekaval samo dve najvažneše reči: - Je, ne! Kuliko je bilo sega, splatilo se Jendričeca zamotati vu bavel, jel je, zafaljujuči njegvoj spodobi, sē išlo kak po loju namazano. Ni malo nešteta, ak je kojega bavelskoga štrancljina ostavil na vratenoj kvaki, il kojemu zubu predivoga zmikavača! Napravil je pravoga posla, koji se, den denes, vidi na sakojem koraku, navek bu ostal za primer, kak je bilo prav delati i za napraviti. Neje čudo zakaj je, dok je Jendroček vmrl, i vu les bil det ž njem prosidbeni bavel. Morti mu je i na onem svetu dobro došel vu sličnem poslu?..

Zete, zete, vrag te gnjete!

Premilni selski običaji neso mimoišli ni Đuroka Pučpuroka. Kak bi se po selski reklo, zrasel je za ženjidbu. Kaj neje baš punoleten, to nevažno! Solji vu glavi dosti ima, a more mu se je, po potrebi, pridodati i bu pametneši i zreleši. Mamoka Jeloka Pučpuričoka i japa Fabek Pučpurok zdavna so odredili da, kak najmlajši sinek, nemre ostati na gruntišču, da mora otiti nekam, vu zectvo. Nebi ga rad samo tak potepli, da nekam otije, kajda neje na ovem svetu živel. Japa i mama pričeli so sakem dnevom sē više študerati i študerati. Neto, samo kaj god najti i nekam ga porinoti, a živeti se nemre od gole ljubavi. Zaprav, mora se pod saku cenu najti dober krov, donekleč mladenka i sē ostalo, kak se patri! Za nadejati se, da bu Đurok poslunol, kaj njegvi stareši predlažo. Dobru priliku neskoristeti vu životu, bila bi prava grejota i njeovi iži sramota!

Katička Žalčeva, životna je prilika i nebi ju se smelo nikak prepuščati, da otije nekam, vu nepovrat! Nikaj zato kaj je jona vekša od metra, okrugla kak rastov trček, glavice vrtne tikvičke, vrli rukic i nogic, jezika najbržeše selske trlice. Dok se vu svetešnje obleče, premilno ju je gledeti, jel takvu babkicu nemre se najti ni na jenem licitarskem štantu. K tomu je sama, jedinka, al nebilo kakva. To so: lepa iža, gruntec, vozno, ruvo za vnuke i prevnuke. To nemoči povedati! Njeini, japa Martineš Žalčev i mama velika Dora, puni so sega i sačega, samo jem falji jedino jedincato, tiče mleko.

-Pod tem krovom da se naje naš Đurok i kaj bi mu faljelo? Jenoga dneva bil bi svoj gazda. Nebi ni na čem oskudeval. Noje, slušati se sigde mora, pogotovo stareše, poštvati je, jezika deti za zube, trpeti i prečkometi, jel se za svoje dobro trpi, za borši zutresnji život! Samo da joni privole? Takvu priliku prepuščati, ja neznam kaj bi, ondar, čovek rekel? Mi našega Đuroka bumo pod veliki bedenj deli, pokrili ž njem, da spod njega sam ostane i dobro si o semu premisli! Sačuvaj Bože, da ga mi, na nekaj, proti njegove volje silimo! Deca nerazmejo da saka lepota i ljubav prejo, a siromaštvo, il bogactvo ostano!

I mi smo pod starost zvidli, da so i naši vu tem imali prav, kaj so nas skupa skerepili, a neso gledeli samo na ljubav, kojoj siromaštvo vu čerevu krulji! Imali so potpuno prav. Fala jem budi! Došli smo i mi k pameti, vu zreli dobi i kaj nam sad falji?

Ogledi, prosidba, svati, tak se to sē odigralo, kajda se dogodilo vu senji! Prijatelji so vu semu bili dogovorni, da so deca, Katička i Đurok pomislili, da so se igrali deči svatov, da so prisegli, postali čovek i žena. Nekuliko dnevov,

potle svatov, Đuroku se činilo, da neje sē prešlo zaprav, vreč da je to bila deča igra.

Punica, velika Dora, od sejov vekša za dve, tri glave, prevzela je celu stvar vu svoje ruke. Mam je, z ranja, sedmoga dneva, potle svatov, svoje povedala. Sī so čkomeli kak miši, dok veliki maček reda dela. Neje niko ni čmrgnol. -Od denes sē bu drugač i mene se za sakaj pita! To je povedala ogromnjača i začerepala svojem kreščečem glasom. -Ko ima kaj pitati, al borše da ne pita, jel sem ja semu odgovor! Mora se znati red, da nepe nikaj naopak! Mladi tiči se vuče od starejov popevati i zarad toga jev slušajo! Kod nas nemre iti ovak i onak! Moja je vu semu prva i zadnja reč! Pitajte, al vam je vreč dat odgovor! Zete, ti si vu našoj iži pridošlica. Delaj i slušaj onak, kak ti se veli, il se kupi spod krova!

-Al, mam, najte tak! Ja vam nesem nikaj zakrivel i nadejam se da ni nebum! Katičku sem si sam zebal, po volji mame i jape, ž njom prisegel, ak bu treba i vu kola zapregel! -Ču ti, preveč na flo melješ! Borše da nečujem ni pisku! Zeleni prezeleni neso dosti dozreli, da bi mene vu nekaj vupučivali i vučili pameti! -Mamo, najte tak! I mi nekaj znamo! -Štil, štil! Dosti si rekel! Mene netreba nikaj vupozoravati i vučiti pameti! Doma si mogel svoje sakaj frfljati i kuliko si tak štel! Tu treba samo delati i slušati, a od silnoga pripovedanja more se obogčati! Mamo, prav velite, al!? -Nikaj, al! Zapamti si za sagda! Pri naši iži netreba praznu slamu mlatiti! Nam netreba terinje, neg zrnje! Ak nebuš slušal, kupi svoje prnje i vrni se nazaj vu trnje! Pod ovem krovom imaš tuliko prav, kuliko ti stane pod noket! -Mamo, najte tak! Kaj bi na takvo kaj drugi rekli? -Štil, da nesi više klil! Zete, zete, vrag te gnjete...!

Zarad dukši prstov za celi život dobil po njema!

Vu preštimanøj obitelji Blaža Medvetroviča jenoga četrtka, meseca svibnjaka, zdavnešnjega leta, dogodil se veliki trenutek. Maroka Velikojoka rodila je prevnuka Ivoka. Potlam, pol noči, začul se plač novopridošloga, a sī vekši i stareši vužigali so sakakve svečobe /od treski, drevec i lojenic/. Kakti najstarešega, japu Blaža, patrilo se prvomu videti prevnukeca. Jon je z lojenicom največšega plavna dokoracal do vnučje posteljčice i posvetil dečoka od glave do pete. Vu tem času, z gvrntaste prste jene ruke, zafrknol si je velike žučkaste mustače i prekrižil maloga vnučoka, da vu ime Bože žive i poživje. Na saj glas rasplakal se od radosti kaj mu se nastavlja njegva loza, potom je zajafknol dok je prav videl prstoke na rukicaj. –Moj vnučinec, moj vnučinec, kak buš ti živel z tak kratke prstoke na ovem svetu?! Na to se oglasila stara majka, njegva žena: –Samo pogleč, đeđerren je naš vnukec, zgledi kak pravi štruklec! –Je, je, još i to, a nevidiš kakvu ima faljingu?! –Borše se roditi brez pameti, neg brez dukši prstov! –Vidim da nikaj nerazmeš o deci i životu, koji se pred njem otpira. –S tak male, kratke prstoke, teško se bu vu puzanju, osavlanju, odanju poprimal i pridržaval. –Navek bu, na sakojem koraku nesiguren, išel mesto dva koraka naprv, za tuliko nazaj. –Blažoček i tomu se more pomoći! –I onak si vu ovoj iži za nikaj, bumo rekli betežen, pak bi mogel saki dnev pomalko vnukecu natezati prstoke i zdukšavati je! –To za tebe nebu žmeki posel, a mogel bi, po tvojem, itekak, vrodeti z pravem vurodom! Prav, zaprav, stara majka so imali prav. Splatil se takov sakidešnji trud i dal je onakvoga vuroda, za kakvoga so ga pripravljali vu životu. I tak so se Ivočecovi prstoki zdukšavali najočigled sejov vu familiji, pak je ž njema mogel poprimiti sē od kokošji susedovi jajec na sedu, do novac po šetofljine i zarad ti, svoji, dukši prstov, jenoga dneva dospel je vu bajbokanu i za celi život dobil po prste!..

Vedril i oblačil, al i njemu došla kmica!

I jon je, dok je videl kam je se prevagnolo vu drugem sveckem ratu, dragovoljno trideset drugoga svibnja 1945. došel med par/ti/zane.

Dal si je zešiti takvu trorigu, da mu je pokrila celu glavu i skoro sela na obedva široka pleča, malko vekša, od onejov, koje ima dečušinec star trinajst let.

Nekak, na spolu, skrojil je crlenu petokraku od ženinoga rupca za glavu, tak da je sakoji krak bil na svoju stranu najeren. To crleno opredelenje za narodo/o/slobodilački rat priferca je z čandavom merkom prek celoga dela trorige. Z tak kresečem znakom malovelikoga par/ti/zana došel je z pojate med suseljane svega mesta i rđavom puškom talerkom na pleče pričel mašerati po sē vulicaj i sokake.

Da bi prav prectavlal par/ti/zansku jedinicu svega sela i kraja, stišnjenom šakom, držečom na slepočici, oštrem soldackem korakom, vu čunastaj cipeletinam, išel je pod ariju Kudareč narodna vojska projde, sretna će se zemlja zvati!..

–Jezuš, Marija! –Poglečte, poglečte! –Pak, to je Jakup Pojatin! –Gde se jon sad zmogel?! –Veraš, rado ne drugi svecki rat prešel?! –Maroka, naj se sakam svojem jezikom ftikati! Mekni se od obloka i otiji vu zapeček, gde ti je i mesto! –Pazi, trefi te videti, pak bumo nagrambusili kak smo i dosad od sejov i sakakovejov! –Viš da je to jon, jedini z našega sela, koji je otišel na pravu stran, vu pravo vreme! –Na puški se vidi kak je dugo med par/ti/zane. Zabada ne zardala od tulikoga vremena i ratovanja. –Vu tečevem, sifkastem kepenku zodava na sē strane!

I takov postal je precednik Masnoga navodnoo/sl/bodilačkoga odbora. Dospel je svega nosa porinoti vu podrume, štale, koce, virjane, ambare, komore. Naročito bil je prevreden dok so meli na tavane žito za mustačlivoga bačušku Staljina i preveliku kvočku, majkicu Rusiju.

I tak je jon vedril i oblačil do vremena Ifobirova, dok se je prerekel, na ravnem popiknol za fombiro i otišel na pet let posete Oblečenomu /Golem/ otoku...

Janena Pretikova

Dosti je bilo da je Jalžena Zvetričina dela na šibnat plot čupicu, evo ti Janene Pretikove! Čumčulum z malom botičkom po čupu i saj se razletel na komadičke. Neza dugo, na drugoj strani plota, sušilo se i viselo Marene Kokodakove sakakvo opravinje. Janena je došla, kak letni alaj i, dajdamise! Sē je pričelo leteti zrakom i bilo poitano vu peščajivo i blatičivo! Od sega toga, neprešlo nekuliko dnevvov, a pevec Sivak, susede Jeve Štorgačljive, sprmol na Janjenin kokošinjec. Neprav ni zakukurikal, a Janena ga je dočekala zubačaj. –Ti, prokleti pepeličljivec, ko ti je dopuščal na mojem kočecu coprati i med me kokice rastepati sakakvoga betega?! Vužgi Janena, kak je mogla, a perje je prlantalo na sē strane! Pevec je jedvaj pobegel vu svoj vrčakec i potle takvoga berberikanja dudel celi tijen. Prav se neje sē to stišalo, a bagunec, od jeno jedenajst kil čiste vage, zmed šiblja, vu šibnatem plotu, našal se vu Janjeninjem kokošinjcu i zabunom pojel zezušenoga katičkinoga pološka. –Odida, doji prokleta Zorena, ti si ga poslala i na ovakvo kaj nabrkala! Taj nečistak, jajčenjak, vusudil se vu moj dvor doiti i ovakvoga kaj napraviti!? Šacmani, de ste, dobežite, prešacajte, potrdite! Nesramnica Barena Struganka, to mi je namerno z ovem kičinom fčinila, da nebum više imala nasada! Da bi ju vrugi, skupa ž njem, odneli, kakvoga mi je napravila kvara! –Ote ljudi, dojite, poglechte, ovo više neje za trpeti, sē me bu to steralo z pameti! A ondar joj je roda sela na dimnjak. Vu njoj je nekaj kipelo i prekipelo. Kajdu ju je neko z dukšom iglom penol, zaterala se i zabežala. Na iženi pocek tak se popiknola, da so joj klompi odleteli vu zrak. Na poležečki, zapomagajuč, više vriščeči, piskutajuči, zgovarjala je: -Prokleta roda, il rodajzlin, kam ste se, pokaj spuščali i to baš na moj dimnjak?! El nerazmete, da nesem više sposobna dete imati, a vi mi ovakvoga kaj očete navrči i čem više me osramotiti?! Nosi se odovut, sprni k susedi, a mene ostavi na miru! Naj me gledeti, oslepela i k vragu odletela! Prni i gubi se, da te ove napasnice nevide, jel se budo na moj račun zesmejavale i z mene delale sakakvu bedaču! Al takvo kaj vidlo joko Štefene Coprakove. Jona se na vulici smejala sega glasa i vikala: -Dojite, poglechte kam je roda sprmola! Bu Janeni donela dvojčoke! To joj i treba! Bum pozvala babicu da previje dvojčoke. Nek joj donese sad, kad nedonela dok je bila za kaj takvoga prava dob! I ovak po noči nespi, pak bu mogla borše brigovati o deci! Budo joj navlačili zasušene zatore i navlekli viseti do kolen. Ajoj meni, čega se je dostal njein Jendrina?! Bu zibal. Nek ziblje sad, kad

neondar dok je bila prava dob. Smejte se, smejte, imate i čemu! Nabijajte se po starkaj, jel takvoga kaj se nedogađa saki čas! Skočite, vrišćite, bedesite! Popevajte o mladoj mamici sedamdeseti let i jocu osamdesetletnjaku! To se vu svetu nedogodilo, a kod nas je! Nek požive roda! Da letela sto let, daj Bog! Evo joj našega gunjiča, da čem više Janeni donese dece! Nek se ima š čem štimati, a navek sakomu pokaživa svoje ščerbe. Sī ote glet mladu mamicu i mladoga japoka! Nek jem se čem više štuca i teca! Tak se žive i tak treba živeti! Nek i joni budo z nečem monderni i vu korak z vremenom! Dajdamise, dajdamise, nek deca z rodini klunov vise!

SVEDOK NAD SVEDOKE

a/ Čudne senje

Štefič Nadrjakov, jenoga predvečerja, preveč je pospano zgledel. Stalno je zeval i zeval. Nemogel nikak to zevatanje zastaviti i prestani ž njem. Zdigal se, nadigal, odal, posedaval i nikak neštela prejši predosadna zevavica. Otađal je na friški zrak, pil zdenu vodu z čebroka, mival se vu kopanji i nikak prejši i prejši. Kak nemogel na kraj dojši z tom nesrečnom dremežnicom, razlutil se i otkoracal do posteljke i vu nju puščal svoje zmučeno i teško seljačko telo. Zaspal je kak kanon. Tak je trdo spal, da ga nebi nikaj moglo odjempuť zbuditi i vrnoti nazaj vu stanje pune pribranosti. Vu soj toj glibljini sna dovađale so mu velike i tajnovite senje. Bojal se samoga sebe i sejov drugejov. Kaj mislite, o čemu je senjal? Veraš, to neobičen senj, to je nekaj zarad čega se čoveku kostruši koža i dlake zdižo navisoko! I baš se to njemu potrefilo. Gda so mu i otkud podeli veliku repeterku z koje je pukel i ravno vu čelo pogodil jenoga od socijalizmijički svecov. Zarad sega toga, najempuť je tak brzo đipil z posteljke, pričel bežati vun z iže i po dvorišču potijo zapomagati: -Jezuš, Jezuš, kaj sem to napravil?! Zakaj se baš to meni dogodilo?! Njegva žena, Mandica Kukuljikova, malo da se nezadrevenela od sega čuda, koje je doživela i vidla. Dospela je samo zinoti, naveliko zbuljiti joči i nikaj reči. Od silnoga straja vlovila Štefiča velika stepavica, od koje se tresel kak šiba na vodi. -Jerum, Jerum! dosti potijo zvikaval je sedeć na drvocepu. Zarad prošlosti bojal se vlastite sene i spodobe. Na jedvite jade zvlekel je živu glavu, jel je bil med domobrane! I sad mu se takvoga kaj dogodilo, a vreć ga imajo začrknjenoga na Crnoj listi sumljivejov! -Odida Mandek, odida! -Moram ti povedati kaj sem senjal! -Joj, Bog moj, kaj bu?! -Budo me oterali i zaprli! Odzdavna so mi rekli, da sem pravi bandit, da nesmem nikaj pripovedati, ni senjati, a kam li na svoju ruku delati! -Mandek moja, doji pome, naji me, zevleći vun ogrovnoga zla! -Jako se bojim za sebe i tebe! -Nedaj Bože da doznajo kaj sem senjal! -Pak mi budo se kotrige nameščali z kundake i po rebrenej kostjaj prebirali, kajda igrajo po armunjiki! -Nesmem se toga setiti, a to nikak nemrem pozabiti! -Još me i denes boli levi bubreg po kojemu me je nabijal stišnjenom šakom Ivina Čoronja i gazil z cipelaj po bolećoj rptenici! Zarad igli, spod noktov, popeval sem pesme i arije, koje nesem nigdar čul i znal! -To je bilo više jafkanje neg pesma, a moral sem na saj glas popevati! -Mandek, nedaj me da me pak ražajo

i z mene sakaj delajo! -Ja to više nebi mogel podnesti i zdržati! -Bojim se samoga sebe, a kam li njeov! -Nedaj me kmici! -Posveti mi bar malko dvora, da zmed te kmice čem prije zijem! -Strašno se bojim onejov, koji z kmicom dovađajo i otađajo, a sužnji se retko gda z iste doma živi vračajo! Vu soj toj komešanciji senje, događajov, mraka i straja, eto ti i onoga, kojemu se najmenje nadejal Štefič! Kak je vreč običaval znenada dojt, vu sako vreme i sad se najemput podel vu dvor, Sevid i Sečul, Ivina Nasluvavač! Ž njegvi pomalko jognjani joči, kajda je streljom došlo najgorše pitanje: -Jel baček Štefič, zgledi da te nekaj naveliko preganja?! Z nočnom baterijom posvetil mu je vu joči i još više ga spazil splašenoga. Štefič se sad od vekšega straja i znenadenja pretvoril vu onoga žapca, koji pred kačom samo čeka, gda ga bu pričela loviti i gutati! Ostal je brez reči, jedino je jošče misel odavala da žive i da nevmrl! Sā je sreča vu tomu kaj je prepoznal ko je došel k njemu i z kakvom namerom. -Ču, baček Štefič, poveč nekaj, meni moreš reči se, poveri se i nemaš se čega bojati! Navek ti morem pomoči. -Imaj vu me poverenje! -Ak nebuš nikaj štel reči, ondar znam da vu sebi držiš nekakvu opasnu tajnu! -Dobro znamo kaj si i gde si sē bil?! -Mi znamo za sakoga ko je, kaj dela, kaj pripoveda i senja. -Našoj "istini" se nemre zbeči i navek bu na sakojem koraku stigla sakojega onoga kojega mi imamo na popisu, pratimo po dnevu i noči! -Z nam neiti zajeno, znači delati proti države, proti socijalizmijskičkoga društva, velike klomunističke partije, njeinoga joca i matere! -Pazi da se nepopikneš na ravnem, jel bi se tak mogel popiknoti za celi život! -Neti za sile otiti na Oblečeni otok, med gole kamene i tam spaščati zarad svoje zairjene pameti! -Limbuša si zbegel i nesmo te štel i vu njemu ostaviti na topole zesečenoga i pribitoga z čavle! -Prerazmi sē do kraja! -Buš si sam kriv i nikoga drugoga naj za nikaj kriveti! -Zapamti vu svojoj jalševoj tutanji, mi smo joni koji vu denešnje vreme vedrimo, oblačimo, al moremo prestrašno zagrmeti, dok nas takvi, kakov si ti, prav neslušajo! -Drmamo z celom prirodom, a kaj nebi z čovekom, takvem, kakov si ti, zaostal, nepolitičen, zglumpani seljak, religijozen, proti radne seljačke zadruga, a, ondar, proti komunizma, do cukta od sega oslobođenoga čoveka! -Vreme je da se prav zbudiš, prestaneš senjati o onomu kaj je zanavek prešlo i više nigdar se nebu vrnolo! -Nemoj pozabiti i imaj to na pameti, da je jedini sveti znak ovoga pravoga vremena srp i cekič! -Srp ti more brzo dojt pod vrat, a z cekičom te moro prav vudriti po glavrdanji, ak se neopametiš, kak ti ja velim! Na sū sreču, nekaj se, z iže vun, skobecala Mandica oblečena kak poljsko strašilo za vrane i vrabce! Malko da

se ne smrzla od straja, dok je počula Ivinu Nasluvavača. -Ivok, Ivok, kaj te je tuka donelo vu ovu dob večeri?! -Čečo Manda, pak znaš da ja sakam dospem, a pogotovo tam, kam moram i trebam dojt! Za ovaj put se je nekak zišlo i prešlo. Sečul i Sevid dobro se najel i napil i tak otišel z dvora, kaj nepodnesel nikakvoga usmenoga i pismenoga izveštaja Judbi. Na otađanju, z punom šakom se zagrozil, z jočima zmusikal, da nebi bilo nečega za kaj bi moral stija i neopazice dojt nasluvavati i čut ono, kaj se nezreklo ni čulo! Itak, Štefič je došel k sebi, al se tak sega bojal, da je moljil Boga da mu pomogne kaj, nebi više ni mislil, ni senjal, a pogotovo neonakve senje, zarad koji bi mogel fest nagrajsati! Ovaj put se nemre reči da za Štefiča vredi do kraja narodna, koja veli: -Dober je straj kojega mu je Bog dal! Straj spram Svevišnjega je opravdan, al straj od nepravednikov, sejačov jošče vekšega straja, nad male, nemočne, nikak se nemre zeti kak pravi, pravilo sega ponašanja i čovekovoga opstanka! Takvomu straju jezikove bote i pendreka kmice, samo na kraj more dojt Svetlost vu kojoj sī takvi mraki, mračne sile, moraju popušćati, otiti i nestati! Zato se i Štefič nada, da vu čemu je odgojen, pošteno navčen živeti, mora vu svoje ruke zeti sē vreme i ljucke sudbine!

b/ Sam seбом razgovarja

Ne za dugo, kak je, Štefič Nadrljakov, sam k sebi došel, moral je kakti bogec navek iti po travu za su živad i istu je iskal na međaj i vu šumi. Bila mu je navada samoga seбом razgovarjati, jel je tak najborše i najstrogeše sam sebi postavljaj pitanja i daval odgovore. Znal se je vu tomu, svojemu razgovoru, tuliko zanesti, da je negda pozabil pokaj je, zaprav, kam došel i kaj treba delati. Poslunol je svoju pokojnu mater Plaovitu, koja mu je za života dala pravoga naputka: -Števočec, nigdar naj pozabiti da sē okre tebe ima vuva, joči i pazi se kaj buš na glas mislil! Toga navuka se prav držal na sakojem koraku. Ne ni čudo kaj se na sakakvo nuz međe zgledal, legal nuž nje, gledel i nasluvaval. Dok se prav uveril, da nema onejov vuv i joči, koje bi ga mogle videti, čuti, pričel bi pripovedati, al nepreveč na glas. Pazil je i na to, z koje strane veter puše, da nebi glasa odnesel, do tam, kam nesmel nikak dojt i počuti se! Vu zrak je znal gledeti, k nebu, pazil na sakojega oblaka, el ide, il, morti, i po zadatku nasluvava njega i bu prenel kaj je čul i videl. Ne se ufal preveč glasno pripovedati dok so srake, vrane, il kanjuri više put došli znad njega, da ga joni nebi napaživali, nasluvavali i kaj takvoga nepočudnoga prerekli na mestu gde

se nesme čuti. Dok je spazil lisicu, zaopađal ju je naokolo, jel njeine mudrolije mogle bi mu naškodeti i donesti nenadejano napasti i veliko zlo! Sa sreča z vukom i medvedom ne se mogel, tu, kod nas sresti, jel i njema je čovek vreč od zdavnja dal pravoga vetra i strebil je doti jedinoga jedincatoga primerka! Zeziral je od kojega domačega cucka, koji bi z lanca pobegel na slobodu, al se i njega bojal, da bi ga mogel prepoznati, zbavkati pred gazdom da ga je videl vu polju, nuz međe, il vu šumi, na linijaj. Na praznem poljskem putecu najrajši je razgovarjal, z rukaj šakatal, z glavom klimatal, z nogaj bubatal, z jezikom i vusnicaj pucketal, mrndał, kusuril se, grozil semu i sačemu, pregutaval, pluval, sekival se, plakal, smejal i Bog zna kaj popeval. Tuliko je sam seboj bil silen, da je vu rukaj, neoteč, znal zdrobiti trčkino jajce i pokazati da se ga treba bojati na daleko i daleko, da nebaš obični mačji kašelj! A gda se je našel nuz stoletnoga rasta, sē je drugač bilo. Po nekuliko put ga je naokolo opkoracal, nasakakvo zagledal i pregledal. Čem je spazil na grančicaj malo vekšega žira, il rastovu jabučičku, kajda si je vlastitoga jezika prigrizel. Čkomel je čkomel, samo pogledom dal do znanja, nebedast, da bi se pričel razgovarjati, a sē ga vidi i sluša! -Je, kagda, pomislil je, nesem tuliko plitek, da nerazmem kaj so mi tu podeli, da bi samo čuli kaj mislim, i tak me pak vlovili vu želesce i imali razloga spitavati od prvešega koraka vu životu, do sadašnjega, kojega sem napravil tukareča. -Nek se mulci varajo, a mene nebudo tak leko dobili i kupili za jeftine novce! -Nebum ni suvarke denes kupil, spravljal na vrpu, jel vu kojemu tomu mogli bi mi podeti kakvo vuvoko, pak me navleči da baljezgam nekaj, kaj nebi ni vu snu smel napraviti! Sā sreča, da njeov nemre po sakud biti i na sakojem mestu! -Pem k staromu i samomu trčku. Tam bum smel sesti, sakaj misliti i reči. Dok se najborše raspripovedal o senji koju je senjal, malo da se nefkočil od čuda i znenadenja. Z trčka sičeč splazala je vun meter dugačka kača, vu plazanju glavom i pogledom gledela vu njega. -Bog moj, pomori mi! zaviknul je na saj glas. -Je, je, podeli so te tuka, kačurda jena, da me i ti napaživaš i nasluvavaš, kaj bum delal i pripovedal?! -Vu jočima ti se vidi da si njeova, da ž njema vu kolu plešeš?! -Idi i poveč kaj si čula! -Morti so ti na pleča deli nekaj š čem čujo mene kaj pripovedam?! -Otplazaj k Ivini Nasluvavaču i prenesi sē moje misli i razgovore! -Nasiči mu, kaj nesi ni čula, ni vidla! -Znam, da nesi poslana, da me jemput vgrizneš, da tak jednostavno otijem z ovoga sveta! -To bi bilo preveč jenostavno, jel mene treba duže, na sakakvo mučiti, da više put vmiram kakti nepopravljiv, nepočuden za počudno vreme i počudne ljude! -Misliš da nevidim na tvojemu jeziku, z

kojem peluckaš, kaj očes reči, kuliko čega mi imaš povedati o kačjem svetu i carstvu?! -Kuliko sem god bedast, al razmem sē i sakaj, pogotovo sad, dok se okre mene zapira obruč sega, samo nedobroga! -Ak moraš, naj se bojati mene vgristi! -Vgrizni me denes, nezutra, jel do zutra preveč je dugo čekati! -Moram ti nekaj stija povedati, da neotije predaleko. -Kak si posudiš, tak ti bu vrnjeno! -Na mene zeričljivoga naj ni gledeti! -Na sitnice se negledi dok se morajo slušati nalogodavci i sakakvi drmoslavci! Veli se: -Saka sila za vremena, sako vreme za sile, al sē preje, preje koda nigdar bilo neje!

c/ Spasile ga velebicke vile

Za vreme Mandice i Štefiča svati se na selu običavali održavati vu zimi, dok nebilo posla. Mandičine sestre, Jagice Pozutrove, ženil se sin Filipok. Bil je red, da na svate dojo teca i tetec, jel ak nebi došli, nesamo da bi to bila velika uvreda, neg i sramota za sū familiju! Gošćeniki so se kupili vu sobotu, a venčanje je bilo vu nedelju, za vreme velike, poldešnje meše. Kak je bil Filipočec dosta dobro stajačega jape Martineša Kokružnjakovoga i jedinec, mužikaši mu bili sastava Blažine Lengerovoga, najpoznateši vu tom delu Podravine. Vreč te sobotnje večeri, kod mladenca, bilo je sē zaveliko i preveselo. Ženil se z dobre iže, jedinku Maricu Pajtlekovu, nesamo po volji svoji roditeljev neg i samoga sebe. Blaž je, kak vrsten mužikaš i popevač, znal da so obedvoje obitelji prav na rvacku stran naklonjene i da tak treba sū mužiku i pesme usmeriti vu tem pravcu. Štefina Franjič, cimbuljaš nad cimbuljaše, z batoke prebiral je po cimbuljaj, kajda je bil na feder navinjen! Martin i Ivica, jegedaši, kak bi se reklo, rođeni z jegedaj, cicali so da je pual nekakov mužikaški veter. Bil je vu stanju zdiči mrtve z groba, da plešo, popevajo, žive tak pokrenoti, da se vu njema od suz do smeja, mirnoče, strašne jakosti mogle pokrenuti neizmerne sile sega i sačega! Jeni so plakali, drugi se grljili, a treći nabijali z rukaj po tramu, zide da se cela iža tresla i podrtavala. Čem je Blaž zapopeval pesmu Ustani bane, tetec Štefič đipil je za stola na klupicu i zdignjeni ruk majental od sē sreče. Kak je bil običaj, da so svate glet dovađali sī sela, med njema se i ovaj put našel Ivina Nasluvavač. Kotobož, došel se je i jon veseljit, pit i jest! Pak je bil "zadužen", da vu svate vidi i čuje sē novosti! Mam je otišiel k mužikaše i naručil pesmu Kud narodna vojska prejde. Blaž je znal z kem ima posla, pak je z celem sastavom odigral zahtevanu pesmu, da bi vuvoku vdovoljil. Zastavnjik, Mikula Malostrpljaven,

zapovedal je da mužaški zaigrajo i zapopevajo Vilu Velebita. Si mladoženjini svati, kak po dogovoru, zapopevali so ovu pesmu punoga glasa i srca! Ivina je samo nuz mužaške stal, pregutaval i vu sebi zgovarjal: -Aha, viš, došel sem vu pravi čas i na pravo mesto! Gazdarice: Rozene Frtunova, Marta Pogačina i Vera Glavozanova povlekly so vu kolo Ivinu Nasluvavača i zaplesale ž njem, da ga tak z dobrovolje. Vu kolu so ga tak vrtele, da mu je opal škrljak z glave na zemljen pod. To ga je jako uvredilo, jel je preveč držal do sebe. Gazdarice neso do kraja prerazmele z kakve je to glave, zarad njeov, opal škrljak. Saj zasiputan, lut, pričel je pribavljati, kakvu to zastav bu nosil zastavnjik, koju je spazil vu kutu, do glavnoga stola. Na to mu je Marica Mišokova prva povedala: -Ivina, Ivina, kaj je to tebe briga za zastav, brigaj se zase i za svoje prase! -Mi imamo svoju zastav z crlenom peterkrakom preko crlen-beli-plavi. -Pak, kaj ti očeš z tem povedati?! -Ovo neso partizanski svati, niti partizani, kaj bi morali takvu zastav nositi! Mi imamo zastav naši stari, od frandašev, panklinov i z takvom pemo na venčanje, a ti si nosi svoju kakvu očeš i kam očeš!. Đurok, pazi kaj pripovedaš, da te nebi megla kušnola! srdito je rekel Ivina Sevid i Sečul. -Za te se veli, da ti križari Bana dovađajo vu gorice, daješ jem jesti i piti, o semu ž njema pripovedaš! -Ivok, kak to da si pozabil povedati, da so vu moje gorica bily i oznaši, pily i jeli?!. I, kaj očeš od sega toga zmisliti i napraviti?! -Ja ti velim, mani se čoravoga posla! -Pazi, komu si to rekel?! -Mogel bi si vlastitoga jezika prigristi! Gošćeniki se neso ni prav oladeli od svatov, a Ivina je na sē vužgal roga! Da bi čem više celoj Štefićevoj familiji zaval brige, nevolje, zel ga je za prvoga, glavnoga svedoka sega kaj se je na svate odigravalo, bilo fperjeno na ogovaranje, diganje bune i rušenje novog poretka. I, kagda, došli so z Đurđevca, Belovara pravy Hrvaty pravoslavne vere z đipom pred Štefičevu izu. Zvirali so vun, z đipa, kak glivary potle obilate kiše. Brez kucanja vlezly so na velika izna vrata, jeden za drugem. -Zdravo drug! odjemput so zaškrebečaly svoje milozvučne glase i podely se pred Štefiča. Ak iščete druga, ondar vam je z vedricom na zdencu?! dosty batrivno je Štefič rekel, kaj neje bil njegov običaj. -Nismo mi došli ovde zbog smeja, curkusa, već zbog ozbiljnyh razgovora. -Ondar, povečte, da nedangubimo! rekla je smeječoplačuči Mandica. -Ty si, družte Stevo, važan svedok i pozivamo te u ime vlasti i naroda da besediš istinu! -Ja svedok, pak najte me nasmejavaty?! -Nemam ja kaj svedočiti i neznam o čemu bi ja imal kaj opče reči i kaj povedaty! -Svatovima, svatovima, družte Stevo! -Pevale su se u njima ustaške pesme, održavaly ustaški običaji, nosila ustaška zastava! -Ja to nesem čul, nikaj

od tega toga videl, kaj vi sē to pripovedate! -Za izbegavanje saradnje s nama
možemo te optužiti i uhapsiti! -Upozoravamo te, neigraj se s vlašću! -E, vidim,
vrag je došel po svoje, bu odnel i kaj neje njegov! -Druže Stevo, uozbilji se,
neigraj se, več sarađuj! -Najte dečki ovak pripovedati, ja vam razmem politiku
kak krava gantara. -Vi dobro znate da ja nesem saj doma, prav povuzdan, nuz
to sem nepismen, slabo kaj pamtim, pravo delo mi nevredno dati. -Čekaj malo!
-Kuda žuriš?! - Nismo ti mi došli deliti posao! -Od tebe tražimo i zahtevamo da
kažeš sve o onima, koji se s nama ne slažu, pevaju protiv nas, bune narod i žele
srušiti ovaj poredak! -Vi bi šteli od mene nekaj sē po redu, a sam neznam ni
kak so prav svati pričeli, ni kak je sē to prešlo i završilo! -Od mene bute imali
slabe koristi! -Sam sebe pitam, jel sem ja to samo senjal, il je to tak stvarno
bilo? -Morti sem ja bil to vu svate, med vilaj, il mi se samo teca? -Bormeš bi
moglo biti tak! -Rado so došle po mene nekakve velebitske vile, a za te vele
da so dosti opake, čoveka tuliko zaslepe, da više neje kader svojom glavom
misliti! -Kagdar, kagdar, si so vikali: -Eto velebitski vil! -Ne ni čudo da sem
tak prešel kak jesem, jel jone seboj vode, zasedlavajo, jašijo jone z najmenje
pameti, kakov sem si sam! -Jošče je tuliko dobro, da ja morem z vam bar nekaj
razgovarjati, a nekoji, po deset dnevvov potle zestanka z vilam, nemro nikaj
misliti ni pripovedati!

d/ Nasluvavanje spovedi

Po derektivi Sotonopartije, vu selskoj klomunističkoj vragonazaciji, na
tajnem sastanku, nuz nazočnost najpovereneši i odaneši, dogovorjeno je bilo
da se poduzmo sē mere, kak bi se reakciju imalo i vu joku i vu vuve. Podeljena
so zaduženja pojedince, da danonočno prate i budo za petaj jone, na koje se
to odnosi. Glaven vu prve rede, Ivina Nasluvavač, pobrinol se, da svoja vuva
i joči rasporedi na više menši vuvekovi i jokekovi, kak bi bil pokrit saj teren
nasluvavanja i nadgledanja. Tak so nekoji polverniki, z grupacije, ni Bogu se
ne, ni vragu zameriti, prevzeli velikoga vudela na provedbi partiske derektive i
saki je moral nekuliko pratiti, počuti, o semu obaveščivati svega predvodnika,
kak je vreč koji bil kojem brojom označen. Sē se to odigravalo vu vreme
velikoga krščanskoga svetka i velike spovedi za njega. Baš to vreme bilo je
na takov način temperano, jel so naši, privremeno zaposleni, dovađali doma.
Trebalo je od njeov nekaj počuti, kaj bi bilo dobro zabiležiti vu poseban notez,
il mu zeti pašuša na nekoje vreme dok nepristane surađivati z odgovorne za

takva i slična pitanja. Kak je red bil, saki imalo koji se osečal kršćaninom, išel je na tu spoved. Tak se na toj velikoj spovedi našel i Štefič. Dok je jon klečal, spovedal svoju savest potijo, al čujno, do njega je na kolene doplazal jeden od vuvec i jokec zadužene Ivokove mreže. Taj je na sakakvo spitaval svoju savest, mrndal, prerekel protiv parzanov, klonulizma, vlasti, da bi Štefiča povlekel za jezik i čul kaj je trebal počuti. Malo po času, Štefič je za zeru glasneše, vu spitavanju svoje savesti, rekel: -Oslobodi me Bože, takve senje vu kojoj sem pukel z repeterke i vusmrtil jenoga ogrovnoga parzanskoga fukcionera! Bilo je to dosti čuti za "dobra" vuva. Mam je delala veza, koja je sē prenela do reči pretpostavljene. Čem je Štefič došel doma, presrečen kaj se zbavil tereta nepoželjne senje, odenol je, jel se prav spovedal i nikaj ne velečasnomu i Bogu zatajil. Iste večeri, potle velike spovedi, negde okre jene vure, po pol noči, zadumelo je po male obloke, izne vrate. -Druže, otvaraj, ovde narodna vlast! -Čekajte, čekajte, bumo otrpli! presenečeno se oglasila i odezvala Mandica. Ne ni prav otrpla vrata, a vu izu so vlezli kak zloduvi, nečistakoviči predvođeni kobecavem Mikorom. -Gde je ubojica našeg značajnoga državnoga rukovodioca?! Pičeče nečistakovičeve ruke zgrabile so Štefiča skupa z gunjece i odvlekale do đipa i otpeljale na spitavanje vu Đurđevac, vu negdašnji kotarski podrum. Najprvlje so se na njemu vučili na sakakvo bubnjati z čem so stigli i dospeli. Po tem pomikavali so mu bubrežne kamence z čižmaj i vojničke cokulaj. N bilo ni brez zubarov, kaj i neso samo betežne vreč i zdrave zube pomikavali! Vu takvem "premilnem" društvu bil je med najglavneše i jeden ustaški jegedaš, koji je cical vu njeovem logoru, kak so joni šтели, a potlam iste takve ustaške navučevine primenjival na naše bogečke ljude. Štefič je imal i besplatnoga tuša ledvene vode, z kojom so ga, z stanja senje, vračali vu stanje polusvesti i svesti. Loptali so se ž njem, kak deca z krpenjačom, od jenoga do drugoga podrumškoga kraja. Vučili ga prav jafkati, zapomagati, sičati, zdejavati. Na izjavu, kakvu so god šтели, neso trebali predugo čekati! Štefič, od sē muke, straja, boli, rekel je i kaj n bilo. Rekel je da vodi tajnu fašističku organizaciju i samo je pitanje dneva za početak pobune. Morete si misliti, kuliko je, nakon sega toga, bil sposoben kaj ovakvoga zreči i napraviti. Na njegovu reč, za takvo kaj, ovi so bili vu stanju, pipravni pridodati deset svojejev, to takvi, kakve so jem, po meri, pasale za "slučaj". Školu "opismenjavanja" brzo so ž njem prešli i završili. Navčili so ga potpisivati se, jel so svoje rukaj držali njegovu, potpisali ga z imenom i prezimenom, pod punom njegovom "željom i privolom"! Makar znado da je kriv, sumljiv, protidržavni element,

organizator tajne flašističke organizacije, potikač opče narodne pobune, nebudo ga tužili, nikaj proti njega poduzimali, samo nek pove, pred javnostjom, da ga joni neso ražali, vreč da se je sam zražal padajuč z tavana vu komoru, z komore vu podrum! Čak so ga pozvali na suradnju, da z poverljive zešeptava, o sem kaj čuje, na vreme obaveščiva. Rekli mu, da se tak more za svoje "greje pokajati", oкупiti i biti koristen za celo socija/rija/lističko društvo! Kaj mislite, jel so i ž njem zlo postupali? Ni govora! Bil je za njega organizeran oporavek na morju i pet put jelo na dnev. Sī so okre njega briguvali, skakali, da se čem prvlje oporave i doje k pravoj svojenjevoj svesti! Imal je sega, samo mu je jedino tičje mleko faljelo, a do njega mu ne ni bilo stalo vu tak velikem "dobru"! Vu sē to vreme, niko ga nemogel od bližnji i dalešnji videti, ni posetiti, z razlogom, da se nebi preveč vuzbudil i pogoršal stabilno stanje zdravja! Vu soj toj brigi o njemu, vučili ga i odati. To je pozabil, kak so ga preteпали od detinjstva do zrele dobi, a postarešemu čoveku ionak sē više sfaljeva pravi korak i od! Da se nebi briga o obitelji do kraja zanemarila, malo-velika selska vuva i joči, bar jemput na den, dovađala so k ženi Mandici i ostaloj vekšoj familiji. Bili so puni reči vutehe, nade, "opče ljubavi za čoveka i o čoveku"! O Štefiču pripovedalo se, kajda se nenikaj dogodilo znenadnoga, vreč da je sē prelazne naravi i bu dobro, jel takva vlast to oče sakomu, pogotovo, koja je "z naroda i vu narodu"! Nikaj netreba briguvati, sē bu vu najboršem redu i na svojem mestu. To je i ovaj put Štefoček na svoji koži osetil i vu duši gliboko zapisal za sã vremena! Nigdar nebu pozabil takvo drugarstvo, bractvo, jedinstvo, pogotovo dok te čelji srboček il crnogorček od srca i z pune duše! To nemoči nigdar pozabiti! Tvoj te oda, tuđi zeme na sito-rešeto, pak kaj, potle toga, vu njemu ostane, il čez njega preje! Istina je da se na prave mukaj poznajo junaki, al ne dok te junake bijo izdajice-kukavice vlastitoga i tuđega naroda! Kakov je god Štefok došel doma, raduval se domu i slobodi. Kak pravi krščan, oprostil je svoje neprijatelje, al to nebu nigdar pozabil, zbrisal svoje svesti i duše! Jošče više se pred Bogom zarekel, da se bu za sē takve puno moljil, preporučal je da od zla kreno k dobru i z dobrem prebave ostali del života. Tak je i njemu leže pretrpeti nepravedne boli, koje so mu naneli, zalečil sē vidljive i nevidljive rane!

Stari pajdaši Štefičevi, Miškina Ranecki, Valent Prekoruđin, takaj ž njegovga vremena, rad so se skupljali vu meljinu, o semu i sačemu razglabali. Toga dneva i Štefič je donel culo kokruza, da bi mu ga semleli na melju, kaj bi se mogli napraviti domači žganci i peči prava kokružnjača. Jenokameni meljin polako je mlel. Tak jem bila prilika da se pospomeno kak živejo i preadajo pod novom vlastjom. Mlinar, Ferko Draganečki, bil jedini od njeov med partizane, med koje je otišel z doma 1944. godine, negde potle Božiča. Za njega so si znali da pomalko nasluvava kaj ko vu meljinu pripoveda i o tomu obaveščiva zadužene drugarice i drugove. Kak se Štefič nedavno fest opekel, bil je tak oprezen, da je puval i na zdenu! Miško i Valent neso mogli čkometi, vreč so dosta glasno pripovedali. Miškina, dosti otresit i glasen na reči, brez dlake na jeziku, ftečno je preklel jenoga srednjega druga na vlasti, Ivoka s kotara za debele svinje! Valent je spomenol Fedrerativnu Demokvacku Repuvovurepubliku Jugosloviju i preklel joj mater onoga dneva dok ju je takvu porodila! Na se to Štefič je pobrejavał, da bi se menje čulo i razmelo pajdaše kaj pripovedajo. Vu prvi maj Ferko neprav čul, razmel kaj so ova dvojica zrekli, pak je došel bližeše k njema i rekel nek ponove se još jemput, jel ne nikaj razmel. Štefič je osetil da se nekaj vu "kotlu kuva", da bu vrelo i prevrelo. Brejuč štel je otiti vun z meljina, jel ga, kotobož, dusi praj i neda mu dijati. Tak se štel zevleči z vruče kaše, da pak nenagrajsa zarad svojega i pajdaški dugački jezikov! -Vraži meljin, roškanče kak sī vragi! -Nikaj se nemre čovek prav menjiti i domenjiti! -Kaj so to pripovedali Miškec i Valjek, bi štel čuti i znati? Pred menom nemorajo nikaj tajiti, slobono povedo kaj jem na srcu leži. Na se to jošče se jakše Štefoček zabrejal i gotovo zbežal vun, na čisti zrak. Dijal je pred melinske vrate otprti zubov kak i malko vekši som dok se najde na suvem, brez vode i zraka. Štefič je videl da vrag šalu bere i zato si je z prste čas jeno, čas drugo vuvo otpiral od nečega, zarad toga kaj prav nečuje i ne razme. Ferkec kak Ferkec z poslom mlinjar, a po zadatku vuveco i jokeko vreč duže vreme nedal nikakve informacije z meljina. To bi mogli njegov i vekši vuvoki i jokoki prerazmeti, da nedela prelitičkoga posla kak se spada, na čuvanju i obdržavanju nastaloga sistema. Da okupi se nazaj na okup, Ferkec je jenostavno omeknol remena i zastavil kamena, da više nemelje i neroškanče! Nafal je i jon nekaj preklel na račun nove države i si joni koji o seljake nevide pravu brigu. Štefič oprezen kak i kača pred jognjom, samo je

rekel: -Nono, Ferkec, nono, naj za sakaj kleti i preklinjati! -Samo ti prekleni, bu ti leže na srcu i vu duši! dodal je Miškec. -Vraža država i joni gore, na kaj so nas deli?! bile so reči Valentove. -Pomeli so mi tavana, napunili maže, a ja vu culcu nek nosim mlet ostanke pometevin, koje so mi ostavili vu jenem kutu! -Takvu smo mi slobodu dočekali, da nas slepci vode, a ni sami ne znajo kam i kak?! Na se to, jel je videl da nebu na dobro zišlo, Štefič je pričel na silu kijati, brejati, dusiti se i pak je štel vun z melina ziti. Ferkec ga je za rukav delatnoga, ponošenoga kaputeca poprimal i zastavljaj, da neotije. -Em, naj tuliko kijati i pobrejavati, rekel mu je. -Slušaj kaj jovi pripovedajo! -Sē je to istina, a istine se netreba bojati! -Ferkec, ti si se bar boril za ovo, a i sam vidiš da neonak, kak so sī negdar obečavali, nasmeječ dodal je Miškec. -Neveli se zabadav: -Obečanje, mulce radovanje! -Kagda da sem bil med njema i ž njema! -Boril sem se kakti za nekakvu pravicu, a dočekal skaližanu prasicu! -Joni so otišli navisoko, a ja sem ostal nanisko! -Njeove se ruke bele kajda delajo vu japateki, a moje pune krvavi žuljev. -Negdar so pripovedali da bumo sī jenaki, ravnopravni, imali sega, a morti nam bu samo pofaljelo jedino tiče mleko! -Viš, mi se nesmo za kaj takvoga borili! -Bili smo na drugoj strani, zgubili i ostali ostavljeni kakti na cedilu! -Ti si otišiel na "pravu" stran i kaj od sega toga sad imaš? -Došel si vu meljinec, a de so tvoji komesari, komanderi i komendanti?! -Bog zna, el bi te sad poznali i prepoznali, kuliko so se od tebe odalečili? Naš Pavelič je meknol kurtu i pobegiel na vreme, a nas ostavil kak janjiče med vuke! To kaj je bilo med nam Rvate, nigde na svetu se nemoglo najti! Od tri brata: jedan je bil domobran, drugi ustaša, a treči partizan! -Viš, kaj vraža politika od neuki i nevupučeni more napraviti?! Tak zavedeni i na cuglaj zapregnjeni tuđa smo kola vlekli, a svoju sirotinju ostavili propasti! -Zakaj nam je Bog dal, da kesno prerazmemo sē te naše jade i muke?! -Zarad tuđi svega smo porinuli vu čem gliblješu jamu, da ž nje nigdar nezije na svetlo dneva! -Potle tuliko stradanj i žrtvi jedvaj prerazmevamo, da si jesmo dosti sami krivi, da na tem ranaj i mrtve jemput zanavek zapamtimo kaj nam je delati! -Slepo, pri zdrave joči, iti za tuđem je najvećši grej, kojega si more čovek fčiniti! Kaj smo bili, bili, nek se to pozabi, a sad složno naprv za novu Hrvacku!

f/ Kaj trezen misli, pijan pripoveda!

Kak so negdar o izbore, provedbi izborov, kandidate, bile velike tajnovitosti, niko se ni neufal o semu tomu otprto razgovarjati! Štefiču, kak navek malomu

banditeku, zavdali so potajnega zadatka, da na jene, od kakti demokracki izborov, odglaša za više glasačov. Morete si misliti kak se je osečal dok je došel na jeno od pet glasački mest z pet ceduljic. Još nekak je bilo z ceduljicaj za ženu i njega, al z tri ostale, potrdom da more odglašati za vmrlu tecu, teca, suseda, nese baš najborše osečal! Itak je imal srama vu sebi z kojem se tuliko mučil toga dneva, da bi najrajši otišel nakraj sveta i nigdar se tuka nevrno!

Nejenu muku do kraja premučil, vreč mu je druga sela na vrat i opteretila savest i dušu! -Moram glašati za takve koji toga neso vredni, a vlast so i zesem drmajo vu ovoj Drmoslaviji! Rekli so mu: -Pazi, ak koju gumijenu kuglicu deneš na krivo mesto, mogel bi zlo prejši! Crne kutije, z koprivaj zakičene, zadnje na glasačkem stolu, lecal se čem ju je spazil i bližeše došel do nje! Jošče se više bojal, jonoga spod stola, zaduženoga za odavanje takvi glasačev, koji reakciji dajo svoje glase i očo povratek na staro! Moro mu i podeti, ak očo da, je glašal baš za te, kak bi ga leže optužili! Tuliko "slobo/d/ne" volje biračov toga dneva nese moglo nigde videti, makar so vekšinu terali na izbore aktivisti vlasti, batinaši i lomoštrači! Čem bi zaprli biračka mesta, člani odborov neso ni trebali prebrojiti glase, jel vladajuča stran dobila je, po izbornem mestu, više od sto posto glasov, a reakcija gde kojega. Za čudo, Štefičevo selo, inače, devedeset posto reakcije, na izbore je velikom vekšinom glašalo za novu vlast, a gde koji za prejšlost! Tak se spunila slobo/d/na volja građanov vu demoklanjaciji i glavoprignjaciji! Uspešni izbori završili so z mužikom selski mužikašev. Vu krčmi odanoga krčmara našli so se sī aktivisti, menši i vekši po zaduženju, a med njema i mali Šarafec, Štefočec, koji je obavil posla kak se patri! Pilo se i jelo /kagdar, za narodne novce/, jel tak je navek dok plača narod na bilo kakov način! O izbornoj tajni čkomelo se do onoga časa, dok pijača jošče nepričela prav deluvati! Dok je Štefič, z jenoga bajsara, dva videl, mam je pričel i tak celo glašanje objašnjivati! Setil se vmrli: tece, teca, suseda, kak jev je vu izbore uspel, na sē postoječe čudo, oživeti i dopeljati na glašanje, a sad se samo jon na njeov račun veseli! -To je moja sramota i ničija druga! Kak sem to mogel napraviti?! -Tetec, teco, sused, oprostite mi! -Da nesi više pisno! ni jenu reč! zbleščil se precednik Biračkoga odbora, Ferdina Papagajev! -Žderi i loči od ranja do noči, a mrtve daj mira! -Ja to nemrem pozabiti kaj sem napravil proti svoje savesti! plačući je zgovoril ožalošćeni Štefič. -Jezik za zube, pazi da si ga nepregrizneš! bile so reči Ferdine. -Ak buš i dalje bulaznel, o semu i sačemu, mogli bi ti zvaditi bar jenu kuglicu z Crne kutije, sema povedati za koga si potajno glašal i kak si se opredeljil na izbore! -Preveč si jezika puščal

na pašu, a mogli bi ti ga leko prigaziti! -Mužikaši igrajte i bedake neslušajte! Ječte i pijte, a menje govorite! -Živeli izbori! -Živela demoklanjacija! -Živele drugarice i drugovi! -Živeli radniki i seljaki! -Živela Baba-Glođa! -Ti si Števek pijan! -Veli se: -Živel vođa! -Igrajte mužikaši! -Živela klonulistička partija! -Živel susedov konj! Zakaj vičeš o konju, a ima jošče pametneši od njega?! Vičem zato da žive, kaj mi bu imal ko orati moju zemljicu! I tak je to izborno slavje trajalo se do zorje. Kaj god je Štefič na trezno mislil, sē je to, toga dneva, na pijano spripovedal. Srečen je bil da so ga malko deli na zub i rustali negda, negda! Morti se z vremenom premenji i uspedo ga zgraditi, zapisati vu partiju, da bi bil jeden više na broju i ojačal tak njeine rede, pogotovo vu selske uslove?! Nebi bilo nikak zgodno da ga morajo zubačaj zubatati vu rede partije, da se samo tak /vu nju/ zapiše, kak i praščoki na pašuse! Morali bi ga idejološki zgraditi, z krajšem kursom prisilnoga dela, gde vreč imajo za takve svoja mesta! Sē bi nekak uspeli, al jeno nikak. Kak ga odgovoriti da neveruje vu Boga, a jon to na sakem koraku pokaživa? Mam jem je rekel, onak jenostalno i otesito: -Ja se Boga ni svoje vere neču, nemrem i nebum nigdar odrekel, ni za kakvu nečistakovu partiju! Z te rečjaj, koda je sē partijaše penol z iglom vu rit! -E, bumo vidli?! -Ko z nam ne, vu iste kole, mogel bi dojt na takva koja prevažaju mrtvike! -Ak si nas dobro razmel, se smo ti z tem povedali, Štefoček?! -Vi mene morete imati zapisanoga na paperu kakti člana, al vu duši bum ostal isti i onaj kakov sem bil od navek! -Paper more sē trpeti, tak bu i to moje članstvo! -Pazi, pazi! -Ko bi rekel Štefoček da ti znaš tak povedati? -Sē nam zgledi, da je tvoj jezik podmazan z pijačom preveč toga rekel i se nas tu prav opekel?! -Kak god bilo, kaj smo sē od tebe čuli, nebumo te ni bili, ni zaprli! -Srečen si zarad nezrele pameti i zairjenoga modzga! -Da si malko pametneši, našel bi se vu največšoj bajbukani i tak bi te navčili pameti za celi život! -Prav velite, bedast sem se rodil i takov bum vmrl! -Al, nerazmem, zakaj opče očete imati posla z takve, kakov sem si sam? -Ni vi, baš, neste puno pobegli od mene?! -Takaj, pijani trafjljate sakaj, o semu i sačemu! -Jedino se razlikujemo vu tomu kaj vi meni važete najmenšu zeru vu pripovedanju, svoje malo zvekšavate, a zvekšano naše zmenšavate! -Ja sem za vas mali vetrok, tij i jedva čujen, a vi alaj z velikom grmljavicom! -I tak se nikak nemremo skupa ziti i najti na istoj strani! -Idem doma, svojoj ženici, a vi ostanite i na račun mene bedaka se veseljite!

Z dovađanjem proletja vreme se sakak menjalo. Saki čas puval veter, oblačilo se, padala kiša. Jenoga popolneva, negde okre tri vure, dosti se naoblačilo i pričela je padati sunčena kiša. Tak lepu, veliku dundaču, med prve doživel je i videl sam Štefič. Nezna se ko se je više raduval njoj, el deca, el jon postareši čovek? Od svoji stareši doznal je, navčil kaj znači, pokaživa za celu bogovetnu godinu. Z tak dečjom radostjom, celem svojem životom, spred oblokeca, zišel je na dvor i na saj glas čudil se: -Dundača, dundača, dundača! -Poglečte, pije vodu z Dunava i pušča ju vu Dravu! To ni nebilo tuliko važno kak njeine boje. Sī so gledeli, z jočima nosili širinu i jakšinu boji. Kak bilo da bilo, al ni to nedobro bilo! I, baš, po toj prvoj dundači se sē određivalo i pokaživalo! Vu jenoj svojoj parti bilo je vekšinom zelene farbe, malko menje žute, a crlenkaste najmenje, zarad te crlenkasto-videne farbe, Štefoček nemogel čkometi i prečkometi! -Poglečte, rekel je, crlene je, fala Bogu najmenje! To so i drugi vidli, al neso baš tak na saj glas komenterali pokaživanje prve proletske dundače. Nikomu od njeov nebilo ni na kraj pameti, da bi to politizerali i prelitički tolnačili! Sē vu semu, bilo bi dobro, vu redu, da je prva proletska dundača pokazala najvekšem delom crlenu boju, a kuliko bi bilo drugejov za njom, nebi se nikaj pitalo. Kak je bilo jako jošče crleno, prelitičko vreme, tak se je i dundača morala podvinjavati, pokaživati nekaj drugač i nepo volji vladajučejov! Istog dneva, kesno na večer, došlo je do tajnovitoga sastanka crlencov i najvažneša točka, Dnevnog reda, bila je dundača! Prvi sekretar partijske organizacije, inače drglješ po govoru, z mokrom krpom prevlečen, po partijskoj liniji prvi čovek, kojemu se veruvalo, koji je o semu vekšinom sam odlučival, dal je ocenu ove pojave. -Vište, drugarice i drugovi, reakcija gore i dole pak pokaživa svoje lice i oče nas nuz ostanke reakcionarov kompromiterati vu narodu i med narodom! -Kak se moglo načuti, pak je svojega dugačkoga jezika razvezal Štefok, pritajeni i prikriti petokolonaš! -Mora vam biti jasno, da nejon dundaču doživel kak dundaču, vreč je, kotobož, crlena-vinska farba prava naša, koje se menje i menje med narodom ima, bu po njegovem, jenoga dneva, zbrisana i do kraja nestala! -To se nikak nemre tolererati! -Mi moramo nekaj poduzeti, da se dundača drugi put drugač pokaže, pove našu istinu, na čijoj smo mi strani! -Štefočeka treba mam apsiti, zaprti, pričeti preodgajati, da postane pravi čovek ovoga našega, "demokackog, slobonoga društva"! -Sā njegva praznoverja treba mu zbiti z tutanje, jezika

prikratiti, da bu pripovedal samo istinu, a laž zanavek pozabil! Itak je Štefič, za prvu svoju ovoletnu dundaču, dobil mesec dnevoŕ rešta! To mu je bilo "vreme obnove tela i duva"! Pomlajšivali ga, jel je puni deset vur stovarival, z vagonov, saki den vreče cementa i vapna! Slobono vreme mogel je posvetiti športu, slikanju, čitanju marsističke literature, slušanju navek jeni, te isti vesti na radiju! Za čudo, pričel je slikati i fala Bogu vu reštu postal zapaženeši reštanski slikar. Njegve premilne teme slikanja bilo so priroda, a zmed sega, na prvem mestu dundača! Kuliko je god sakakvi boji imala dundača, al najvekšem delom crlenu. Doživel je i to da so mu organizerali i prvu samostalnu izložbu slik vu reštu, koju je, nuz sē pofale, otprl šef rešta Jovan Kukumazič, po zanimanju, nezvučeni pekarski pomoćnik! Istini za volju, zgledal je jon kak nedovršeni pekarski kiflin, kojega neso uspele prav zmesiti ni domesiti nikakve društvene prilike! Ostal je i nadalje tak sirov, da ga nebi spekle, ni dopekle, nikakve pekarske peči i pečnice! Vu prelitiku se tak razmel, da je popitaval mudreše i školovaneše od sebe, koji so bar neakvoga zanata zvučili! O Štefekovomu slikarskomu razmeču, vu pravi čas zbuđenomu, prebuđenomu, vu reštu, nese mogel načuditi i nafaljiti! Rekel je na povišenešem podijumu, kak z rukava: -Drugovi zatvoreniki, imam čast otprti ovu izložbu radov našega druga-slikara, novoga čoveka, potpuno preodgojenoga vu duvu naše velike socijalizmijalističke stvarnosti! -Njegve slike, na temu dundače, govore o velikoj ljubavi čoveka prema našem društvu, zveksavaju ga do granic neizmernosti postojećeg i večnoga! -Z kuliko toplote je izrazil svoje viđenje sveta, vidi se po crlenoj boji, koja je na sakoj dundači posebno istaknjena i vu najvekšoj meri! Naš trud, vu tak kratkem vremenu, vrodil je z punem treferom, a jošće bi i više, da je med nam duže! More se reći, to drugu Štefiču ne kazna rešta, vreč vreme od maloga do velikoga čoveka, z kojem se mi tu dičimo, budo se mogli štimati i sī njegvi suseljani! Takve dundače morajo se pokaživati vu prirodi, a neonakva, koja ga je, za malo, skrenola z pravoga puta! Dok se i vu druge rešte, diljem nedavne Jugosloviije, počuli o slikarskem čudu, saveti i odbori reštantov, mam so pošiljali telegrame podrške, batrivnjenja! Da je bilo više prilike, morti bi organizerali štafetu Crlene dundače za Štefoka i Štefoku! Dobro da to neso fčinili, ovomu malomu čovečecu, jel bi, morti, opuzel od sē brige velikoga slavja i slave! Malo da neso napravili prugu, od rešta do njegovoga sela i, z dundačinem ga cugom dopeljali doma! Od tulike zafalnosti, kaj so za njega fčinili, sē svoje slike ostavil je Reštanskoj galeriji, za buduće reštantece i njeove opslužne! Za vumano delo, vumano se ostavlja i nigdar, vu

životu, se nepozabi! Vrnol se doma Štefoček, jenoga petka, z Dundačinom diplomom, koja mu je zdigla vugleda, tak na visoko, da je jedvaj sē, na niže od sebe, mogel prav videti, razmeti i prepoznati! Kajda i netam bil, gde je bil! Neso mu ni to vreme šтели, predobri drugovi, zabiležiti nigde, da bi se vidlo, moglo prečitati, zakaj je mesec dnevvov bil vu bajbukani! Postigel je to, da so mu govorili: -Drug Štefič je rekel to i to, drug Štefič je napravil to i to, drug Štefič je naslikal to i to! Retko kojemu, povuzdanomu ovoga vremena, moglo se na reči omeknoti, da o Štefiču veli da je jon proti, saboter, reakcija, z Pete kolone, nepovuzdan, sumljiv! Sē vu semu, drugu bu dundaču, od sad, drugač zasigurno videl i o njoj pred narodom pripovedal! Čovek, dok se jemput popikne, od toga časa na visoko zdiže noge i pred sebe opreznese gledl! Kak so z rešta, po prelitičke, partiske običaje, sī jenako misleč delali i joni, zmed prvi, poslali so svega Volograma potpore mesnoj organizaciji! Napomenoli so, da bi bilo zgodno vupriličiti skupa, prizvati sē simpatizere i napraviti kak god malu svečanost Štefočeku i za Štefočeka! Tom prilikom, nebi bilo zgorjega, malo j deci kupiti, podeljiti bombonece i reči jem, da je sē to pridonesel ovovremeni Soc-Mikula! Sladek cukorec bil bi za zrekavanje slatki reči zvikavanja sakakvi parolic i paroli o socijalisičizmu i njegvem premudrem rukovoctvu! Deca bi mogla majati sakakve zastavicaj /državne, partiske, republičke, savezne/ i na transparente nositi sē zrečene mudrosti rukovodiocev i rukovodilic. Mesni trumbetaši, kuliko god nezvežbani, nenaštamani inštrumentov, trebali bi pričeti toga dneva z budnicom, marše, borbene pesmaj i tak vuvekšati mitinga negde vu polovici sela. Sī borci i borcinje nebi smeli dojt bez ratni medalji, ordenov, sakakvi spomenic na tak važen skup. Sakojemu, koji je i onak od betega i starosti zgrbavljen i pod terom nakitnoga železovja, mora se dati stati vu prvi red, da bi se mogel bar saki z pleče oslonjiti na prsa onejov koji sega toga imaju menje od ostali. Poimence treba reči za sē nazočne, kak vreč ido po zaslugaj i položaje vu društvu. Za mrtve drugove dosti je zreči: -Slava jem! jel i onak nečujo i nerazmejo kaj jem se veli. Da ste samo vidli Štefiča na kolnoj pozornici napravljenoj od trejov dugački drveni kol. Oblečen v opravinje Crlenega križa i Unre zgledel je kak poljsko bogateše plašilo. Nekakov smeđkasti kepenjek, dugaček do gležnjov, pokrival mu je gornji del vonjički cokul i jošče ga više menšem pokažival. More se reči da i nevažno kak je, vu čemu oblečen, jel čoveka nečini oprava. Jon je vu ovem času veliki vumetnik, sē se okre njega i k njemu vrti. Kam on vupre pogleda, vupro ga i sī ostali. Ak malko zine, zevne, sī pričmo zijati i zevati. Čem i malko z jokom megne,

namigavajo i ostali. Zbrejal se, nafal, dvaput, zabrejali so se si ostali više put. Vu soj toj slavljeničkoj atmosferi najemput so sī ožeđali i pričeli pogledavati na stolitreni lagvec nuz napravljenu pozornicu. Neni bilo čudo kaj so vu toj proslavi i pili kak dundače. Štefočeka je od rukovanja zbolela desnjača, pak se jeno vreme rukuval z pajtarom, al je bil pozdrav od srca i k srcu. Za volju naroda Štefoček je otepajuč se, da nebi pil, do cukta strugol tri sraobljiva lončička tudumca. Dobil je na rečjaj i o semu mogel razglabati. Takvoga kaj se nemogel nadejati, a kam li slično doživeti, i doživel je. -Bože dragi, a kaj se to z menom događa?! vu sebi i najtije zapital se med sema. -Pak, ja tu nespadam?! -Kaj me je tu donelo i pokaj? -Komu ja to trebam biti jopec i za koga se tak pokaživati? -Meni, bokcu, neso potrebite ovakve prectave! -Kaj budo o semu tomu pripovedali pravi i pošteni verniki? -Vu čija sem ja to sad kola sel i kam me budo tak otpeljala?!

-Bože moj, pomori mi da se zvlečem i nazaj vrnem tam kam moram po svojoj poštenoj savesti! -Ja nesem dorasel za ovu ovozemaljsku slavu i netreba mi je! -Dobro da sem na vreme zvidel, da vu semu tomu ima svoje prste peklenjak! -Idem doma, dok mi jošće nekesno, vu svoju ižicu, svoju slobodicu! I tak je zmed sī naglo otišel i vrnol se doma, skoro vu zađnji čas!

h/ Crleno svetlo

Od vezda, pak na dalneše, Štefok je živel i deluval vu semu z velikem oprezom. Pazil je kaj se nebi, baš, za sakaj, med prve izjašnjava i prerekel. Znal je da ga moro za jezik povleči gda očo, pak je, zarad toga, rajši malko, saki put, jezika prigrizel i nekaj prečkomel! Sejeno, pojedini so mu na sakakvo poditavali menše i vekše klipoke pod noge, da bi se popiknol i na najpravnešem putu! Raneše je sam presrečen bil, pomalko počaščen dok je k njemu dovađala bilo kakva gataljka. Od sad ju je samo gledel i meril od glave do pet. Neštel da mu puno gače ni na graj, dlan, kavu, dim sveče, ogarek z peči, senje, popevanje nočni tičov. Zaziral je od sega, sejov i samoga sebe. Začudo, jon do vezda jako brbotljiv, samo je klimal z glavom, smejal se, podsmejava, pobrejava, al neštel puno pripovedati. Čak se je mikaval pred crnem mačkom, vračal doma, nadaleko ga zaopađal. Reklo bi se da ga je dundača navčila pameti i sī dundancincov se bojal vu selu. Po noči dobro je zapiral vrata, obloke na iži, da bi bil od ostaloga sveta čem dalje i menje vu dotikavanju. Na obločece podeval je gunjece, da nikaj nevidi, a ni njega da drugi neglede kaj dela i

kak spi. Obločece, z prve strane iže, pokril je z drvene šarapoljkaj. Tak se, od puta, vu semu od sveta odeljil i skril. Vu semu tomu, od njegve dundače, prešlo je nekuliko mesecov. Još sē neprav pozabil, a vu selu dogodila se prava komešancija! Negde, okre tri vure po pol noči, na severnoj strani sveta, zacrlenelo se nebo od nekakvoga čudnoga plavna! Samo dok je jeden spazil nekaj takvoga, najemput je zbunil sveta vu selu. Svet se je zmed sebe pričel komešati kak i čmele dok jem vu košnicu nadoje nenadejani gost. Na sakakvo so zbežavali po vulicaj, išli k cirkvi, na farof velečasnomu, šteli z debelem zvonom zvoneti "vu stran", bežali po vatrogasnoga trumbetaša, da z trubom igra na "veliki jogenj", kaj se pokazal na nebu!

Med sema našli se crlenobjoci, da bi, nekaj, tu "poplavu" ljudev zastavili i vrnoli doma. Čitava jena vulica splašeni bežeč išla je naspram Štefičeve iže. Nadejali so se, da bi jem jon mogel dati pravoga odgovora na sē to kaj se događalo pred njeove jočima! Iskustvo z dundačom garanteralo jem je vekšu sigurnost, koju bi mogel svojem pravem tolnačenjem dati jon. Tuliko sakak oblečeni-neoblečeni, na prvi pogled njega začudili, al se donekleč jon, isto tak oblečen-neoblečen snašel med njema. Kuliko god je drtal od te ogromne crlene svetloče, tuliko isto tresel se od straja pred tulikem svetom, koji je došel k njemu i pred njega. -Jerum, Jerum, takvoga kaj još nesem videl ni doživel?! Bil je batrivneši kaj je vu toj soj pojavi bila samo crlena farba i nikoje više, ni menje. Od silnoga svetla ni kmicu neso vidli okre sebe. Pital je sam sebe: -Kak i kaj o semu tomu reči, da nebi pak otišel vu "likovnu koloniju" i moral slikati po naručbi?! -Štefič, poveč nam! -Ti znaš kaj je to i zakaj?! popitavali njegvi suseljani. Koga je god gledel sa stane, držal se kak kvočka na jajce, koja se na sakakvo namešča, da bi prav vu gnezdu sedela. -Bum povedal kad to iščete od mene! -Prav-zaprav, ni ja to nesem do sad nigdar videl! Nebi vam mogel puno reči o tomu! -Dobro je kaj se vidi na severu, a nedovađa od zapada i istoka! A, zakaj je tak nebo crleno, poveč nam?! -Crleno je, crleno je, crleno! -El bumo od toga crlenoga jognja morti zgoreli?! -Znate, nebi vam mogel do kraja povedati, nerazmem se vu takvoga kaj, al baš nikaj! -To vam je velika svetlost, koja se samo crleni, crleni, a od nje nikaj ne gori! Tak je Štefič, tak je, kak ti veliš! -Dobro si rekel! -Moreš ti jošče nekaj o njoj povedati, ak očeš?! -Nesi sē povedal, zato poveč, poveč?! Štefič je videl da je med tulikem svetom crleni jokan, vuvan i nedošel med svet brez razloga. Mam se setil svoje prve proletne dundače, sega okre nje i ž njom. Da se nebi pak opekeli, prerekel, popiknol, obrnol se k drugu jokoviču i vuyoviču, da jon pove narodu kaj je to i kak treba

zavzeti stajališče o semu. -Tu, med nam je Ivok koji bu povedal navučno, vučeno, kaj je to i zakaj baš tak, a nedrugáč, kak mi mislimo i očemo! -Vište drugi i drugarice, z nam ima gore jonejov, koji so naši, pokaživajo istu farbu kakvu imamo sī mi, samo joni koji so organizerani!

-Ta, crlena svetlost pokazala se vu pravi čas! To je podrška našoj partiji i celomu rukovoctvu! Z takvom podrškom moremo biti srečni i ponosni, jel nas potpire dok smo vu semu ostali sami i na svojem putu veliko-crlene budaličnosti! -Štefok, na tebi je red da poveš kaj ta crlena svetlost znači z slikarskoga stanovišča?! -Ja se baš puno nerazmem vu ovakve pojave, a slikati sem pričel dosta kesno i neso mi sē boje do kraja jasne! -O politiki sem čul, a ni nju baš puno nerazmem! -Da bum do kraja iskren, pošten, nekak se, malko, bojim sega ovoga kaj dovađa zgora dole! -Zaprav, nerazmem jone gore, a ni ove dole! -Sē mi je to kajda senjam. Od pravoga života se najrajši odalečivam, da nebi nekomu na putu zadeval dok ide nekam! -Ja nesem vu stanju ovakvu boju pripraviti! Dok slikam, nikak ju nemrem potrefiti da bu kak ova gore! -Ti buš Štefič slikal po derektivi, kak ti mi zapovemo i nikak drugač! rekel je malko glasne Ivok, da bi se znalo da je njegva reč prva i zadnja vu semu. -Naše sunce imamo, a ti buš Štefič pridodal srpa i cekiča k njemu! -Ivok, srpa i cekiča vu nebo?! -A, kajda si ti mislil?! -I zemlja i nebo so naši i pripadajo samo nam! Tak buš delal kak mi očemo, jel vu demokraciji nema pogađanja, bi štel, nebi štel?! -Ja za to nesem dorasel, nek to vekši od mene narišo! -Štefok, buš dobil tri meseca cajta i sē buš napravil, kak se patri! -Sē ja to, donekleč, razmem, al nemrem prerazmeti, da srp i cekič pripadajo nebu?! -To bu tak kak mi velimo i za to nema nikakvoga pogađanja! Mi smo gospodari i neba! -I tam buš del naše znake, jel smo i tam! -Meni se čini, Štefok, da ti nesi do kraja raščistil z verom i sem svojem praznoverjem?! -Bumo te morali jošče idejološki zgrađivati, ak se nebuš do kraja zmenjil i z pram nas obrnol! -Ivoček, pak naj tak pred ovem svetom pripovedati! Ja sem se okrenol naspram tebe i nikoga drugoga negledim! -Neto dosti, Štefič?! -Il nerazmeš kaj sem ti rekel, il se držiš bedast više neg jesi?! -Bum ti rekel otprto, da ostali čuju, razmejo! -Još nesi do kraja na našem idejološkem putu, reklo bi se samo malko si zakoracal po njemu! -Mi nemremo biti preveč strpljavni i čekati dok se ti predomisliš i opredeljiš! -Sū svoju prošlost moraš pozabiti, z stare kože ziti vun i vu novu se čem prvlje preobleči!

-Ivok, naj tak pripovedati! -Ja nemam novac ni za običnu opravu, a gde bi ga zel za kožnatu?! -Štefiček, dosti je, prevršil si saku meru i više ti se nemre

tolerirati, kaj se je do vezda! -Ja bi rekel da ti razmeš kaj ja oču reči, al se držiš bedasteši neg i jesi! -I prava kača slači kožu vu proletje i oblači novu, da bi išla z novem vremenom! -Ti se isto moraš premenjiti vu glavi, misli, osečaje! -Ivičec, nebuš valjda rekel, da si denem svinjsku glavu mesto ove koju sad imam?! -Pak, nesem to zavredil, da me tak premenjite i spodobom vnakazite! -Z takve, kakov si ti, tak bi morali i napraviti, jel borše je imati pitomo svinjče, neg divjega stvora! -Od zutra buš, vu zadružnem domu, na prvoj steni slikal sē ovo kaj si denes videl i doživel! -Vu silnem jognju morajo se videti srp i cekič, veliki znaki naše vazdašnjice i jošće vekše budućnice! Na sē to, Štefič je gliboko zdejava! i tijance rekel: -Je, kagda?! Potle sega, vrnol se doma. Zgledel je kak vugorki dok jev pofuri znenada jaki mraz. Od silne brige nemogel ni prav spati, samo je na svoji posteljki zdejava! obračal se tuliko, kajda leži na same koprivaj i osrednješe žare! Pak mora slikati proti svoje volje i savesti. Rajši bi otišel na kraj sveta, da bi zbegel to kaj mora delati po nečijoj zapovedi! Vu njemu samomu tuliko toga se zakuvalo i vri! Oseča, živci mu budo popušćali, srce se raspuklo na nekoliko delov, da bu živ prepal vu zemlju od silnoga srama, kojega mora podnesti, pretrpeti za takvo vreme, takvu domovinu, koju je, negda, drugač senjal, zamišljaj i željel! Po tijo i skrivečki, vu straju pred samem sebo, zmolil je nekuliko Očenašov, prosil Svevišnjega, da mu jedini pomore razmeti ga, vutešiti vu takvoj neizvesnosti i velikem iskušenju! Nakon sega, zaspal je, al so mu vu snu dovađali sī joni, koje neštel videti i počuti njeove glase zagroždivanja! O semu kaj je senjal, pripovedal je na saj glas, da ga je čula njegva ženica i na sē to zgražala se, križala i zapomagala. Bila je to jena jako žmeka noč! Komaj se malko počelo rasvitavati, a Štefek je đipil tak itro, kajda je dečec od petnajst let! Z nekuliko pribrani kef, dve kravske vedrice, odžuril je k Zadružnomu domu, gde ga je čekal pred vrata duže organizirani Ivok.

-Viš, viš, dober je straj kojega mu je dal Bog! -Da nesi sam došel, vreč bi po tebe došli zaduženi drugovi! -Nesi se baš denes na prve korake popiknol i zneveril naše poverenje! -Ja bum tu z tebo, odgovoren za sē, dikteral ti kak buš pripravljaj farbe i slikal na steni! -Dok zememo vu zadružnem dučanu sē kaj nam treba, bumo se zaprli vu dom, da nas niko nebu išel glet, da nebi vunešnji i znutrešnji neprijatelj imal svoje prste i deluval na celi naš posel! Otkud baš toga ranja i dneva nadošla je takva plova i grmljavina, da ju je takvu bilo moči videti i čuti?! -Viš, Štefič, to ti je pak delo zvunešnjega, znutrešnjega neprijatelja, koji nas je celoga rata, poratja, obnove, izgradnje, navek ometal,

nastojal vrnoti nazaj vreme, vlast koju smo mi zanavek pobedili i sitili dole! -Naj se dati zavesti i skrenoti z puta! -Slušaj samo nas i nikoga drugoga! Tak, kak je Ivina rekel, napravili so. Niko k njema i do njeov nemogel dojt. Za saki slučaj Ivina je spod kaputa zvadil trifrtalja kilnu repeterku, napunil ju i del na stol. -Samo nek se neko nalukne i pričme boriti na vrata, bum mu pukel ravno vu čelenku! Dok je Štefič videl da vrag šalu bere, prijel se posla, stalno popitaval Ivinu kak najprvlje napraviti crlenu farbu. Mešal je farbe, zmešaval i stalno za savet popitaval. Na sē to dobival je odgovora: -Netak, ovak, neovak, tak, netak, onak, onak ne, vreč tak! Sto put jeno te jeno i nigdar dobro! Stenu je farbal, maljal, zepiral, napiral, pokrival, raskrival, brusil, gladil. Nikak nemogel pravu farbu pogoditi i Ivini vgoditi. Kak god bila crlena, nebila dosti crlena, morala je biti crleneša, krvaveša, borbeneša, silneša, jognjena, topleša, vručeša, zanosita, ponosita, negda tija, negda alajita, prelejana, postojana, mudra, prepametna, poručujuča, za telo i dušu orabrujuča. Jedvaj je za četiri dneva približno pripravil crlenu boju kakva je pasala Ivini i njegvoj organizeranoj partiji. Čem je pričel risati i delati srpa i cekiča, nastale so prave muke i mučenje. Neovak, tak to treba, to nevalja, ovak moraš, premalo je, nebu stalo, zmenšaj, povekšaj, teže mora biti, vu semu tomu mora se sila videti i osetiti! Štefiču se saj taj posel "zdopal", da bi najrajši štel, da ga neko, zaprav, tresne srpom i cekičem kaj bi odjemput sū muku i sē brige za jeno vreme pozabil i bil meknjen z toga cirkusa vu kojem je sudeloval! Tuliko neimal muke z debelem cekičom, koji je moral biti više crlenkast, a menje sē drugo. Ivok mu je zaval muku čem je rekel da srp mora biti ošter, preošter, prav nabrušen, da bi se muva na riti porezala, ak bi, najemput, doleteč i neopazice sela na njega. Vu zlu vuru je Štefič Ivoku predložil da se ošterje srpa more i potle sega nabrusiti z ručnem brusom za obične kose. -Nikaj potle, vreč sad! -Ti dobro znaš da se železo kuje dok je vruče, a nezdeno! Pol dneva z farbaj Štefič je zbrušival srpa i dok je mislil da je najoštreši, bil je po Ivinovomu najzatupljeneši. Drugač nemogel Štefič, pak je zel kosenoga brusa, kojega mu je Ivina donel zadružnoga dučana i po zvunešnjoj strani je ž njem vlekel po ošterju srpa. -Štefok, pazi kak brusiš, tak buš z jene strane preveč stenšal srpa, a z drugu stran bu ostal debleši i nenabrušeneši! -Em, Ivok, ko bu to z drugu stran videl i primetil?! -Ko bu, pitaš?! -To bu vraža reakcija vidla z drugu stran stene, koja se sad pred nam skriva i doje ondar dok mi otijemo doma! Puna tri tijena Štefič je delal veliko delo i bilo je pripravljeno za proslavu republike. Kak so do toga dneva salu topili, znagla Štefičevu slikariju sušili, farbe so se

ščvrkavale i napukavale. Vrjunec sega bil je na proslavi Dneva Republike. Med prvem trunžil se cekič i z komade stene otpadal za pleče onejov, koji so vu to ime veliki znakov sē i sakaj pripovedali prikupljenomu narodu. Od silnoga straja, zmed najzaslužneši, Štefič se najemput onesvestil, pak je bugnol z glavom vu betonerani pod, kaj je se zatutnjelo. Ni to mu nebi pomoglo, da ne ž njem bil povereni nad poverene, Ivok, koji je vu prvi maj od sega mival svoje ruke, al ne, itak, mogel reči da je Štefič za sē kriv i saboteral celi posel! Vu soj toj političkoj zmešanciji, kuliko god štel i Štefiča okriveti, sā krivica sabotaze opala je na fombirovske boje, koje so došle z Rusije, kakti del negdašnje "Velike bracke odmoči" /pomoči/. I tak, ovaj put, Štefiču nepuno faljelo do duže likovne kolonije, zdiganja na erojsko postolje, koje mu je za zeru pobeglo spod tresečljivi nog! Drugovi, kak drugovi, neso štel i ostaviti ni tuđega čoveka, vreč so mu pomogli macanjem z vinom, zdenom vodom, slivinem prežigom, zdiganjem, spuščanjem, davanjem umetnoga dijanja zube na zube. Vrnoli so ga k sebi, a jon je potijo rekel: -Bogu fala, dobro sem prešel! -Sa sreča zbegel sem prvo, a drugo nigdar netreba ni dojt!

i/ Repačetina

Ko bi se nadejal, vu istem letu, da bu Štefič i treće čudo videl. Prav so stari negda povedali da se z trećem nekaj dovršava i takvoga kaj treba zeti vu obzir! Neto bila repačka, repača vreč Repačetina. Štefok obiležen od crleni, zarad sega kaj je doživeli i preživeli, brecal se svoje sene, najvekšem delom od demodrmancije, vu čije so ime deluvali i vladali sakakvi Ivoki, vuvoki i jokoki. Štefoček je štel i ovaj put biti negde, zvun sega, da prav nevidi i nerazme pokaživanje repačurde! Som svojom ogromoščom pomogla mu je da vu zrekavanju zadrngjava, tak da čem menje doje vu joko, vuvo obične čoveke, jošće menje zadužene za ovakva pitanja od časti i vlasti. Neišel glet repačetinu dok so sī z večera išli, vreč ondar dok so se vekšinom, doti jenoga, doma pokupili i razišli. Svojega dvora sađal je na vulicu čez širom otprta putna vrata i raširjeni ruk odal kak tič poletač, koji se stopram vuči leteti. Vu pajtari-ruki, saki put, držal je del steklevine od potrte politrene flašičke i na nju gledel z levem jokom, kaj mu nebi svetloča repačetine preveć treščala vu joči i naškodela. Z desnom rukom, visoko zdignjenom vu zrak, držal je joščer čitavo naočaljsko joko pokojne majkice i tak z tem raspoznaval sakojeja repačurdinoga dela. Dobro je znal da se pod selski mostiček napetal, zavlekel

i skril duvek Ivok, da zaječe vuve naslurvava sačiju reč i sē razgovore. ~~Kak~~
bilo da bilo, Štefok je jošče više zamucaval i o semu tak mislil: -Je, je, ~~viš~~
viš! -Repapačurda zz debebelom glavrdadanjom nese pokakazala samome
taak, onana očēē povevedadati da i nanaš jajapipica repupublikeke
Jugogosloslovivijeje imama velilikuku glavuvu pununu pamemetni poseselj!
-Aa dudugagački rerep zaza takvom glavovom soso našeše afefežežejke!
Tata repapačača jeje našeše veliliko svetletleče nočnočno suncece kojeje
nam osvetljajava pravovoga putata kojejem idedemo malolo nanaprvovo,
veksikšinom nazazaj! Samomo nene razmemem zakakaj sese nana njojoj
nene videde ssrp i cekikič?! Takakaj jojjoj sfalelelo crlelene fafarbebe i sasasa
sese zezesvesvetila.Dudenje pod mostecom ne Ivini bilo po volji, jel nedalo
očekivano. Sē je bilo vu redu kak je misli o japici zrekel Štefič, a sē ostalo je
tak, tak.

Ak Štefič nedošel na tenki led, ima jošče dnevov, neko se bu posanknol!
Nebi bilo zgorjega organizirati selskoga mitinga i skupiti čem više mitingašev.
Nuz malo mužike, pijače leže se otpirajo srca i razveživajo selski jeziki!
Prvomu sekretaru partiske čelije nekak je do ovi dnevov preveč prazen pergasti
notez, a moral bi biti pun sakakvi zabileški. Vreme je infobirova i leko se
nekomu za zeru prilepi takva oznaka. Morti je vu pravi čas pokazala svoje
lice i ova repatnjača i bu nekomu priskrbela takvu obiležbu! Dosti je da neko
samo veli kak je Jozef Odvisarjonovič zgoden z mustače i evo mu infobirovske
iskaznice i priznanice za Oblečeni otok nekuliko letni sezoni z dobrovoljnem
sunčanjem i prenošenjem kamena na traljaj! Štefič, kak god zgledel tumpast,
politički ograničen, osetil je da vrag šalu bere! Ova repačurda mogla bi
nekojega, zarad visokorodstva mačaje Rusije povleči na onaj put, z kojega se
retko, il nigdar nevrača! Kad mostiček nedal čemu so se nadejali, po derektiv
Ivok je moral doiti k Štefiču i doznati se o repačurdi i pripovedanju ljudev.
Z tak đedernem smejom dožuril se je Ivok do Štefičevoga stanja i sē maščaj
premazan dokobecal je do drevnjika na kojemu je zdejaval i malkoc počival
Štefok. Nadejal se da budo "brižni" poduzeli sē kak bi doznali kaj je zanima. Z
prevezanom glavom, z debeljašnem obrisačom, doimal se kajda so mu sē lađe
odzdavna potonole, da se ga baš nikaj nedotikava na ovem svetu i z med ljudev.
-Je, vidim, Štefok, baš nesi dobre volje?! A od česa tebe tak boli glava i kakve
te to muke muče?! -Neverujem da je to i tebi od ove repačetine?! -Morti si i ti
preveč gledel vu nju, kak i ostali naši smušenjaki?! -Ivovok, naaj taak! -Jaja
semsem najmemenje ood sesejov vv njunju gleglededel! -Nene znaznam kajkaj

mimi jeje toto našnaškokodedelolo? -Štefič, naj se vekše držati betežen neg i jesi?! -Znaš da sem ja došel k tebi, našemu poverenomu, da bi nam povedal sē kaj si čul od drugejov? -Morti je koji nekaj blebnol proti države, rukovodiocev, naše vlasti? Viš, repačetina vreč sedem dnevvov pokaživa se, čoveki glede i komenterajo! -Nemreš reči da baš neso nikaj bugnoli kaj se nesme?! -Zanimalo bi nas jel so gospon velečasni gledeli repačetinu, kam so bili i kaj so pripovedali? -Ivovok, jaja titi nenebi imamal kajkaj takvovogaga povevedadati. -Jaja neidedem vu zađnjenje vrememe punono medmed čoveveke!

-Sesese sasam glegledim! -Štefok, ja bi te pital kaj, ondar, ti o semu tomu veliš? -Kakaj vevelim, ninikaj! -Ivovok, toto titi drudrugogoga pitataj! -Viviš, nana kajkaj sesem dodošel! -Štefek, denes na večer ti bi moral dojt med čoveke, z rečjaj jev povleči za jezik, da povedo kaj misle, a do vezda neso! -Dosti je da rečeš da bu rata, a ondar prepuščaj njema i nam sē ostalo! -Mam ti velim, nemoj se nikaj zgovarjati, jel, inače, pak buš dospel vu našu Evidenciju značajneši čovekov! -Velim ti, to je tvoj del partiskoga zadatka! -Nekoga moramo dobiti na tenki led, optužiti, zaprti vu bajbokanu! -Ak nenapraviš kak sem ti rekel, moreš se nadejati da si se sam optužil i zaprl! -Sekretar i ja bum došli, vidli i čuli kak buš sē to napravil po našemu dospomenku! -Štefič, nikaj naj zvrđavati i delati se bedast, jel se z toga nebuš zmeknol i zvlekel! -Ak posel preje, kak smo ga vu celosti zacrtali, moreš se nadejati pofali i predlogu za najvekše zasluge od države i naroda! -To se, Štefič, neprepušča i nedaje takvo kaj saki den! -Jeje, Ivovok, lekoko jeje pripripopovevedadati, aa teškoko zvrzvršiti! -Sesse bubu jošjoš nenekak iššlolo, alal velelečasčasnonoga bubu tešteškoko namomoliliti zizititi vv tutu dodob vuvun! Štefok, ja nemam više časa o tomu raspravljati! -Snaji se družē kak znaš i moreš i Smrt fašizmu! -Jeje, kajkaj rereči, negneg sloslobobodada nanarorodudu! -Štefok, naj preveč vodu mutiti i od svojega meljina se odmikavati! -Ak drugač nebu i Vozna bi mogla svoje prstoke puščati i posleka bržeše zgotoviti! -Z njom se neigrati, ti to dobro znaš i pamtiš, nesi više dečušinec i malodoben! -Pazi da te jošče jemput deno na svoje sito i rešeto i pričmo rešetati! -Mogel bi se saj strunjiti i menšem postati neg sad jesi! -Nesi do kraja na sē kotrige obetežal! -Mogli bi te joni prav zmaserati, bubrege premestiti, koščičke prebrati i sega rejuna zanavek z tebe sterati kak znutrešnjega nepočudnoga i nepovoljnoga! -No, ti, morti, vu sē to neveruješ?! -Moreš pitati suseda Blaža, koji je isto tak prešel i sad je zafalen kaj so mu vu celem životu pretucavanjem vmorili se fašističke vuzročnike i više od njeov nebeteguje! -Istina, na vlastite nogaj nemre stati, vreč nekaj

naodava vu dečji odalici. -Kakak Ivovok čučuje, titi meme pravprav **babatniš**?!
Na se to Ivina je začkomel, pokupil se i otišel z dvora vun, lut kak **puran kojega**
so deca fučkanjem rasrdila!

A Štefoku nenikaj drugo preostalo neg da ga njegva Mandoka spelja za
ruke, kak so, negdar, majkice vnukece speljivale med svet i vu svet. Njemu
bu sejeno kaj budo drugi mislili i kak se odalečil od bilo kakve politike. I,
baš, kakti za inat selskoj partijskoj organizaciji, te dirigerane večeri jako
se naoblačilo. Crni oblaki zastrli so nebo i nese vidla repačetina! Štefok
je održal zavdato obečanje. Z pocuknjaram svezanom okre vrata i deset
litreneom potrtom, na dnu temnozeleničlivom opletenkom, na glavi zvodila
ga je Mandica med tulik svet i slabo vidnoga puta mu osvetila z voščenom
svečom. Koracal je kajda oda po jajce z najtenše lupinaj. Z raširene rukaj
sličil je mlajšemu permušu dok pričima zletavati. Od vlasti zadužene i partiski
zadvojene išli so čami. Kika jem je čas rasla, čas puzla! Veliki vuvok i jokok
Ivok napujaval se kak žabec, koji bi štel zakreketati, a neznal prav napunoti
kreketljivoga mejura! Vu jočima imal siktečega jognja z kojem bi najrajši žgal
okre sebe i zastirajuče oblake repatnjače. -To je fombirovska sabotaža! -Sē je
spakuvano vu fombirovsko opravinje! -Nikaj nejde po dogovoru! -Splatil bu
saki koji je skrenol z našega puta! -Kaj je od sī nas Štefič napravil?! -Njemu
je do fašenkov? -Ko mu je dal dozvolu da zije med zaveden svet, ovak, kak
je zišel?! -Jon je taj koji nas je med prve izdal, a mi smo mu dali neizmerno
poverenje! -Vidi se da se je povezal tajno z jone na istoku, na zapadu, z
nutrešnjem i vunešnjem neprijateljom?! -Njemu je do smeja, komedije, a naše
srce plače i trga se kak guščar na komadičke! -Ivovok, kajkaj momoreremo
kadkad jeje bašbaš taktak! -Toto nenesi nini titi nini jaja krivkriv! -Pazi Štefič!
-Koga ti to očeš med poseje zmešati?! -Nesem ja z teбом svinje pasel! -Ti i
sā reakcija ste to se denes skuvali! -Kaj ste si skuvali, bute i pojeli! Neko bu
platil ove velike račune! -Tebi je do smeja i zato si se denes ovak spravil i
opravil?! -Kaj si nam obečal?! -Kak držiš do svoje reči i obečanja?! -Potpiraš
kapitalizma, fombirovce, del si se na stran znutrešnje i vunešnje reakcije?!
-Tebi je borši mustačljivi Jozina Odvisilovič Đuka Vilim Stalin? -Nam je dosti
te mačaje Rusije i bracke odmoči vu ratu i potlam rata! -Ivovok, sasasi sese
mamalo! pridodal je tije Štefič. -Najnaj poposeseje memešašati zz prpravom
memeljoljom! -Nenesem jaja krikriv kajkaj sese nene vividi rerepapačečetitina!
-Kkoo bibi najrajšiši negneg jaja dada sese sadsad vivididi. -Gle, gle?! -Pak ti
se Štefok ufaš jošče i nekaj reči?! -Takvu si kašu skuval nam, al buš se okre

nje vruče vrtel i dugo puval vu nju dok se do kraja ozdeni! -Zrel si za Oblečeni
otok i tam te jedino budo pameti navčili! -Takve trde glave, kakva je tvoja,
spadajo med sam kamen, jel trdo ide z trdem! -Ivok, vu ime svete partije i
njeine bezgrešnosti, vu ime njeinoga velikoga joca i matere, najte da tam
potratim sū svoju postarešu mladost i nedaj Bože ostarem na krivem mestu
ovak spačene i žmeke svoje kosti! -I to bi nekak podnesel, al nikak nebi mogel
podnesti, da mi je ovo vu životu bila zadnja dundača, crleno svetlo i zvezda
repača! -Ivok, vu to ime jošče te jemput prosim, prerazmi me, pomori mi da
ostanem gde jesem, tu, vu svoji tiji ravnici, da vmernem i zdenem kakti mali
čovečec o kojemu se iza smrti nebu trebalo pripovedati ni tri dneva potle!

Naprv se pak rivljo!

Na sē strane žvenči, tutnji, škrebeči. Dugačkoga jezika komuzvisel telešči i svoju peteroglavu zmajsku glavu vu pesek i blato rivlje. Ž njem otađajo i nanovo dovađajo si joni koji so navčeni vu prelitickomu cajtu z ostale kamelejone brzo prebirati, ziskavati nove farbe svega tela i duva. Mi jem preveč verujemo da so tem, minulem, razdroblju bili, onak, kak tiči-seliči. Baš sad, vu pravo vreme, doprlantali k nam, med koje, kotobož, zesem spadajo. Ti premilni deteli, s preveč crlene farbe, mi razmemo, nemro, prek noči, zgubiti tak vidnu i preštimanu obojbu svega vremena. Staro opravinje mam so z sebe zmeknoli i to nam je značec, preveliki pokažec, da so to joni, "pravi naši", koji so se vu takvem perutinju samo na jočigled z ostale kačaste i kačane pokaživali! Najte, najte, vu duši so bili "mi", al mi to jošče nerazmemo, jel je prekratek cajt za razmenje tak dugačkoga i prežmekoga tereta kojega so za nas, z med njeov, tuliko dugo, strpljavno ponašali i prenašali! Pak, el bi mi bili mi, da jem nedamo za prav, jel joni so se, istini za volju, "preveč" žrtvuvali za nas i naše idejale! Kaj mislite, tuliko se crleneti i crleneti, a nepozeleneti, nejenostavna stvar? Zato bi bilo najpravedneše, najpoštenese prijeti je med nas, z četiri ruke i deset nog. Tak bi bilo najborše, jel bi, ondar, prav prešli med nas, pretepeni od glave do pete! I duv njeov nebi dospel odenoti i mam bi se preseljil z jenoga vremena vu drugo, z kmice med silne bleščeče zvezde. Z takvom obnovom duva, ak ga budo jošče imali, mogli bi pričeti drugač živeti, svoje telo i dušu sadašnjemu vremenu ponuditi i poklonjiti! Jošče sē o njema nismo do kraja povedali, a joni so se pričeli nalukavati na naše male obločece i vrateca nove demokracije i demokrasije. Dobro znado da najprvlje treba porinoti prstoke i nosa, a za tem sē drugo leže bu, nekak, išlo vnuter, vu salu, med skup građanov, odnosno pučanov. Takve, ze sem maščaj premazane, nebu nikaj čudno, kaj bumo, zaradi nji, sī najprvlje čkomeli, pogledavali se, ondar pričeli, na preskokce, pripovedati o semu, sačemu, malo o onomu pravomu. Naši so stari vreč odzdaavnja za takvoga kaj, negda tije, negda glasne, povedali: -Lisci znado, kak lisci, dojti prignjene glave i podvitoga repa, al neso za vrate ostavili zašpinčene zuboke!

I, vereš, jošče moramo paziti da nas nenadejano nevgrizno za listanke, jel to jako peče i boli! Ni nismo svesni do kraja kuliko nam njeovi podviti repoki moro "dobro dojti", da bi nas ladel od vručine, dok nas bu prijela od sega i sačega! Kumok Lafanterec, vu soj toj priliki i nepriliki, pričel

je zube škripantati. Najrajši bi nekojemu od ti, z onoga vremena, prilepil šupku dobrodovačalicu, kaj bi zanemel i nanovo zbuđen doživel pravo pravcatu duovnu obnovu! No, vu njegovem naumu zastavila ga je pomirba i tak nenapravi kaj je štel vu soj toj srditosti. Jon bi tak od srca i z puno fteka šupil Jendrinu Partijca, da bi ga prestige noge zrakom i prevrgle se vu kriloka menšega kanjureca! Sē vu semu, obuzdal se, nepokazal kaj je jon doživel od njega, dok nebil na vlasti, vreč dosluf i na vuvo šepač. Morti je vu tem času bil srečni trenutek kaj je selski fiškal, Đuričec Škrebetalec povedal nekuliko veliki misel. Med jene od ti bila je i ova: -Vište, vište, neto sē tak jenostavno, kak nam se na prvi pogled čini! -Ak neste znali, jeni so bili zavedeni od nečistaka, prijeli se mam za njegov rep i prikeljili za slatke reči. Tak z obedve noge zakoračili na stezu pekla i proklectva. -Sā je sreča, jošce vu tem, da neso, nuz sē to popikavanje, dospeli na pekleni put i sad jev nebi bilo med nam i z nam! -Zato, bračo i sestre /bačeki i čeče/, pomognite jem da se otepo zloga duva i dojo na pravi put i z nam sema pričmo poštenski živeti i deluvati!

Bartol Žaltavec skoro je na sē to spuščal nekuliko suz, al nemogel prečkometi i pozabiti kak so mu ti, isti, nekuliko put, pomeli tavana i z koca zevlekli i zadnjega nazimčeca, kojega je vu sem tem "negdašnjem dobru" imal. Jeva Počkomeča, zbleščeni jok, znenada đipila je z klupe, otišla do Ivine Vudboviča i zrakanca plunola vu njegvo golomparičljivo lice. Nuz to je rekla: -Nesram, nesramasti, z kojem sramom si došel med ljude i kak moreš gledeti vu joči ovomu svetu?! -Tenkokožec, z bikovom kožom, kuliko si otpravil vu rešt kaj si prijavlival Judbi, tužil za popevanje pesem o banu Jelačiću?! -Sad znamo, zakaj si tuliko navek ždrl i lokal po gostionica, imal otprtoga i plačenoga računa za "poštene" posle! -I takvem je bilo povereno čuvanje države i samoga režima?! -Nazdravje, nazdravje! Marena Gloventača isto se nabrušeno zdigla i pluckajuči sline zakreščala kokodačljivem glasom: -Kmukači, slepovuži jeni, dolezili ste tuka, da nam poveste kak so vas na vojka, cuglaj cukantali proti vlastite volje i želje! -Kotobož, neste se mogli nikak oteposti napasti, koja vas je tuliko prevzela?! -Moremo nekaj razmeti, jel dok se jemput doje vu vragovo kolo, žmeko je ž njega ziti vun i na pravi put se vrnoti! Tak sī slabopametljivi prejo i nje se more na sakakvo mesiti i napekavati vu rolu. Najstareši zboruvač, Lovrek Želvin, nemogel do kraja prečkometi, naglo se zdigel i zacilenčal: -Jevu vam vašu, el bumo tuliko pripovedali o terinju, a imamo pametnešega i ozbilnešega posla?! -Jesenti groša, mogel bi pričeti žvakati i bagoša! -Kuliko se potreckavamo sem i sačem,

a nepovemo to kaj bi nas dopeljalo vu kolomiju, pred kojom smo postali i zastali. -Pojdimo naprv, ostavimo tristoletnu našu bedastoču, pregazimo ju, zaputimo se složno na nove steze, pute, koji budo mlade lepši i borši! -Čkomi Lovrek, čkomi Lovrek! -Kaj to pak povedaš?! -El si se spuntal takvoga kaj pripovedati i predlagati?! -Čkomi o zutra! -Kaj nas briga za zutra! -Denes je denes, a za zutra nek drugi gruntajo! -Viš, ko je z nam još denes, a de je bil čera?! Najte mu preveč zameriti, neje se jošče dospel do kraja od čerašnjega odevčiti! -Drugovi, gospodo, gospodo, drugovi! -Ja bi, itak, rekel, ak smem, par reči! -Mi smo sad sī vu novoj demokraciji, ne budi smešno povedano, kak i jona deca koja prve korake počinjo zakorakivati! -Ti prvi koraki so vam, kak znate i razmete, najnesigurneši i najteškeši. -Kak bumomo vu živovotu prveve korakakake zakoraračili tak bumomo vu živovotu odadali! Rozena Presmudičeva nemogla to počuti, preklela je se na račun joni čerašnji i prav zakreščala: -Ču ti, polutan, Miter Pekmezar, prestani meglu pod vidno prodavati, a menje decasto pripovedati! -Takvi beklavci niti nas moro vučiti prav govoriti, a jošče menje kak iti na vlastite nogaj! -Čera si mucal i natucal i do denes nesi prav pregovoril, a nekaj bi štel nanovo zreči i povedati. -Odzdavnja ti je prešla baba z kolače, od prkačov do zdigani i kesno je sad o tomu ikaj pripovedati! -Idi k svojoj punici debeloj Mazanici, nek te jošče više s crlenem kreppaperom premaže po licu, kaj se bu vidlo da nesi zgubil svoju pravu farbu od čera!

I, pak se je jeden čerašnji digel i pričel pripovedati: -Drugaste dame i gospodo, no je, ja bi povedal reči par, reči par! -Rado se nesmo do kraja vu semu razmeli i prerazmeli?! -Druk, gospon Miter so šтели reči, tenoda, da smo mi sī svoji i nemremo jeni brez drugejov! -To bi se moglo povedati, da čera ide z denes, a denes bu išlo z zutra i pozutre! -Mraz vas pofuril i zništil, ocveli da Bog da! zaviknola je Mandica Potlamova. -Prav so rekli stareši: -Puščaj kokoš na slog, otije za čas na celu parcelu! -Ja vam velim, vaš cug je zanavek otišel i prešel! Morete si kartu vu žepu čuvati, kakti, za nekakvu vuspomenu! Vid Pogledač, bliže čera neg denes, na sē to je povedal svoje: -Mi bi šтели, kak se veli, prav pripomoči, a vi nas nečete poslušati! -Zemite med sebe od nas jone, koji smo se prav premenjili, od čera na denes! Najte nas oditavati od sebe, jel bute, na zadnje, sami ostali! -Ja sem odzdavna raskrstil z tem kaj je bilo čera, a kak dečkoec senjal ovdešnje! -Vu tem duvu sem se rodil, vu tem duvu bum i vmrl! -To je pravo! -Tak se treba pokajati! -Živel Vid Poltreč! Mi prave svoje nebumo pozabili i ostavili na cedilu! Nek ido naprv, gde jem

je i mesto! -Živela pomirba, živela pomirba! Niko nikomu nekriv kaj je živ, ni jonomu kaj je vmrl! Živi o mrtve se najborše vele, a mrtvi nemro reči, da bi živi čuli. Štefina Flajbazov malko da se ne od silne sreče rasplakal na saj glas, jel je doživel trenutke nove sloge vu selu, z med pavučarov i srce mu tak zaigralo, kaj se skoro raspuklo. Jantun Čučulikov dvaput se onesvestil i triput osvestil, jel je njemu, nekak, najtežeše bilo preadati z jenoga vremena vu drugo vreme, z neprilagodbe vu prilagodbu, od smušenoga vu nesmušeno, crlenu farbu odjemput do kraja zbrisati, svetle se prijeti i vu svetlosti živeti! Dorena Serepikina vu to ime porivavanja naprv i razmeča jenoga od sejov i sejov jenoga, odлучila je vužgati sveču na največšemu selskomu križanju, da do cukta zgori, a z plavnom do kraja rastera sē selske megle i donese čistešega zraka. Morete si misliti kak so tičoki vu novem zraku pričeli veselo nasakakvo cvrljužiti i zletavati, nova gnezdeka delati, mlade tiče posud speljavati. Kak i nebi, jel smo mi sī do sad nasakakvo posvađeni, prestali to biti, z novom slogom zamaja dobili! Nebu čudo ak tak zletimo, otijemo do vunzemaljcev, da jem povemo, pokažemo kuliko smo vu semu tak zgruđvani, vu jenem komadu, odalečili se naprv, kaj bi se joni mogli povesti za nam, vu primer posebnoga, to isto na svojem planetu pričeti delati i mam vu peto tisučletje dospeti! Nebi nikak bilo zgodno, da joni k nam prije dojo, neg mi k njema. To nebi bilo ni dobro, jel bi se mogel nekoji staromodni prereči, da od navek nesmo živeli vu takvoj slogi i sē bi moglo krenoti naopak, kak mi nebi željeli. Nek jovi naši, koji se stalno rivljo naprv, od sad prevzemo tu brigu nase, brigujo da tam prvlje dojo, nek joni k nam! Nadejati se da smo i za to kadri, pak se netrebamo bojati prevelikoga znenadjenja. Morti i z med njeov ima slični naprv porivavačev, pak se budo z naše negde zišli na pol puta, z med Zemlje, njeovoga planeta Feferonca, sē rešili kak se patri, da naše i njeovo dobro prvlje doje na videlo, a o goršem se bu prečkomelo i ostavilo za drugi put! Jedino nebi bilo nikak dobro, da se slično dogodi, kak z med nas, da so i joni imali preveč crlene farbe vu nekojem vremenu, jel bi s takvom farbom mogli naškodeti našemu joku i duši! Kak bilo, da bilo, samo da se neponovilo! Morti bi bilo dobro da med te, koji se navek naprv rivljo, makar tu nespada, za ovaj put, otije Janena Čumbreševa? Sī znamo da nam to jošče jedino preostaje, jel je tri dneva stareša od roganov! Tak bu svojom nazočnostjom, vu pravi čas, presekle sē kaj nevalja i preokrenola, kak bu borše za nas i njeove! Jona prav zna nezamotano zamotati, a zamotano odmotati, da se sē skrije i vidi. Z jezikom, vu pripovedanju, tuliko more sakakve boje vu jenu zmešati, da se sakomu fčini

da je i jon jenobožen od sega toga i prisličen kaj jona veli i tolnadi. Dok je jona deta za predvodnicu naprv rivačev, netreba se bojati nikakvi vunzemaljcev, jel bu, ak treba, od vukekov janjiče napravila, a od janjičev vukeke samo po izgledu. Dok nju spaze, fitnoli budo, pričeli drtati i dreveneti se. Kojega god malko jakše zdrmusa, nebu ostal koji je bil, kakov je došel, vreč more sreči zafaljiti da ostane cel celcat! Takve njeine poruke moro imati veliko značenje za ostale svemirske prostore, svemirce, da si dobro razmisle, jel se splati preveč puno rivati tu, med nas, koji smo na tem svojem prerivavanju prevršili saku meru i odmera!..

Navek jem paše sakoje vreme

Vreč odzdamnja, vu sakojem političkem vremenu, bilo je sakakvejov ljudev, koji so kaputece obračali kak je veter puval. Takov vremenski propuv vlovil i Sesvečane, jel so se i joni šteli najti vu tak značajne i važne promenaj! Ko bi rekel da so se vu iži, kakti obitelj tak "zagreli" i politički podeljili, da je saki bil na svoji strani i na svojem delu stene imal svojega političkoga vuglednika. Tu se je, zaprav, do kraja moglo videti i nazreti stara podravska mudrevina koja veli: -Naj Bogeke pozabiti, al se nemoj ni vrageku zameriti! Sē vu semu, to je zgledelo tak da je Matura bil za jonoga, Štefina imal svojega, Jozina trečega, Tomina je vu zvezde koval četrtoga, Perina petoga, Bartolina šestoga, Imbrina malo jovoga i jonoga, Martineš nebil ni sim, ni tam, al je zato Ivina z barjakom svega vremenskoga nazdritnjaka majal spod oblokov sejov susedov i tak se zjašnjaval kaj je, kam pripada, za koga je, vu kaj se puščal i vu čiju trumbetu puše i igra! Marena, Barena, Rozena, Janena neso se smeje, kak čeče, vu nikaj puščati, za nje je bil saj posel, čem vekša kuvača, sã deca vu iži, okre iže, stare majke i starci. Nek je samo nekakov gospon prispel vu selo, oblečen vu debeljašno, pripovedal po domače, mam so to bili naš i ničiji više, a niko ga nevidel znutra kakov je, zaprav, i kaj z tak slatke rečjaj oče za sebe pocukoriti, na svoj meljin navleči! Dobro zezbral dneva vu kojem je došel. Znal je gda treba dojt. Zato je zezbral pravoga svetka, kak bi išel k meši, pokazal da veruje, do kraja drži do vere, makar mislil i delal po svoje. Dok se med prve spovedal i pričešal, jošce je više sē okre sebe začudil i zadužil, da mu do kraja poverujo, kaj je pripovedal i došel reči kakti "svojema"! Navek so takvi došleniki preslatko pripovedali, čak spuščali suze vu pravi čas, da bi nazočni zacmizdrili, pričeli jecati i gliboko zdejavali. Joni, naši suseljani, slični prefarbeniki, našemu došljaku, na sakakvo so se kočeperili med ostale, prectavljali mlade pevčece, koji jošce neso znali kak pravi pevokeci kukurikati, vreč so vu semu tomu više deluvali kak snetljaki, koje so po ružaj trebale klucati mladice i stareše kokoši, da se prebude, i pričmo delati, za kaj so na svet došli i stvorjeni. Pogotovo je bilo za veliko dobiti nekakvu značkicu, ili kipeca, na kojemu je bil naslikan, jonaj, koji je prectavljajl sū, onovremenu politiku i misel sī zadojenikov, za nekaj, kaj neso znali, ni razmeli, al išli tam i za tem kak nevidi! Čem bi koji dobil i najmenšega filereca, krajcara, il forinteca, mam se svest na vekše zdigla i prstoke k tomu pružala, jel pak je po podravski došla do izražaja misel: -Borše ikaj, neg nikaj! Nebilo velike razlike zmed pismeneši

i nepismeneši. Neso se preveč odalečili i razlikovali po pameti, jel jem je na vusko i preplitko gledela sē okre sebe. I nečudo da so išli korak naprv, tri nazaj! Megla i kmica je bila pred jočima vekšini i sami so pridonesli to da so išli po istema. Političko vreme bubentačov i sakakvi maseračov naši čoveki dočekali, osetili i, bormeš, preživeli! Dok so za političku nenaklonost jeni puvali vu vruče, plave i krvave tabane, drugi so diznice po pleče i čereve vračili sakakve zdene i tople obloge namočene vu jocet i grozdjenu rakiju, a na kvрге po glavaj nametali sakakvo vračivo od listja, cvetja, korja i korenja, da bi zmenšali boli i otekline. Negdar so batinanje leže zdržali od sejov drugejov nevolj, neg od sakakvoga spiranja modzga. Onoga, z kokošjom pametjnom, netak jako bolelo, kak jonoga koji je imal iste za kokoš i pišče vu svoji glavi. Vu semu tomu neso bile ni batine, ni spiranja modzga od drugejov, tak teške, kak od vlastiti svoji, reklo bi se domači, koji so dali navuke kojega treba, kak i zakaj prav vudriti da najakše, za asen, po sud boli. I, vu semu tomu, pak se je narodna do kraja pokazala: -Borše tvoj, borše se ga boj! Dok so nekoji vriščali i prav jafkali, nekoji so se od srca smejali, potijo nuz politiku sankali i za svoj žep pomalko kaserali. Za veliko je bilo imati, držati, z čem vekšom i kvrgastešom botom svojega na sakakvo gnjesti, nuz višeši stolec svojom guzicom sesti. Retko koji od tejov pristalic, sakakve i sačije politike, bil je svesten da vekšinom gubi sē i sakaj, da nikaj pravoga nedobiva. Da je i štel, nega ni moglo ikaj borše zapasti, jedino nečije truve i trušinke. Vu tak sakakvem vremenu lovil se i na čavlene vudice, kak vu mutnoj vodi ribice. Jon bi besenjikal, frštenzekal, kapišekal, da bi z tem pokazal da je vreč z vun svojega vuskoga obzorja. Po domače bi ga bilo jako sram pripovedati. Pak je išel po domačoj, vreč sem vrabce poznatoj, zrečevini: -Nese dobro nikomu zameriti, pogotovo nevekšemu i jakšemu od sebe! Malko pametneši i bistreši od sega so se mekivali i preveč, za sebe, čkomeli. I za takvo kaj je mudruvatelj, z naroda, za navek povedal: -Na grbavo drevo i kože ido srat! Istini za volju, palčenjaki imajo prednost, jel z palce potpisuju se, vele, ko i kaj so. Ak prav nedeno svojega potpisa, moro se leže zgovoriti pred sema, jel slični palcov ima po sud i sakud. Zarad takvi potpisov nekoji so ostali brez glave i potpisivači so mogli biti krajši za svoju glavu. Bilo je med palčenjake i takvejov koji so svojega palca sakam ftikali, gde mu je mesto i gde mu ne bilo! Nepalčenjaki, vekšinom zarad palčenjakov, splačali so nesamo sredom, petkom, vreč i na ostale dneve. Takve je saka, vremenovlast iskala, štela, i neje je bilo žmeko za sakaj nabrkati! -Kam pe suza, ak nepe na joko, al je pitanje na čije, vekšinom?! Leko je suze gledeti dok drugema na joči

ido, al je iste grozotno na svoje držati. Reklo bi se: -Ja razmem dok mene nekaj boli, al nemrem razmeti kak je tebi dok te boli! Vu soj toj nevolji največša nevolja je čovek, jel istu donaša i odnaša, negdar za dukše i krajše vreme. Saka takva nevolja nepreje leko, neg ostavlja za seboj sakakvoga traga. Taj se trag krajše, il dukše pamti, oviseč o tomu, kuliko se gliboko zasekel vu čovekovo telo i dušu. Nesejeno čoveka z jezikom oplesti, il ga vudriti z čem vekšom botom. Sē, vu semu, dobro se pamti, zlo jošče duže! Kaj povedati o te političke flajbaze, koji kak kače za vremena svoju opravu sebe zmičo i vu novu se preoblače?! Vekšina njeov navek bu imala svojega i pravoga zgovora: -Je, je, ja sem bil z telom tam, al z duvom odzdavna vreč tu!

I, kagdar, med prvem evo jev tu, vu novem vremenu, vu novoj opravi, z nove znake, čak i vekše od onejov, koji so to vreme prvi pokrenoli i doneli. A, mi, gde jesmo, tu jesmo! Pak smo med zadnje, jel so nas takvi prestigli! Kakov jem je obraz i sram? Pitanje je: -Jel so ga igdar pravoga imali i posedovali?! Njeovo je sakoje vreme, kajda je Bogom dano! Naše prav ni nedoje, vreč preada. Mi se nadejamo, z novem vremenom, barem, nekaj dobiti. Kad tam, med prvem dobimo vekše pluske od onejov, koji so nas i vu prošlem vremenu pluskali na sakakvo! Nikakvo čudo, da je tak, malo svetla, vekšinom zanavečni politički mrak! Kmica tema prav paše, jel se vu njoj nevidi kaj delajo, a do beloga dneva ze sem so posle gotovi. Mi, ostali, politički jošče nezreli, nismo se ni prav zbudili, a joni so sē po planu zgotovili! Ak jem kaj pribavimo, budo nam povedali: -Gde vam je budnost, zakaj navek spite, a vu politiki se mora biti budan, nigdar muden i truden?! Za to sē kaj bi nam jovi politički flajbazeci i flajbazi pribavili, morali bi o semu na veliko štunderati, zeštunderati pravoga odgovora, naspram njiovi sī zmešanciji i politički spetljanciji. Vele sī, donekleč vu politiku zagrizli i vlezli znatiželjniki, da je leže na kraj dojt i z nečistakom neg ž njema! I tu ima istine. Flajbaz je flajbaz i navek bu ostal flajbaz! Samo da svojom spodobom tak zgledi, neg saku tuđu reč od svoje strane važe i za duže vreme bileži. Makar je, barem, tak na rečjaj, z prijašnjega vremena prešel vu ovo sadašnje i novo, al navek spočitava kaj si imal ž njem vu onem vremenu. Kotobož, neje to nikaj važno, al barem je spominjano ponovo denes, zutra, pozutre, da se zna, da nebu nigdar pozabljeno. Sē je jošče nekak dok taj flajbazec, donekleč, sedi na sličnem stolcu i ima položaja kak mi, koji se nismo nigdar ni vu jenem vremenu rivali zmed prvi i med prve. Čem je na malkovišešem stolčecu i kuliko-tuliko nekakvem vidnešem položajcu, vreč se z nam drugač razgovarja, prema nam se z visokoga ponaša i z deblešem glasom

razgovarja. Kuliko gode smo mi pravični i poštenu, mam smo za tuliko od njega nižeši i moramo vu razgovoru tak paziti, da koju reč nepovemo glasne i ž njom neznemirimo njeovu visokost, pametnost, poštenost, pravičnost i sē drugo kaj ide z tem i nuz to! Moramo paziti, dok se rukujemo, za dovađanja i otađanja, da nezamažemo rukavicu svoje obične i jenostavne rukaj, a sačuvaj Bože da se kojem slučajom doteknemo gole njeove rukice il ruke! Naša rapava i žuljnata, trda, seljačka ruka, mogla bi navraziti ručičku kokruznoga gospona, zguljiti tenku i flebastu kožicu na njoj. Kak bi tek bilo da joni zgube koju kapljčku tak vredne krvi i pušćajo ju na običen pod, da se zgubi za navek i otije z preveč plemenitoga tela? Takov gubitek bil bi nenadoknativ. Zato velimo da je sã sreća da nedoje do njega, jel bi mi to sī spašćali i osetili na svoji koži! Vu jenu ruku bila nam je prava prilika, jel so joni z onoga i ovoga vremena kijali na sakakvo, a mi smo je svojem rupčecom seknoli i vu njega pospravili sū njeovu seknjevinu i ž njom, vu žepu pospravljenom, došli doma. I tak smo jenoga dneva, nemre se povedati po koji put, došli vu kancelariju srednješega političkoga šarafca noveše dobi i politike.

Vreč sama vrata kancelarije, z rastovine zdelana, festna i na sakakvo scifrana dala so nam do znanja, da nesmo gde god i pred bilo čem. Jošće nam je vekšu brigu zavdal predvratni čovečec, oblečen vu delatno-svetešnju opravičku, šaran kak detel i znadočaljskem pogledom odmeril nas je od glave do pet. Stija smo više prišepnoli, neg povedali: -El so joni, gospon, kak bi se reklo za selske posle i sã pitanja sela, konakov, tuka?! Dobili smo takvoga odgovora, kajda je mesto njega zakomarčil običen komarec, vreč duže vreme ostavljen na gladovanju. Z prstokom zdignjenem vu zrak, migetanjem z jočima, dobili smo do znanja da joni jeso tuka, al preveč na gliboko štunderajo vu odveč zdignjenem stolcu, kojega so za takvu velikoču dolifrali z nekoje stolčecaste države. Sad nas je straj jošće jakše prijel vu celoj našoj spodobi, il nespodobi i sã sreća da neje, vu ganku te političke iže, bilo zrcalo, da bi vu njemu vidli svoje zbleščeno lice, vreč straja koji se z nam igral na obraze. Malo da se nesmo prevrgli vu glinene kipe dok smo šтели prijeti kvakicu čineču nam se od srebra i zlata. Dok smo se za istu nakanili prijeti, ruke so nam ostale vu zraku, na jenem mestu, kak za nekaj zalepljene. Vu grlu nas je čas žekljal, čas ščipalo. Ostali smo i brez malo sline vu grlu, koju smo pred to sē imali. Tak nam se činilo da smo zanemeli, jel misel se zabetonerala, jezik kak komad dreva zatrdel, noge fkočile, a mi trebali zakoračiti, iti naprv, pokucati, pozdraviti i nekaj povedati. Mučilo nas je kak dojt pred domaču osobu z onoga

i ovoga vremena, a mi smo bili negde, zmed toga, kak se veli, ni na nebu, ni na zemlji! Osetili smo vu semu tomu da nam nekaj fali, domače rečeno, igla vu rit! Ž njom bi nas trebalo vu pravi čas penoti, da se krecnemo z mesta, na kojemu smo postali i zastali. Nekakov tajec, okre nas, del nas je med mrtve, a nikak žive. Srce je jedino davalo znaka da kuliko-tuliko postojimo, a sē drugo je vu nam tak zamrlo, da smo se osečali kak letimo nekam-nikam, od straja, med straje, z kmice vu kmicu, z senje vu senju, a prava java je za nas bila nekaj kaj nismo mogli nikak prerazmeti. Semu tomu i takvomu rado je pridonel tmuren i oblačen dnev na početku tijena. Od malko vidnoga dneva, celi prostor okre nas i nuz nas tiskal je sē jakše i bil jošče tmurneši od zvuna. Vu maloj mogućnosti zmišljavanja i jenoj mogućoj pomisli, setili smo se dreveni stupov na tarabaj, koji slično nam stoje i stoje, čkome i čkome, sakoji najeren na svoju stran i potprt z kakvem stupčecom da neopane. Ni mi nismo vu tem času borše zgledali. Da je koji selski hucmunt na nas del selsku čerenju, sigurno bi ju na sebi držali, kak i pravi drveni stupi. Predvratni komarčec, činilo nam se z našega vugla gledenja, da je bil zeleneši od stene, nuz koju je stal i isto tak, kak i mi, fkočen, el od prevelike službenosti, il morti od sega kaj se vu nam, za meter vekše od njega, odigravalo, kajda se odeljila duša od tela. I kaj sad očekivati od tri stvora, brez razgovora, na mestu stoječa i nekam vu stran gledeča? Vu semu tomu jedino je malko više bila življeša okrugla vura batarica, čija je tiktakala rđava šetalica.

Nekak nas je od razdvajanja sebe, vun nas i brez nas, vrnol donekleč na mesto kancelarijski mišokec dok je zbežal z jenoga kuta odnika vu drugi. Krecnol nas je od potpune obamrlosti, jel se tak siten životom nebojal istine i sega okružja, vu kojem je živeli i tak sigurno prebežaval sim-tam. I dok se jesmo koda budili z nekakvoga sna, setili smo se zakaj jon to tak stalno i batrivno dela. Dovađajuč k sebi prisetili se jesmo, da ga ne nekakov maček onoga vremena ščapil i vlovil, pak je zato ostal tak i vu ovom vremenu živ i živeti. Kajda je ovu našu misel prečital i prerazmel predvratni činovničec, smejuč je z kažiprstokecom pomanol spram miša. Zacvrkuta je glasekom tičočeca i povedal malko z visoka, da bi nas kuliko-tuliko dosegel do jene mere, kak se nebi činilo da je presiten za nas ogromnjake. -Vidim da gledite ovoga mišočka? Najte se nikaj čuditi kaj je tu i tak batrivno zbežava od jene na drugu stran! Za veliko je tuka! Na te reči jošče smo više došli k sebi i pričeli sē prerazmevati. -Taj mišok, istina je, pripada onomu vremenu, jonoj političkoj zruševini i puno je pridonel za novo i naše vreme. Nismo prav dospeli, kak

se veli, ni zinoti, a vreč nam je sū povest sega toga znova i do sitnic, na stran miša, podrobno pripovedal. -Zaslužen je i moglo bi se reči da ide vu red politički nepodobnikov, za onda, jel je sē važneše knige i spise zgrizel, tak zništil, pomogel da se zruši sama po sebi načeta zruševina! Dobro da se vu tomu buđenju nismo zaleteli i prerekli, pitajuč: -Morti je negde, kad vreč imate zaslužnoga miša, i gde koji stakor?! Zgodno da se ga nenaje, da njegve jošče vekše zasluge ostano nezabiležene i neregistrerane? Ak ste mišoku mogli dodeljiti kelajnu za pokapanje zruševine, stakori bi mogli dati nekaj vekšega i značajnešega, jel da nebi i denes pričel nekaj grizti i nagrizati. To smo samo pripomenoli, da se nebi dogodilo, da nam sema otije z vida briga o čoveku i za njega!

Pogotovo, to nebi bilo zgodno zarad međunarodni faktorov, koji sē naše važo z apotekarskom vagom, a mi, kotobož, prek sega, na očigled, prejemo. Stakor, kuliko gode zgledel naš, jel se tu zlegel, mogel bi navek po nacijonalnoj zakerajučoj osnovici iskati da se za njega pripravi pripadajuče pismo z govorom grizostakorica. Dobro je da je, zasad, samo jeden, a da so dva mogli bi iskati da se za nje, po svecke štandarde mora zezidati i otprti škola na materinskem jeziku. Na to se čovečec zabezeknol, kaj smo mu mi povedali, kak z rukava treseč. Pričel nas je meriti od glave do peti i nekaj čudneše gledel naše obraze i premišljaj, kak smo to vučeno i prerazmjuče mednarodne paragrafe zdikterali poput najvejši europski fiškalov. Zarad toga se zbunil i zbunjeneše gledel okre sebe, misleč: -Ko zna, kaj so ti? Morti so se prefriganci i kakva vekša gospoda odozgor preoblekli vu seljačko i došli simoka glet nižeše frlce jene vekše političke lojtre, koja seže z grada vu selo i nazaj? Ledveni smeji obrazekov predvrtičara ostal je jeden te jeden, navek z istom zdenjavom i tak dopiral vu naša malko topleša srca. Skoro se saj rašarafil od svoji posloženi delov tela, koji so se pomikavali kajda jev deca vlečo i rikčo sakak, z konce vlečeč.

Neznal jel bi prvo zinol i nekaj rekel, pružil ruku i kvaku povlekel, pokrenol nogicu kak štakicu i friže vlezal vu kancelariju. Najprvlje je brenol, vu beli se rupčec seknol i ondar z telom čez vrata naluknol. Mi vu tem času nismo mogli nikam drugam joči obrnoti i vuperiti, neg spram velikoga stolca, iza čijega se naslona vidla sakovremenoga glavička pokrita povesmaste retke začesane na levo z kratke i na desno z dukše lasekaj. Vu soj prikmičbi i sivoči kajda je blesnolo nekajvo svetečko svetlo z kancelarije spram nas i za nas. Preveč zbunjeni nismo znali jel bi se prekrižili, il po domače podravili. Najemput,

nenadejano za nas, stolec je pričel škripantati i z neakve fedre štrocati i spram nas se obračati. Mislili smo da kleknemo, da se niže prignemo i stolčecovoj spodobi poklonjimo. Nenavčeni takvomu kaj, nesmo znali kak zakoračiti, el z levom nogom bližeše srca naprv, el s desnjačom, po naše, pravom. Z obedve nesmo mogli odjemput, jel bi zgledelo da so vlezli pred ovozemaljsku velikoču neakvi kreketani il kmukani. Čem smo počuli reči, vu tem, za nas neakvem prikazanju, njeove moči, ondar smo se pribrali i poveruvali da nesmo došli vu onaj drugi svet, neg da je to ovdešnji, dosti velik po držanju i ponašanju, nejonaž drugi. Premilne reči, o, dečokeci?! tuliko so nas vu semu obatrule, da se nesmo više bojali sami sebe, ni svoje pomisli. -A kaj vas je donelo? preslatko piskutanje najzaslužnešega vu selu z nas je zavleklo se dvojbe vun, meknolo straje, najemput zvrčilo betežnu dušu i zacelilo rane i ranice. -Eto, vište, eto znate, ja sem, mi smo došli k vam, a pokaj nek sam dragi Bogeč zna?! -Poglečte, poglečte! I vi bi to trebali na glavnoj steni doma imati! To je moj svetec nad svece! -Mi doma imamo slike pravi svecov, jel so je naši stareši ostavili nam na čuvanje i nema više mesta za nekaj drugo! Tak smo se, barem, svojema zarekli pred njeovu smrt. -Je, dečki, vi nerazmete?! malo na slatko, a više na kiselo nasmejal se naš predvodnik sela. I na polovici glavne kancelarijske stene, vu visokem ramu skorom dva metra i širokem jeden, pod debelem steklom, na slici, bil je njegov vuglednik. Imal je jako deščastu glavu, zduženu na više, kratke crne laseke začesane na levo i spod dosti velikoga nosa, kak osrednji vugorčec, crne i krajše mustače. Zbunjene jočima gledel nas je i kakti pital: -El vi znate ko sem i kaj sem, al tu sem?! Čas smo gledeli njega, čas našega. Nesmo se mogli snajti vu kojem smo mi to vremenu, jel se tak zmenjilo i premenjilo, a jedini mi navek ostajemo kaj jesmo, vu svojoj seljačkoj, rapavoj i žmekoj opravički. -Kak mi se čini, preveč ste se zagledeli vu našega vuglednika? -Onomu prijašnjemu je mesto vu podrumu, kmici, na zdenoj zemljici! -Tam bu i strul, ak je dobro čul! -No, nebumo sad o prešlobabske kolače trlankali! -Jeno otije, drugo doje! -Nadejam se da ste me razmeli kaj sem z tem povedal i mam vam dajem priliku da se zapišete k nam, vu naše rede, jel pred vam je blagoslovljena i pocukorjena zutrešnjica! -Je, bačo, tak je, kak vi velite, al mi pitamo za čera i denes?! -Kakov sem vam ja to bača?! -Vi rado nerazmete pred koga ste došli i komu je narod poveril da ga naprv vleče?! -Ondar, gospon, narocki zebran, a čiji smo mi?! -Čiji ste vi i kaj ste, očete da vam vu lice povem?! -Vi ste ničiji, obične šlapikurte, pavučinari i zapečkari! -Samo znam da neste z nam! -Mi zebrani i odebrani, nesmo od lani,

a vi ste ni sim, ni tam, najmenje z nam! Na sē to smo se tak osečali kajda bi nas z vedroga neba ošinola strelja Božja, netuliko vu čelenku, kak vu srce! -Čemu ste se vi nadejali od mene, pitam vas obedvojicu i da čujem odgovora?! -Mi bi šteli? -A kaj to?! -Nedosti, mi bi šteli! -Vreč morete pitati, a druga je stvar kaj bum ja rekel i napravil! -Tu sem samo ja! -Niko drugi vam nemre napraviti prek mene! -Ja odlučujem, preporučujem, potpisujem i stranku otpošiljam! -Ondar, tak je?! stija je bil naš odgovor. -Tak i nikak drugač, ste razmeli?! Više nismo ni reč zrekli. Bilo nam je sē povedano. Dobro smo razmeli kaj nas čeka, gde jesmo i kak bumo vu semu prešli. Vu sebi smo se pitali: -A kam dalje otiti? Morti na višeši politički frlec? Kagdar, vreč smo tuka, na najnižešem to doživeli, kaj smo doživeli, od svojega domačega dreva napravljenoga?! -Morete odovut otiti i nemate kaj više tuka čekati! Iščite od svoji koji vam moro dati samo prazne reči i obečanja! -Da se i očete med nas zapisati, ja vam nebum dal i dozvoljil! Plesnjivom šakičkom vudril je po stolu kak da vudara štemplinom po Pristupnicaj svoje opredeljevine. Začkomeli smo, jel je sakoji dalešnji razgovor bil suvišen, malo se potuljili i na potuljence obrnoli i za navek otišli z te kancelarije, vu kojoj jošče falji samo otrovna kača, da bi bile dve kače i složno sičale na sē živo okre sebe! Kak smo gode bili poniženi, zmenšani, nismo si dozvoljili da nas pozubače z ostalem trulem listjom vulični stez i grab. Samo jeno znamo, da je taj, nekakov, natruli lojtrin frlec det na tu lojtru, da čem prvlje pukne, sprne z ostalem trulinjom, jemput flajbazec, drugi put flajbaz, z kojem moro višeši frlci na sakakvo pisati, spisavati njegvo-svoju zamrčkovinu, al nemro zbrisati, ni z vrečaj i ranjicaj meknotti njegvu pravu sliku, koju je prenel z onoga vu nekoje vreme. Takve žrtvice predašnjice, za sebe i svoj žep, itak, nemro skriti svoje obraze, kuliko god je premaživali sakakve mastjaj, jel prava, nigdar se nemre zbrisati i meknotti dovečni ter nečasnosti! Jedino nam preostaje preskočiti takve i ostaviti po strani, da nezadevajo novopoštene i mlade, z kojema se more na borši način iti naprv, med svet vekše sreče, poštenja, novoga puta istine i pravice!..

Podstoloviči

Ovakvoga kaj se nedogađa saki čas, saki den, tijen, mesec, leto. I to, kaj so se sī našli na okupu neje, samo onak, za pozabiti, barem za leto, nekuliko let, a mortī, nekojema zanavek!

Okre rastovog stola, japičinoga jape okupili se Bartol, Jendraš, Boltek, Števok i Mikula. Sejov pet, vršnjaki, skorom isti mesecov i dnevov.

Kajda je njeovu nakanu znal, tudum je tak vrodil, da se takvoga roda nemro dočekati, saki put, ovakvi godovnjaki i godovnjače.

Kad so se vreč okupili, z tom namerom, kakva je ž njeove željaj došla, ni srahljivka kantica, litrena i pol, neje vu toj prigodi zmenjkala.

Baril petnajstlitrenjak, dupkom pun, na kutnoj stolici, čekal je vu soj svoji tijoči, da nebi pošemeril sega vugodaža te večeri meseca študenjaka.

Domaćin Bartol, po vreč ustaljene običaje, da nebi bili vu kmici, treskom z krušne peči, vužgal je lojenicu. Kak se i patri, prekrižili so se i pomoljili Očenaša, malo pojeli osušenic-kobasic i nekaj masnešega špeka, a po tem čestitajuč svoje godovno pričeli kanticu nagingjati z tudumecom i vgašnjavati sū žeđ vu čereve. Po četrti spražnjeni kantici zapopevali, kaj se orilo prvom ižom. Ni slavujek, a ni sraka jem nebi imali prav na ove glase i pesmi pribaviti, al ni za zeru zeričinu! Od sē te i tulike sreče malo kojemu, od njeov, neso potekle suze radovalice. Ruke so njeove same išle vu grljenje, pokaživanje sega, najboršega raspoloženja, držeč se med seбом i okre stola.

Postareše noge jeno so vreme cupantale, poplešivale, da bi, potem, klimale, zdrtavale, popuščajuč i tela spuščajuč sē niže i niže. Do malo prvlje, znad stola, sī so se najemput našli do stolene najvekše visine, a ondar išli bližeše zemljenomu podu. Rit jem je bila žmekša i žmekša, a glave menje bistreše i pametneše.

Najemput, stol je ostal goranji, a joni vu semu dolanji. Ni vu takvoj, nebi se moglo reči, nepriliki, ostali so svoji i vu semu jenaki. Kak malodobni macoki vlekli so se i z med seбом držali, al jem na pamet nepadala pomisel, da se razijo, razmekno, otijo saki na svoju stran. To i takvo neje saki den i nebi poveruvali, dok je bil i jeden od njejov živ, nese moglo takvo kaj pozabiti i zbrisati z svesti i života.

Mortī je cela draž vu tem, kaj so se, na nekoji način, vrnoli vu jonu deču dob, kojoj nemoči sē i sakaj pribaviti i zameriti.

Potle sega toga, nakon pravoga otrežnjanja, pamtili so trenutke spod stola,

tuliko drage, nezaboravne, da je pravo čudo, zakaj baš to i nikaj drugo?! Sakojemu i sema to je bilo najdrakše, al ni pojedinec, ni sī skupa, neso mogli dati najtočnešega odgovora, zakaj baš to?

Vu preostalem životu, ni najmenje je nesmetalo to, kaj so o njema vu selu pripovedali, kak o podstolare!

-Mi se nesmo kopitali po grabaj, stezaj, pute, spod mostičke! bil je njejov odgovor /pojedince i cele skupine/.

Stol je nekaj vu obitelji, kaj se nemre pozabiti, zbrisati, samo tak, sē to ostaje od deče do starosne dobi posebno zapamčeno. Nadejamo se da nas morete prerazmeti, ak se, po koji put, vrnemo vu najraneše vreme života, kak nam paše i najborše odgovarja! Z tem nesmo nikoga vređali, vrgrozili, napadali i smetali.

Nek nam tak vele, kak vele, mi se z tem i zarad toga nesramimo! Bilo, pak prešlo! Nek nebu gorjega od toga, a mi, kak podstolari, nikaj nesmo posebno dobili, a ni zgubili, samo tuliko, jel smo za koje leto stareši!

Poštenju je zdavna odzvonelo!

Otkad je sveta i veka, odonda se navek pripoveda o poštenju. Ljudi so, na sakakvo, pripovedali o njemu, probali ga zmeriti i dobiti nekakov vuzorek po kojemu bi se ravnjali i držali istoga. Kak god probali, nigdar neso mogli najti i potrefiti pravu meru za to poštenje. Ak bi zeli nekakov vuzorek od sto živi stvorov, na kraju sega zišlo bi sto vrsti poštenja, a malo od sega pravo pravcato! Tak je i Bartol Poštenjakov štel vu našem selu, na račun svega nagleda, zmeriti kaj je to selsko poštenje. Vu prilog tomu njegovmu iskanju poštenja išlo je to, kaj je od sejov bil za palec pismeneši, jel so se drugi, vu njegvo vreme, z dveme palce potškrabavali. Zamišljaj je poštenje kak nekakvoga gvihta kojega se nemre zdiči, pomeknoti, a ni premeknoti. I taj njegov pošteniški gviht bil je tak visoko, tak daleko, da se do njega z ničem neje moglo dojt i, nikak k njemu približiti. -Je, je, a kaj nam onda vredi sē naše poštenje, ak ga nemremo dokučiti i bar malkoc poprijeti z prstoke?! Zmrndal je Martineš Cvekeš: -Eto, viš, ti si bar nekaj rekel i pričel o semu prav štunderati! -Da te nepoznamo, sako bi rekel od tebe trebalo bi pričeti i iskati poštenje. -Seti se, dok ste kopali na mekoti, za svoje poštenje! -Ti, ovakov steliban, zel si najmenšu motičičku, a drugema ostavil sē najvekše! -Nafal potucal grudje, a bilo je sē vekše i vekše, a nemenše. -I, ti, ondar, veliš da je to nekakvo poštenje?! -Janena Prevrtča z tebom se trikmala o poštenju i pripovedala o svojem, koje je još poznateše na sakojem koraku. Jona je teca Petrijolca samo malčice fkanila, neoteč, za strugančicu graja vrapčara dok ga je puljkala na vrčaku. -Pak i nenepoštena, ak je malko više grajeka otišlo med teščajivo smetje z vetrom i bliže oblake. A dok so tri susede menjale, zebirale, pod kvočke nametale nasadna jajca, sakak je vu poštenju bilo. Začudo, il za istinu, ma kak god cukorena, il grka bila, jeno gnezdo bilo je popunjeno z predrobne, drugo z malko debleše, a treče z najdebleše jajce. Kak tu, pak, pravo poštenje najti?!

Niti jena nekriva kaj so se baš tak sama jajca zebjala, posložila i pometala. Saka je poštena, čiste savesti, oprani ruk.

Jantun, Jozek, Ivok i Matok išli so za sebe seč drva vu šumu Jadicu. Jozeku, najitvalnešemu po spodobi, pripala je najvekša, najzatupljeneša i do kraja zaščerbana sekira, nateknjena na najneuglednešu toporicu. Ostali so z prikladne, oštre sekiraj išli na posel. Sē vu semu, Jozek se pošteno namučil, do mile volje, a malo fčinil posla. More se zafaljiti drevju po kojemu je tuliko i nasakakvo lupal, kaj je ostal, donekleč, pri zdravoj pameti i svesti. Saki put,

dok je zasekel, stepel se celi i ođipil od zemlje za pedem. Sakakvi mu trnci preadali po telu, a vu glavi se okretalo, kajda se vozi i vrti na ringišpilju. Na kraju dneva i potlam sega posla sakak so fčinili. Pred Jozekom bilo je otrgotin, a ostalom trojicom zametne vrpe drevja. Pak je ispalo da je njeov posel bil pošteneši, a Jozekov ni približno tomu. No, bili so tuliko pošteneši, da mu neso šteli nikaj reči vu joči i vu lice. Sejeno se je po selu pripovedalo o njeovem prevelikem poštenju, al više o Jozekovem nepoštenju. Kak so negda bili vu modi pilari drv, obična lucen-pilja bila je preštamani alatec. Po dvojica, na nadnicu, so išli rezat gospodare na kratko dreva. Nebil redek primer da so i pojedinci delali toga posla. Njema bi tak pripravili i nabrusili pilju, da je zatupljeni zupcov više škrebečala i trgala cepanice neg iste piljila. I to je bilo zarad poštenja, da se čoveku pomogne i opčuva njegvo zdravje. Makar bi oštřeši zubi bolje rezali drevo, tupeši menje so mogli porezati i zla nanesti piljaču. Negda je malo gospodarstvo imalo štalicu i vu štalici kravicu. Bogataši so više imali, vu podoji mleku vode dolevali. Nebi se moglo reči da je takov posel do kraja nepošten. Vreč ondar so nekoji znali, da preveč gusto mleko škode na zdravje čoveka i zato se z vodom mora rediti. Naročito je nekoje vrnje jako škodelo i zezivalo vu čerevu žgeravicu. Od dobre sirutke leže so išli na stran i neso imali sakakve tegobe. Takvu poštenu brigu o zdravju nesme se kuditi, na zle jezike podevati i nametati! O velikem poštenju se i dendenes na veliko pripoveda, od vremena obiteljski vudrug. Za vreme veliki svetkov i na velike svetke med najbližeše člane obitelji i porodic vodila se poštena briga o semu. Negdašnji gospodar i gospodarica prvi so najborše jeli, a najmlajši čem više posno. Tu se nemre kaj puno prigovarjati da mladinske peruške najborše odgovarjajo za takvu dob pravi poletačov, kaj bi bili bržeši, fletneši vu odu, delu, a netrontljavi i preveč mudljavi. Naši stareši bi znali, vu sakoj priliki, povedati: -Kakov je pri jelu, takov i pri delu! Kak tu zmeriti nekakvo poštenje, nebaš jenostavna stvar? Ima jev sē menje za koje vredi ta mudra izreka. Sē više je joni koji jako moro jesti, a malo očo delati! Prav jem budi, rado neso ni joni bedasti! Sē je više onejov koji puno pripovedajo, pijo, jedo, a sē menje delajo. Da nebi sami sebi dosadeli o poštenju, kak ljudi, dobro bi bilo malko otiti med životinjski svet. Kaj moremo navčiti tam od čovekove mudre izreke: -Vrana vrani ne kopa joči! Med prave vranaj se nemre dogoditi, da bi jena drugoj skopala joči. Prava vrana to oče napraviti piščetu, racetu, gusetu, puretu. Kak sad pripovedati o njeinomu poštenju?! Jel, kvar je nekaj drugo, daleko od pravoga poštenja. Na primeru čoveka, iste prispodobe, ponašanja,

al daleko od čovečnoga, more se pripovedati o sasma drugomu poštenju. Tu bi se moglo reči o sakakve ljude, malko o jone prave! Premilno je zreči i ove reči narodnoga zrekovanja: -Kurjak ima preveč rad male janjiče! Sē nam je razgovetno o pravamo kurjaku i njegovomu poštenju, koje pokaživa vu lampaj z velike zube. Kurjačecevo i kurjakovo poštenje zmed ljudev je nekaj drugačeše. Tukareč vredi vu potpunosti narodna izreka: -Velike ribe rad jedo male! Ne zviška ni ova izreka: -Riba se čisti od repa, a ne od glave! Jošče je moči, nekaj, prerazmeti dok se to sē odnosi na svet pravi rib, al dok se taj svet rib z vode preselji na suvo, med ljude, ondar se moramo prav podrapati po glavi, pleče i riti! Za jone visoke, preveč daleko od nas, reklo bi se nedokučive, nenam dosti obična lojtra, ni sakakve peruške! Njeovo je, našalost, poštenje jedino pravo, po njemu se moramo ravnjati i dati si do znanja, da je naša senja nedosenjana! Z našem malem poštenjem nemremo k njema doйти. Pred njem so sekakve brane, debeli zidi, baršunaste zavesе, puno ledveni planin, gliboki jezer, reki, morja, oceanov. Vu svemu malomu svetu ostajemo, itak, zadovoljni, jel znamo da je naš, nam pripada, takov, kakov je, drugačešega si neželimo i nečemo! Pokazalo se bu, da nafal svet velikoga poštenja i velike štime nepravi, Boži, da bu jemput zanavek prešel, od njega sē ostalo vu sutenji, popriličnem mraku, da bu malomu poštenju navek svetila kak god mala svetlost!

Ko bi rekel da se i na vagi nevidi poštenje? Dosti ti je samo jemput k nekomu takvomu doйти i mam buš doživel kaj se nesi ni vu snu nadejal. Kagda, po poštenski i vreča je tvoja kriva, jel je bogečka! Zakaj je na vreči sakakvo smetje, listje, slamje, perutinje, buvinje i droptinje?! Gde si vreču držal i imal, da je tak od megle i rose giftneša?! Kam ti je pamet mesto tenšega ničalničkoga konca deti teleče vužence?! Kuliko samo jeden vuzel na njemu terši vagu i gvihta zdiže navise? A, potlam, naštimavanja vage, za vaganje naše vrečičke, komotno moreš osedeti, il dobiti neželjene mlade. I na kraju sega, pošten je čija je vaga, koji važe, a tvoje poštenje tuliko se odalečilo, da ga nemreš nikak prav skupiti i deti na pravo mesto!

Borše da si sī od joka odvagnol, na poprek prodal to malko dobra, jel bi ti ostalo više poštenja, jel so ti ga drugi, na tak lek i običen način, uspeli zeti i fkrasti! A kak je bilo z poštenjem dok so na palce, dlane, pedme, lakte i tabane merili? Čudo ne da je sačije bilo navek pravo, jel mu ga nesi mogel ni pridodati, ni zeti. Tak je rukica vredila kak i rukurda i tu se nemoglo nikaj preveč pribavljati. Dok je neko trebal kaj dati, ondar je vredila rukica, a dok zeti, rukurda je bila prava i poštena mera! No, srečom, te deče mere potrajale

so do časa naadanja metra. Novi metraši, metritelji neso pozabili ni negdašnje stare, kak smo povedali, deče mere. Tuliko so bili pošteni, da so sebi, nuz meter, jošče pridodali po kojega pedma, a nam bi meru točnoga metreka bar prikratili za mezimčok! Mi nesmo na sē to gledeli, jel nas je bilo, nekaj, sram zarad poštenja i vu sebi smo potijo prigovarjali i mrgotali. Joni so svojem "velikem" poštenjem, mezimčec po mezimčec, dovažali do palčoka, od palčoka do pedmoka, od pedmoka do podlaktoka, od podlaktoka do rukoka, od rukoka do nogoka i na zadnje do novoga metroka! Vu semu tomu, vele jeni, neso nam ni malko krivi, jel nuz zdrave joči, ak nesmo sē vidli, vu pravi čas prigovorili, ondar o pravomu poštenju nemamo ni kaj raspravljati! I, prav jem bilo! Nema tu preveč velike zamerke. Istina je pokazala, da jene poštenje, na jočigled, povekšava se, a drugema za jošče tuliko smanjiva. Čem je bilo kakva istina na pomolu, nuz nju dovađa, bumo rekli, i sačije poštenje. Kumočec kumočorec Jafkač zvani Boril zarad istinitoga svega poštenja i časti z vužom se obesil za škednjenu gredu i otišiel na drugi svet, jel se tak zarekel, da bi mogel dojtii povedati kak je tam i kaj nas sē po priliki čeka. Kuliko so ga god za života kudili, potlam smrti malo da mu neso zdigli kraljevskoga spomenika. Nema mu se kaj prigovarjati, ostal je čovek od reči, kaj je rekel, to je i napravil! To je pravo poštenje! Makar nam je na sakojem koraku prav zadeval, sad nam puno falji i sē je, na sakem mestu, gdje je stal, preveč prazno! Sad vidimo, da je bil pošten, njegovomu poštenju nema kraja, makar neje med nam i z med nas. Nadejamo se da nas nebu ni tam lako pozabil. Verujemo da bu, kak god malko pozlačene steze za nas sprosila i odškrinol nam nebeska vrata, dok bumo otađali z ovoga sveta, da naše poštenje leže doje kam mu i je mesto!..

Od jamičke do jametine

Da se i na ravnem more popiknoti, to se je, do sad, sakoji uveril, bar sto put vu životu. Na malo grbavešem neko se i više put popikne. Tomok Zgledanec, po jenem i drugem putu, nekak je išel dosti batrivno, za sako čudo menje se popikaval od sejov. Njegov i susedi: Vinkec Zbuljojokec i Imbrič Pajtak šteli so se ž njem bar poravnjati, il ga preteči, da bi imali menje popikancov. Na sakakvo so zagledali dok je koracal po stezaj, pute, merili sporeše, bržeše korake, da bi točno znali gde mu skopati i podeti prvu "priliku", da se bar od "srca popikne" i neotije do kraja ravno naprv. Neso nikak mogli pozabiti staru izreku, da se čovek na prve svoje korake negda vu semu prične nenadejano na sakakvo popikavati. Znali so to da sused o kojemu se "najborše" ovoga časa pripoveda, misli, ima nekuliko rac, koje baš sile z dvora vun na stezu. I, kagda, vu jamički, kak šaka veliku, na pravem mestu, nalejali so neopazeč, zaran, fanj vode. Race kak race, neso prav zbežale z dvora, a vreč so pričele z klune žlafonjiti i nekaj prebirati po vodi. Dosta jem je bil jeden mali piškorčec vu vodi i napravile so jamičku po meri. Prvi put, dok je Tomiček zakoracal dosti zaran, žuril se za poslom i nabasal je na tu jamičku. Samo malko si je zvarnul nogu, al nemogel preveč žureč odati. Vinkec, Imbrič kajda to neso znali, kotobož, neznajuč, zapitavali Tomoka zakaj našepavlje, a odil je do nedavno kak i ostali stvori. -Tomičoček, naj se nikaj lutiti, to so tvoje racice z klunece skopale na stezi, neznajuč da buš baš ti nadošel na to! Tomoku je tek malko nogica splasnola i prizdravela, a vreč so "dobri" susedi: Marena Lajača i Jantun Lantnjak pripravili stezu z više jamički. Sad so svoje race puščali na put i po stezi pripravili više jamički, vu koje so nalejali vode i deli po više zablji vujcov. Nikakvo čudo da so sē race nuz svoje glasno racakanje skopale nekuliko novi jamic, za jenu i drugu nogu Tomičevu. Da nebi Tomokec išel zaran, pošel je z večera i z obedvem nogam nabasal na pripravljena mesta. Dosti si je navrazil jenu i drugu nogu. Odal je tak kajda oda po oštrem žagarovlju, il po pikečem trnju. Od sī susedov prva ga je vidla tak odati Jalžoka Prosenjakova.

-Tenoda, tenoda, Tomček, kak to antraš dok odiš?! -Nesi, valjda, copantal z bose nogaj po žeravici? -Vraže race, to so fčinile na nagovor Marene i Jantunine! -Em, naj to pripovedati! -Prvlje so one vidle tvoje race kaj delajo, pak so i same tak pričele delati. Ne prešlo dugo, dok je malko Tomič prizdravel, njegov cuclinec Garič skopal je na putu jamu i vu nju skril vekšu, neoglobanu, svinjsku kost. Jamu je pokril z grančicaj i listjom. Ni sam cucek

nese nadejal, da bi mogel baš na tu jamu nadojti njegov gospodar. Vu noči, dok se odnekud vračal doma, naišel je na cuckovu jamu som svojom težinom. Prav si je zmeknol nogu, kaj so mu ju morali susedi navlačiti i devati na mesto. Kuliko je god javkal, nese štel odati da ga ikaj boli. Trpel je sē boli kak pravi mučenik. No, sē to splatil je njegov Garič, kojega je prav ščesal z poprst debelom šibom, na dva dneva zaprl vu cucilnjak, brez vode i rane. Za takvoga kaj počuli so malo dalešnji susedi: Ivokec Torman i Ferdina Paradajzlin. Za svoje cucoke: Flokija i Brndeka naspravili so više sakakvi kosti i podevali vu više jam. Kagda, cucoki so išli za svoje nose i nanušili prava mesta z kostjem. Kopali so i skopali više jam, nuz koje je trebalo prejti, il opasti vu nje. Neso baš mislili, da se bu nekaj drugo dogodilo. Za to so se pobrinoli njeovi gospodari, koji so bili "pravi", malo dalešnji susedi Tomokovi. Otišli so k Tomoku i nabrkali ga vu krivolov, zajce z botaj lovit. Tak so se z med seboj razdeljili, da je Tomoček moral nadojti bar na jenu za njega pripravljenu jamu. Vu tem času, dok so bili na te meste, zmislili so da jev neko napaživa. Begeg, dečki! -Neko nas nasluvava. Kak so bežali prema domu, Tomoček je naletel pak na "svoje". Žlepil je kajda ga je strelja Božja vudrila. Bogec, zmeknol si je ruku i nogu. Pravi njegov susedi neso ga šтели ostaviti vu nevolji. Makar so dosta pobegli naprv od njega, vmoli se nazaj i podigli ga. -Eto, viš, nebumo te ostavili! -Reskeramo da nas vlove, al te nebumo samoga ostavili! Zeli so ga na svoje žilave ruke i odnesli doma. Raženj za živoga zajca bil je, nafal, pripravljen, a "vlovil" se neko drugi. Glavno je da so sī skupa zvlekli "živu" glavu i opčuvali starku od jeno deset vruči prek nje. Neso samo doneli Tomička doma, onak, kak fata, neg so mu i prav pomogli. Ivok mu je naravnjal ruku, a Ferdec nogu.

To so delali kak na zapoved: jen, dva, jen, dva! Neje Tomičičec dospel ni prav odenoti, ni prav javknoti, ni prav se spezdeti. Kuliko god ga je oblejal zdeni znoj, bil je saj vu vručini i prav muški trpel nevlavljenoga zajca. Potlam sega toga miruval je dva tijena na posteljki i imal priliku o semu prav štunderati. Da je vmiral, morti bi ga pričeli žaljiti? Od sī susedov, Đurina Hamlješ, šepav na jenu nogu, bil je i vragu dužen, kak bi se to vu duvu narodne izreke povedalo. I jon se pridružil tam, gde se je nekaj posebno trebalo fčiniti. Prasici Sivi zavdal je zadatka da za žire, pod grabenem mostičkom, zruje čem gliblešu jamu za kaližanje. Saki den ju je puščal na to mesto, doleval vodu, ital žira, teral da čem više ruje i zruje. Prasicu, kak prasicu, netrebalo na sē to puno terati i nabrkavati. Samoj joj je sē to godelo. Tak je pod mostičkom zruntala,

da joj se je samo dugačka gubica vidla zvun kaliža. Đurina je, pred jeden vekši svetek, išel "popravljat" dotrajaloga mostička za sē susede, a najprvlje za suseda Tomočeka. Na pol dužine saku nosivu gredicu mostička prerezal je z piljom. Po tak naleknjene gredicaj pometal je na retko strule deščičke. A kak je znal, da se nebu Tomiček dal od nikoga preteči, otišel je toga velikoga svetka po njega, da zajeno pedo vu susedno selo. Ovak gizdavoga Tomočka retko gda je bilo moči videti. To je bilo, morti, samo ondar dok se je ženjlil. Da je znal kaj mu se pripravlja, otišel bi sto kilometrov naokolo, a nebaš ovudareča. No je, kaj čoveka čeka, to mu ne zgine! Vreč zaran bil je na nogaj i Đuroka dočeka! pred putne vrata. Nekam mu se posebno žurilo i sam neznal kaj ga to tak i kam tera. Mam je rekel Đurini: -Đurica, pazi, ja bum prvlje prek mostička prešel! -Samo preji! tijo je črez stišnjene zube odbrusil Đurina. -Ti peš za menom! -Kagda, kagda! Da ste samo vidli kaj se dogodilo. Tomiček je štrobnunkol vu kaljužiček, a zvun njega ostal samo škrljačiček. Na sē to Đurina se na gliboko zamislil i sam sebi rekel: -Kaj čoveka čeka, tomu nemoči zbeči i pobeči! I sē vu semu, put od jamice do jametine nit je kratek, nit dugaček, teško ga zbeči, a pogotovo, neondar, gda čovek čoveku vu tem prav kumuje!..

Selski pevčec

Ko bi to za njega rekel? -Marek, naj tak pripovedati! Znaš da se vu našem selu sakaj zmisle, potle povejo po svoje, a to ne bilo i nebi se moglo dogoditi! De ti živeš? Pak, nesi nikaj čula, barem, od Mačajice Mačajičine, a tu ti je pod nosom?! -Neznam, z kem da se preklenem, kak bi ti dokazala, da je tak i nikak drugač?! Ondar, ti si od sega toga tuliko daleko, kak je Nebo od Zemlje! -Nek sem, otvorjeno priznam! Naj se vređati za sū svoju nevupučenost! Ni deci, vu denešnje vreme, nikaj nepreje spred joči, nosa, a tebi tak staroj... -Je, viš, ni ja više nesem kaj sem prvlje bila! Kad smo vreč kod dece /z Pučke škole/, ni njema nezmekne puno toga o čem bi mi stareši samo mogli senjati, nagađati, razglabati. Čudim se da neso tve tece Doroke vnukice i vnukeci zapitali: -A zakaj ovaj Đurek-pevčok zaganja vekše kokoši i stalno je gazi?! -Dala bi jem ja po čubaj! Za takvo kaj so, jošče, zeleni i prezeleni! Njejova briga je kniga i nikaj drugo! -Em, naj biti smešna! Ti to po nam sudiš? Takvo vreme je od zdavna prešlo! Denes je jajce mudreše od kokoši! El vodi ovdešnja kvočka piloke? Piloki vode kvočku i mora, zaprav, iti za njema! -Kaj mi očes z tem povedati? -Sē sem ti povedala! Za starešu solj vu glavi netreba preveč pripovedanja! -Misliš da sem z pametjom zarižila, nekam, na krivu stran? -Al, preveč, po deči pripovedaš i spitavaš! I sama znaš, da vu naše vreme, pogotovo deče dobi, malo se spitavalo, pitalo, a najmenje pripovedalo! -Prešla baba z kolače! Ovo, denes, sē je drugač, obrnolo se za puno naokolo! Kaj je prešlo, nevrača se nazaj! Da nebumo ovdešnje smešne, prejimo prek sega toga i približno rasuđujmo kak denešnji! -Ti dobro poznaš Ivokeca Puzdejivoga. Tenoda, tenoda! I kaj je ž njem? Bogek mili, pak ti živeš, negde, vun ovoga konačeca, dobe, barem sto let nazaj?! Jon ti doje po lozi dalešnji, sedmo, osmo, deveto kolence! Za njega vele da se z nekakvom službicom, vu opčini, tuliko opasel, okuražil, z boršem jelom okržljaj. -Nek se je! Nit mi ide vu žep, nit z žepa! -Je, je, sad tak veliš, potle buš, morti, drugač sē prijela k srcu?! -Jedvaj o sebi vodim brigu, a kamli o druge! Baš me briga za deveto koleno! -Taj ti, spram nas, dečušinec, dok malko više svoju grlicu naleje, samo se smeje i smeje! -Nek se smeje! -Neto kaj se smeje, zagleda i lovi sloboneše dekle i sneje! Nepreje mu dnev da nenosi vu žepu cukorca, po kojega bomboneca i čokoladicu. Nuz to, postal je slatkorečiv i z rukaj popriječljiv. Koju tu za, guzok, guz ščekne i brzo se od nje odmekne! Čem koja slatkoga malko lizokne, mam omikava zokne. Po komoraj, plevnjake, parmaj, za virijane, škednje i

vu bednje najo se godine mlajše i srednje. Saka se pretiče pred saku, a pevčec skače po dnevu i mraku. -Nesramnice jene, baš so prave bene! Nemajo srama i nemajo, a za pevčekom neprestance zevajo! Njema zameriti, a tvojemu devetomu kolencu, kriv je za to sē! Da nemeči z tem, kak meči, njema nebi bil drag taj stvor peveči! Tak so došle na glase, kaj putuje selom i konake, kak vredno-željne kokice kluje z klunom!

Dvojstruk mu porasla krila, da čem dalje, bržeše od doma odleti, kak ga nebi mogla napaživati ženica i sitna dečica! Taj ti je pevčec "klucal" vu selu viđeneše, a jone, da se nanedejanoga reše, pred svoje papučljive čovečece sē o sebi vnapred poveše: -Dragi čovek, da ti drugi nepovejo, ja ti to prva povem, da je i mene selski pevčec "klucal"! Dok je to isti čovek čul, od "verne" ženice, kajda je na njega opal vagon tuftene šenice. Kaj je drugo mogel, neg je tijo rekel: -Nesem se jedini na takov način opekel! Prosim te, naj to više z tem selskem pevčecom delati! I ja znam i morem, donekleč, kak jon "klucati"! I vu iži je došlo do mira, jel saka iža ima svojega križa! Jon je tuliko sretniši, kaj mu je tak "dobra ženica" sē sama povedala. A kak je jone /čije je ženice isti pevčec "klucal"/, a čovek poklucane nerekel, za tak "dobro delo" ni fala!..

Pavina Kuštrc

Neso se ni prav od međe odalečili, a eto ti Pavine Kuštrca! Onak, nabreknenoga čereva, obešeni čub, porinol se /med sē/ i razmeknol zavađene, kak da bi voda došla i plaste zdigla z livade!

-Kaj se to tu odigrava, ko oče dobiti po prste /členke/?! Oču čuti pravu stvar, a nikak pripovedali sakakve frfljarije! Nebi rad nekoga prek kolena ftrgel i na svoja pleča navrgel!

Med sē, pomalko zazabljene, pretekno la se Rozena Mrgudača. Onak, tije, za nagla, kak z rukava, zaškrebečala: -Viš, Barek, neznam, odkud bi pričela, dogodil se ovakov događaj?! Malo da si nesmo popukali kiku, povadili joči, strgali i ovo malo opravece na sebi! Jednrek Frfljenjak z motičičkom, el čera, el denes, prekopal je po našoj međi prepusta za ovu mlakičku.

-I, kaj je z tem fčinil tak nepravičnoga?! -Puno, puno, Pavoček! Pušćal je da sã voda otije na naše, z višešega na nižeše. -Pak, sakoji je to pameti, donekleč razmivo, jel ni nemre vodu prepušćati da otije z nižešega na višeše! -Neje samo to, Pavič! Međine debleše glunte povlekel je na svoju stran, od nižešega, spram višešega, a na naše porinol gluntice i gluntičice! -Je, teca Rozoka, znam da vam to nepaše, al drugač nemre biti i tak treba ostati! -Nerazmem te, Pevel, il nesem sē dobro razmela?! -Bute vi sī prerazmeli, dok vas ja pričmem vučiti pameti! Z ovom glogovačom bum vam sem prebrojil rebra, sega rejuma steral z kosti i mesa! -Naj, Paviček, tak pripovedati, pretiti nam, a puno si mlajši od sakojega nas na obedve "zaračene" strani! -Badav so vam tulika leta, a de vam je pamet, povečte mi?!

Kak vas ne sram, zarad takvi sitnic, "rata" voditi, na veliko se pravdati i zamerjati se?! -Pavič, naj tak! Razmem te sē, al do toga je moralo dojt i, prvlje, il potle! Dobro znaš da sakoga od nas boli njegvo i zemivati mu od toga, kak god mali komačec, to je nedopustivo! Kaj bi povedali naši stareši, vu grobu, koji so to sē z velikom mukom skrbeli i na vrpičke nametali?! Budo se njeove kosti vu grobe na sakakvo obračale i za to sē osečale!

Teco Rozena, najte mi ovakvoga kaj poditavati pred misel i joči! Bum vas sē redom zdevetal glogovačom i navčil pameti, da bute za sē dobi prerazmeli, kaj je vu redu i kaj ne! Vam so sem na pameti ovakve mrvičke! Nevidite, nerazmete, da mi mlajši drugač o semu premišljamo i gledimo. Predvečer ste se svadili za bumbuvačku. Trebalo vas je vbosti i penoti na ono mesto, de ste sī najosetljiveši, a to je vaša nezrela pamet! Denes ste se motičarili,

do mojega dovađanja, a kaj bute, ak tak nastavite, zutra i pozutre zaiverile?!
-Razlaz! Neču vas više videti na tak deče posle! Kakve nam primere dajete za denes, zutra, pozutra?! El nam to kaj pomaže i vuči nas nečemu boršemu?! Mi, mlajši, nebumo i nečemo navek jenu, te jenu kozu terati po najgorše pute, ak si moremo odebrati borše i sigurneše za naprv iti! Vi ostanite, de jeste, a nas ostavite na miru! Od denes nebu više tak, da bi nas opijal mak, vodil stari bedak! Saka čast dobromu i pravičnomu! Kaj je čestito i pravično, od vas, nek nam pomore razmeknoti kmično! A ja, da vam prav povem, glogovaču bum oditil vu stran i z sem vam naprveše sel na novu obečavajuču gran!

Poštemplerana

Pred ranecku mešu, pred cirkvom, srele so se Ifkena Dremezljika i Eva Capatakova. -Ifkek, el si ovo čula?! -A, kaj?! -Odida k meni, da ti povem na vuvo! -A, kaj takovoga?! -Naj ni preveč pitati! Celo selo o tem šlaže! -O čem?! -Primekni se čem bližeše, da ti povem, da ostali ne čuju! -Jo! Ma naj?! El to moguče? /prekriži se nekoliko put/. Veliš, Štefina Itvalni je poštempleral Jeličku Capakovu, negder, za vreme svatov Jalžene Žmiguljičine? No, kaj budo ti sad, njeini, nedoteknjeni, pred svetom pripovedali?! -Moreš si i misliti, Ifkek! Takvoga kaj nebilo vu naše vreme! -Ni govora! Sē je bilo drugač! Dekla je na obloku gledela, a njeina mati bila nuž nju. Dečko je mogel njeinoga rupčeca dobiti i vu tem je bila preveč velika stvar. A, ovo denes, Bog sačuvaj?! Takvoga kaj ni meni, ni tebi nebilo na pameti, a kam li da se to dogodi! Veliš, poštempleral ju je?! -Nego kaj! I to do kraja. Vreč joj pomalko raste čerevo. Znaš kak se med svetom pripoveda: -Na glavi venčec, a vu čerevu dečec! -Jerum, Jerum! Neje to kaj ju je "štemplinom" doteknol, neg ju je i do kraja poštempleral! -Nesram jeden nesramasti, a jona kobila, kaj je takvoga ždrepcoka nase puščala! -A, kaj bu sad! -Na to ti nemrem otpovedati! Žalosno ti je jošče i to, da nebu samo od njega dobila štemplina, več ju budo i ostali štemplerali, ko bu kak stigel i ftegnol! Eto viš, zakaj mora dojt Sudnji den! Takov svet mora otiti! Sē to nebu samo tak prešlo! Glasi budo otišli i na druga sela. Ne kaj je jona, z tem, osramočena, neg celo naše selo bu zišlo na ovakve i onakve glase! Česa smo se mi to dostale, sestrice moja?! -Prav veliš! Neje to tak jenostalno! Kak bu toj materi i jocu? -Ni nepitaj! Od toga srama budo se morali od sveta mekivati i takvo kaj trpeti! Veliš, poštemplerana je zanavek, neje samo za denes i zutra! Za celi život životasti! A mi? Kakve smo bile? Nesem se ufala ni dečka pogledati vu joči, a kamoli kaj ovakvoga?! Ovo sad, sē je razvuzdano, nema srama ni pred jocom, materom, ni svetom! Neje ni čudo da se ovo dogodilo. Kam je pamet meteri puščati samu deklu vu svate, brez ikoga svojega?! Ja to nerazmem! Naša vnuka Marička, neje jošče ni prav zakoračila z iže vun. -Je, je, prav veliš! Drugo je jona, ni nemre prav oditi! Morti je za nju tak borše, da i nju neznenadi nekakov štemplin i ostavi svojega biljega za celi život, nesamo njoj, neg i celoj familiji! -Je, taj štemplin sramote preveč je sigder prisuten, al se ga more zbeči zrelešom i poštenešom pametjom, kak so to naše bile! -To, kaj se je meni i tebi fotan dogodil, netak strašno, al ovo je za pripovedati, sestrice moja!

Točen kak vura!

Vu denešnje vreme naveliko se pripoveda o švicaskе vuraј, točnosti Švicarcov i Japancov. Da nebi z sega toga zaostal i naš hrvatski čovek Cajgar Vurotočnovič štel je opravdati takvoga nekaj. Jon je mam svoju vuru Stenovicu, z bate, tak vriktal, da nebi zarad iste moral zaštunderati sakoјi od ovi, prvlje spomenjeni. Vu soј takvoj i toј točnosti, jon neišel samo na vure, minute, vreč na desetinke, stotinke, makar to nemogla njegva vura pokaživati, nit je takvoga kaj pokaživala. Cela stvar je bila vu njem samem. Jon je najmenše mere vremena, vu svoјem telu, tak zastavil, da mu i netrebalo vu takve sitnicaj odmerјavati sevukupno vreme života i celoga posla. Po njem si se mogel ravnјati vu saku dob dneva i noči, vu sako vreme, godišnju dob i nigdar neje vu tem zakazal. Kak je ostalo bilo pomalko smešno, da takov i nјejov suselјanin takvoga kaj obdržava, ima vu sebi, kak vugrađeno, sī so se po njem ravnјali i tak živeli. Sām tōm točnostjom dodijal je, itak, sam sebi i ostale! Na sē to, Mandena Kukumikova, ravnajuči se isto tak, jenoga dneva spočitnola: -Ču, bačo, Cajgarlјin, dokeleč buš ovak delal i živel na fitaljece, minotice, trene i trenoke?! Meni je vreč dodijalo sē to troje, jel se nebi rad vrnola nazaj, vreč oču otiti, nekam, naprv, al me to troje preveč zaokuplja, rivlje vu nekaj, kaj jedvaj zdržavam i po tem se ravnјam! -Mandek, Mandoka, da ti prav povem i meni sē to nepaše, al sem to tak zaiveril, da i vi sī morate nekaj ozbiljnеšega pridržavati se i pokazati, da mi, vu našem, moremo biti med najborše vu svetu! Da ti prav povem i moj pokojni japica Trtljenjak jemput mi je za sagda rekel: -Moj vnućec, da bi ti to razmel, kaj ti oču povedati, trenutečec i jošče menše od toga za život čoveka, puno znači, preveč je presuden, ak otije samo tak, vu luft! Netreba ni najmenšu treščicu od nečega odititi i pridodana drugoj puno znači, ko to razme i more prerazmeti! Z tem ti nesem veliku mudrost povedal, al, ak se je buš pridržaval, po njoj tak živel, nebudo ti cajti života preađali vutaman! Sē ovo, kaj sem pridelal, tebi ostavil, išlo je po tem tak. Zato sem navek bil siguren, da bum nekam dospel i napravil sē kaj sem si vu životu planeral! Rekel sem mu: -Japica, kad je tak, ni ja nebum drugač delal, neg baš tak, kak ste vi pričeli i morti se jenoga dneva navčimo pameti, kak treba delati i vu semu se ponašati! -Veliš, bačo, tak ti je jon sē povedal!? -Nego kaj! Od ondar, do vezda, nesem vu ničemu popuščal, držim se toga i zato je sē tak, kak je! -Ja ti, bačo, da ti prav velim, nesem sē do kraja prerazmela, neg sem se vu tebe vugledala i po tebi ravnјala! -I, kaj na sē to, veliš!? -Otvorjeno ti bum

povedala, čuvaj tu svojo vuru, nek i dalje tak ide, a mi se bumo po njoj ravnjali, morti otijemo za pedem naprv od čera, denes, predefčer, pozutre i prekpozutre! Samo pazi da ju neprenavineš, kaj bi se vu njoj nekaj pošemerilo, jel, kak bi se, brež nje, po čem, ravnjali i sega toga pridržavali? -Da se i to dogodi, kak veliš, mi sejeno nebi stali, jel smo sami po sebi navinjeni, da tak delamo i po sem se ravnjamo! Ak to neje vu čoveku, badav mu najborša vura života! Razmem te, razmem, Cajgarec. To je tak, kak ti veliš i drugač nemre biti!

Fpičila ju osa navrj nosa!

Jagena Sevidikova stala je vu vulici, pred putne vrata, oholasto se šepurila i po domače, na sakakvo, pred opažene i neopažene durila. Stišnjenom šakom svoje, na gled, više muške neg ženske pajtače pretila, da bi se tak čem više /i jakše/ nepoželjene osvetila. Dobro da neje spod njeini cokul pričela z zemlje voda iztekati i, spram prolazeči, bujicom iste odmikavati.

Vu ti sī njeini spodobi i nespodobi drtali od staja, pred cirkvom i kozački grobi. Čak se neje ufal ni roj čmel znad njeine glave preleteti i vu štrčeči nos zadeti.

Itak se na putu svojega leta našla jena osa, kaj je Jageni sela navrj nosa. To ju je tak strašno uvredilo, vužgalo, da je na prekleto i Sunce menje sjalo.

-Ti zera, ništarija, ufaš se, brez pitanja, sesti, na moj nos, koji neje selska sprdarija!

-Buš ti znala kaj je moja pajtača i kak se takvo kaj plača!

Miškina Mudlješ

-Vu koga se vrgel taj Miškina Mudlješ? Saki je to pital, koji ga je poznal i ž njem se sretal. Mati Klukača malo da se neje rastrgala od silnoga posla, a japa Počkomeči neprestance je delal i zgotavljanje istoga zavteval do kraja krajcatoga.

Miškini so zadevale ruke i noge. Ranje mu bilo polne, a polne večer i tomu nigdar kraja.

Mati je plačući i zdejavajući pozivala Bogeka, sē svece i svetice, da joj vu tem problemu pomoro pomeknoti z mesta, pretratljavoga Miškinu.

-Takvoga križa niko nema! Tužila se na sakem koraku.

Ni japa nemogel više čkometi, pak je nadodal: -Ščem smo mi takvo kaj zaslužili?

Zaslužili, il nezaslužili, al tak je, kak je i drugač nemre biti!

Sesvetska kajkavica

Ak – ako

al – ali

antrav – šepav

apsiti – uhititi

armunjike – harmonika

atnosfera – atmosfera

bača – brat, st. čovjek

baček – st. brat

bajbukana – zatvor

baljeznosti – bubnuti

batriti – ohrabrivati

bavkati – lajati /pas/

bil – bio

belitnjak – veća kaca

berberikati – premlaćivati

betežen – bolestan

bleščati – jako svijetliti

bogovetni – božji

bota – batina

briguvati – brinuti se

brej – kašalj

brbotljiv – brbljav

brez – bez

bu – bit će

bugnuti – krivo reći, lupiti

bulazneti – govoriti koješta

bumbuvačka – pribadača

cecki – sise

cimbuljaš – cimbalist

copantal – capkao

crlenkasti – crvenkasti

cucek – pas

cug – vlak

cvetje – cvijeće

cvetjarnik – cvjećarnik

cvrljužiti – cvrkutati

časek – samo malo

čeča – st. sestra

čem – čim

čera – jučer

česalo – četka

čerenja – dio drv. ograde

čerevo – trbuh

čkometi – šutjeti

čube – usne

dečok – dječak

dečušinec – dječarac

delati – raditi

denešnja – današnja

deti – staviti

devati – stavljati

dišati – mirisati

diznica – masnica

dnev – dan

dobežati – dotrčati

dočeti – dovršiti

dojti – doći

dolanji – donji

domenjiti – dorazgovoriti se

dopeljati – dovesti se

doplaziti – dopuziti

doprlantati – doletjeti

doraščen – dorastao

dospeli – došli su

dospomenek – dogovor

dostati – odstajati
 doti – do kraja
 dovađati – dolaziti
 dovečni – vječni
 doživeti – doživjeti
 drgljež – drgljavac
 droben – sitan
 drvnjik – drvnik
 drugač – drugačije
 drugejov – drugih
 dudeti – kunjati
 dukši – dulji
 dundača – duga
 dusiti se – gušiti se
 dvojčeki – dvojčici
 dvojstruk – dvostruko

đipiti – skočiti

el – da li
 eroj – junak

fafljesati – frfljati
 faljeti – nedostajati
 faljinga – nedostatak
 fčiniti – učiniti
 fkočiti – ukočiti se
 fort – stalno
 fperjano – upereno
 frtalj – četvrt sata

giften – vlažan
 glibljina – dubina
 glavrdanja – glavetina
 godeti – prijati
 goščenjik – gost, svat

goranji – gornji
 gunj – pokrivač
 gušćar – gušter
 gureta – guravko
 gviht – uteg
 gvantati – jesti
 gvrntasti – kvrgasti

hucmut – šaljivčina

idejal – ideal, uzor
 ido – idu
 igdar – ikad
 il – ili
 imal – imao
 ip – čas, tren
 iskati – tražiti
 išće – traži
 išel – išao
 itak – ipak
 iti – ići
 itvalen – slab
 iža – kuća

Jana – Ana
 Jantun – Antun
 japateka – apoteka
 ječte – jedite
 jakšina – jačina
 jedvaj – jedva
 jedinka – jedinica /djev./
 jegedaš – violinist
 jel – jer
 jem – njima
 jeni – jedni
 jenoga – jednoga

jev – ih

joko – oko

joni – oni

jošče – još

kača – zmijsa

kadri – u mogućnosti

kaj – što

kagda – doista

kaliž – blato

kam – kamo

kanjur – jastreb

kelajna – odličje

kepenjek – dulji kaput

kičin – nerast

kifljin – pecivo

kletvolog – psovač

klomp – drvena postola

klucati – ključati

ko – tko

kobecav – jedva hodajući

komačec – komadić

komulator – akumulator

komešancija – pometnja

kmica – tama

knegljin – valjušak

kostrušiti – jačati se

kretnoti – pomaknuti se

krop – vrela voda

kurnjak – ognjište

kuštrc – nasilnik

leže – lakše

listje – lišće

lojtra – ljestve

lokati – jako piti

lupal – lupao

mačaja – mačeha

majati – mahati

malkoc – malo

mašča – mast

mašerati – stupati

matorna – motorna

mejur – mjehur

meljin – mlin

menjba – razgovor

menši – manji

menje – manje

mikavati – uzmicati

migetati – micati se

mladenec – mladoženja

mladenka – udavača

mogel – mogao

morje – more

morti – možda

mostiček – mostić

morete – možete

mrnđati – negodovati

mustači – brkovi

nabasal – nadošao

nabrkati – nagovoriti

nabreknjen – nadut

nadejati – nadati se

najborši – najbolji

nedoteknjen – nedotaknut

nafal – kao da

nagrambusiti – nadrljati

najeren – nakrivljen

najluteši – najljući

najmenje – najmanje

najnižēši – najniži
 naleknjen – podmetnut
 nalukavati – navirivati se
 naodava – puno hoda
 naopak – naopačke
 naprv – naprijed
 nasluvava – prisluškuje
 naspram – nasuprot
 napraviti – naspremiti
 naškodeti – učiniti loše
 navada – navika
 navčil – naučio
 navinjen – navit
 navuke – pouke
 neg – nego
 neje – nije
 neso – nisu
 nesram – bestidnik
 nigdar – nikad
 nikaj – ništa
 nikak – nikako
 nit – niti
 nuz – uz

njeino – njezino
 njejov – njegov
 njema – njima

obdelavati – obrađivati
 obiležba – označenje
 obiležen – označen
 oblok – prozor
 očo – hoće
 odida! - dođi!
 odal – hodao je, izdao je
 odalečiti – udaljiti se

odebran – odabran
 oditavati – odbacivati
 odjempu – odjedanput
 odšarafiti – odvrnuti /maticu/
 odzađ – otraga
 ođipil – odskočio
 ogromen – prevelik
 okre – oko nečega
 oladeti – ohladiti se
 omeknoti – omaknuti
 ondar – onda
 opasti – pasti
 opčuvati – očuvati
 oprčiti – prevrnuti
 oprava – odjeća
 orej – orah
 osavljati – dizati se
 ošter – oštar
 otađati – odlaziti
 oteč – htijući
 otel – hotel
 otiti – otići
 otplazati – odgmiziti
 otpirati – otvarati
 otpošiljati – odaslati
 otpeljati – odvesti se
 otprti – otvoriti
 otpraviti – otpremiti
 otresit – odvažan
 otrgotina – istrgotina
 ovoletna – ovoljetna

pocek – prag
 pajtara – lij. ruka
 pametneši – pametniji
 panklin – svil. ukras

pasati – odgovarati
pazil – pazio
pe – ići će
pedem – pedalj
podeti – podmetnuti
penoti – ubosti
permuš – šišmiš
peruške – krila
perutinje – perje
peščajivo – pjeskovito
petljancija – petljanje
pevčec – pjevčić
pezduš – smrdljivac
piloki – pilići
plaven – oganj
plesnjiv – pun plijesni
pleter – šibn. plevina
pobrejavati – kašljucati
podstolović – podstolar
puculica – žensk. oglavlje
puculišće – potkapa poculice
pocuknjara – podsuknja
poditavati – podbacivati
podvit – savijen
podvinjavati – podvijati
pofala – pohvala
poitano – pobacano
poimence – imenično
pojti – poći
poldešnja – podnevna /misa/
poldrug – jedan i po
poglečte! – pogledajte!
poletač – prvoletač
poležce – ležemice
položek – mućak
pomalko – pomalo

pomeknoti – pomaknuti
pomikavati – pomicati
pomisel – pomisao
popiknoti – spotaknuti se
popitavati – zapitkivati
popolne – poslijepodne
popušćati – popustiti
popriječljiv – poprmljiv
posno – nemasno
pospominjati – porazgovarati se
porivavati – poguravati
poslunoti – poslušati
postareši – stariji
posvaditi – posvađati se
posanknoti – poskliznuti se
pošemeriti – pokvariti se
poštensko – čestito
poštemplerana – požigosana
poveć! – reci!
potunjenec – potunjen
poterivati – potjerivati
potle – kasnije
potucal – sitnio grude zemlje
pozabiti – zaboraviti
povedati – reći
povuzdan – pouzdan
praščoki – prasad
preađati – prolaziti
prectavljati – predstavljati
prečkometi – prešutjeti
prejti – proći
premenjiti – promijeniti
prefriganec – prepredenjak
prelitički – politički
premunduriti – preobući se
prerazmeti – razumjeti

preveč – previše
 prevrči se – promijeniti
 prevzeti – preuzeti
 pričeti – početi
 pribaviti – prigovoriti
 pridodati – nakn. dodati
 prifercati – pričvrstiti
 prignjen – sagnjen
 prijašnje – prošlo vrij.
 prijeti – primiti
 primeknuti – primaknuti se
 pripravit – pripremiti se
 prišarafljivati – pričvrščivati
 prišepnuti – prišapnuti
 prveše – prvo
 puljkati – čistiti /od snijeti/
 puvati – puhati

radostjom – s radošću
 rajši – radije
 ranecko – rano
 rasvetljiti – rasvijetliti
 rasvitavati – daniti se
 rašarafiti – odvrnuti /maticu/
 razgovetno – razgovjetno
 repeterka – samokres
 ražati – zlostavljati
 repar – brbljavac
 rešt – zatvor
 rivati – gurati se
 rogani – đavoli
 roškantati – lupati
 rptenica – kičma, hrbat

sačega – svega
 saj – cijeli

sakaj – svašta
 sakak – svakako
 sakakvi – svakakvi
 saki – svaki
 sasma – sasvim
 scifran – ukrašen
 se – sve
 sega – svega
 sejeno – svejedno
 sejov – svih
 sel – sjeo
 selska – seoska
 sem – svima
 sevukupno – sveukupno
 sikam – svakamo
 siliti – primoravati
 simoka – ovdje
 skrbeti – privređivati
 skobecal – izvukao se /iz postelje/
 skriti – sakriti
 smušenjak – pomućenik
 snajti – snaći se
 snetljak – neplodnjak /pijevac/
 so – su
 spaščati – ispaštati
 spaziti – opaziti
 spetljati – izvesti
 spitavati – ispitivati
 splasnoti – ne oticati /rana/
 sporazmeti – sporazumijeti se
 sprašati – prositi /udavaču/
 sprnuti – poletjeti
 spravljati – spremati
 spuščati – spuštati se
 središnješi – srednji
 stajališče – stajalište

stareši – stariji
steklo – staklo
stepavica – tresavica /zimica/
stija – potiho
stišnjen – stisnut
strpljiven – strpljiv
strunjiti – post. trunje
su – svu
svet – svijet, ljudi

šacman – procjenitelj
šarapoljke – rebrenice
ščipati – štipati
ščvrknut – stisnut
škedelj – štagalj
škrebečati – lupati
škrapast – vel. prstiju
šlabече – neraz. govori
Štefić – Stjepan
štel – htio je
štirati – dičiti se
štomfi – čarape
štrekati – hod. kao vojnik
štrobunknoti – skočiti u vodu
štunderati – promišljati
šupka – pljuska

talerka – talijanka /puš./
tarabe – drvena ograda
teleščiti – pokaz. jezik
tem – tim
teršiti – opterećivati
tič – ptica
tijen – tjedan
tijo – tiho
tolnačiti – tumačiti

trefer – pogodak
trdo – tvrdo
trontljav – nespretnan
trumbetaš – trumpetaš
tuka – tu
tudum – vino "direktor"
tumpeš – tuponja
turnističko – turističko

ufati – imati hrabrosti

vedril – vedrio
vezda – sada
veruvati – vjerovati
videlo – danje svjetlo
višestrankašenje – višestranache
vgriziti – ugristi
vleči – vući
vlezti – ući
vloviti – uloviti
vreć – već
vrnoti – vratiti
vrnjeno – vraćeno
vređivati – uređivati
vmirati – umirati
vrodilo je – urodilo je
vu – u
vugel – ugao
vugled – ugled
vugorek – krastavac
vekšina – većina
vuprti – uprti
vun – van
vutaman – utaman
vuvo – uho
vuzorek – uzorak

z – s

začrknjen – zapisan

zadusiti – ugušiti se

zađnji – zadnji

zagroziti – zaprijetiti

zairen – zaostao

zaiveriti – započeti

za kaj? – za što?

zakaj? – zašto?

zakerati – zanovijetati

zamerjati – zamjeravati se

zamiseli – zamisao

zanavek – zauvijek

zampirati – zatvarati

zarad – zbog

zarižiti – skrenuti

zasiputati – zadihati se

zastaviti – zaustaviti se

zašpinčen – zaoštren

zaškrebčati – zalupati

zavdati – zadati

zden – hladan

zagroziti – zaprijetiti se

zdavna – odavno

ze se – sa svim

zebrati – izabrati

zera – sitnica

zevati – zijevati

zgljedel – izgledao

zglumpan – svakoj. sastavljen

zgotoviti – dovršiti

zgražati – čuditi se jako

ziti – izaći

zmeriti – izmjeriti

zmikavač – češljalo

zmanjkati – nedostajati

znenada – nenadano

znova – iznova

znutrešnji – unutrašnji

zodavati – previše hod.

zorja – zora

zrakanec – ružna pljuvačka

zrekavati – izricati

zruševina – propast

zrušiti – srušiti

zubače – grablje

zvaditi – izvaditi

zvarnoti – uganuti /nogu/

zvleči – izvući

zvuna – izvana

žablji vujec – punoglavac

žagar – oblutak

žeđen – žedan

žekljati – škakljati

žgati – paliti

železje – željezarija

žlafonjiti – brcati

žlepiti – pasti

Željko Kovačić

Rodio se 14. siječnja 1937. godine u Ferdinandovcu, Koprivničko-križevačkoj županiji. Njegovi roditelji su otac Josip /bilježnik/, majka Štefanija /rođ. Musić/.

Sve do 1943. je u Ferdinandovcu i od te godine, s roditeljima, preselio se u Podravske Sesvete /zbog službe oca/, gdje stalno živi do umirovljenja 1993. godine.

U Podr. Sesvetama, od 1945. godine, sve do 1949. polazio je četverogodišnju /Pučku školu/.

Od 1949. god. pa do 1952. god. pohađa sedmoljetku /trogodišnju, nižu školu, malu maturu/ u Đurđevcu.

Po odluci roditelja /posebice majke Štefanije/ polazio je petogodišnju Učiteljsku školu /preparandiju, srednju školu /u Čakovcu, Međimurje/ od 1952. god. pa sve do 1957. godine.

Bio je polaznik/student, više škole /Pedagoške akademije u Pakracu/ od 1966. pa sve do 1968. godine.

Studirao je etnologiju i sociologiju /na Filozofskom fakultetu u Zagrebu / visokoj školi/ od 1974. pa do 1977. god.

U svojstvu učitelja službovao je u Bukovcu i Selnici /Međimurje/ od 1957. god. do 1961. god. Od te godine dolazi na službovanje u svojstvu nast. razr. nastave /u Podr. Sesvete, gdje i danas živi.

Sav svoj prosvjetiteljski i kulturno-športski rad usmjerio je na obrazovanje i odgoj mladih generacija.

Igre i pastirske športove prati više od 60 godina, bavi se njima, istražuje iste, piše o njima, prezentira sabranu građu na kongresima folklorista bivše /SFRJ/.

Za zasluge, u vezi toga, nazvana je nova grana folkloristike njegovim imenom.

Međunarodni Olimpijski komitet, posebice pok. predsjednik Huan Antonio Samaranch, izrazio mu je dužno poštovanje i priznanje za taj nesebičan rad.

U Podr. Sesvetama oživio je rad Sekcije igara i pastirskih športova 1969. godine sa 130 članova /djece, mladeži, seniora/.

Od 1976. god. vodio je ekipe natjecatelja u Brođance /Slavonija/, jedinstvene takve manifestacije u nas i svijetu.

Tih 22 god. koliko je aktivno vodio ekipe na natjecanja, bili su ukupni

pobjednici svih olimpijada sa 1.000 osvojenih medalja /zl., srebr., bronč./, pedesetak pehara, Zahvalnica, Diploma, Plaketa. Sam je u takmičenjima osvojio 50 medalja /zl., sr., bronč./.

Ograničavao je 6 Susreta Slavonije i Podravine /malih olimpijada starih športova, u kojima je sudjelovalo na stotine natjecatelja iz Hrvatske i Rep. Mađarske/.

Ekipe natjecatelja /u st. športovima/ vodio je na 6 međunarodnih natjecanja u Szeged /Rep. Mađarska/, na kojima su osvojili 60 medalja /zl., sr., bronč./ i tamo su bili ukupni pobjednici istih.

Od 1956. god. stalno se bavi pisanjem pjesama, aforizama, pripovijetki, basni, igrokaza, šala, romana građe iz etnologije, etnografije, sociologije, povijesti športa.

Istražuje stalno lokalni govor /kajk. dijalekt/ Podr. Sesveta: rječnik, gramatiku i pravopis.

Više od 35 god. vodio je Dramsko-amatersku družinu /u svojstvu voditelja, režisera, glumca, pjevača čuvenog sesvetskog "Vrabca"/ i gotovo nema mjesta Đurđevačke Podravine u kojem nisu sudjelovali kao jedina takova dramska sekcija toga vremena.

Također je vodio folklornu skupinu KPD "Mladost" Podr. Sesvete, više od 35 godina /djecu, mladež, odrasle/.

Vodio je članove iste družine na 4 Međunarodne smotre folkloru u Zgb.

Organizirao je 6 Susreta folkloru /dječjeg i mladenačkog uzrasta/ u Podr. Sesvetama sa više stotina sudionika iz Rep. Hrvatske i Rep. Mađarske, koji je poprimio razmjere republičkog ranga.

U športskom smislu riječi, punih 35 godina bio je glavni organizator nogometa, streljaštva, kuglanja, plivanja, ronjenja, sanjkanja, skiziranja, bacanja, rvanja, praćkaštva, trčanja, skakanja u dalj.

Više od 40 godina suradnik je Hrvatskog radija i televizije Zgb. i po njegovim zapisima snimljeno je nekoliko radio i tv-emisija, u kojima je i sam sudjelovao kao glavni akter.

Kao višegodišnji suradnik Međunarodne smotre folkloru u Zagrebu, Instituta za narodnu umjetnost, časopisa Povijest športa, Društva hrvatskih folklorista, Etnografskog muzeja dao je značajan doprinos za opću kulturu zavičaja i R. Hrvatske.

Od 1975. god. pa sve do 1995. bio je stalni suradnik Radiopostaje Đurđevac svojim priložima iz života mješt. Podr. Sesveta.

Surađivao je u Podravskom zborniku od 1977. god. pa do 1995. sa temama o igri, športu pastira Podr. Sesveta, etnologije, etnografije, sociologije.

God. 1972. osnovao je ribičko društvo "Kečiga" Podr. Sesvete i isto vodio 15 godina.

Bavio se lovstvom od 1971. god. pa sve do 1986. god., te pisao o temama iz lovstva u Lovačkom vjesniku /kao član, tajnik i blagajnik/.

Dva mandata /8 godina/ proveo je u Općinskom sudu Đurđevac kao sudac-porotnik.

Organizirao je u Podr. Sesvetama Knjižnicu, čitaonicu, igraonicu i istu vodio 10 godina stvorivši fond knjiga od 3.500 kom.

U bivšoj Općini Đurđevac /za mjesta Đurđevac, Virje, Molve, Novo Virje, Kalinovac, Ferdinandovac, Kloštar Podravski, Podr. Sesvete i Pitomaču/ bio je predsjednik Izvršnog odbora i Skupštine SIZ-a za kulturu od 1982. do 1990. godine.

Važno je istaći da je kao sudionik najvećeg svj. kongresa antropologa i etnologa /u Zagrebu/, na kojem je sudjelovalo 2.300 znanstvenika i nekoliko nobelovaca, a njegov referat, na takvoj razini, imao je zapaženo mjesto.

Svojim publikacijama o Zimskim športovima na snijegu i ledu bio je uvodničar zimske Olimpijade u Sarajevu, na čemu mu se i sam predsjednik Organizacijskog odbora /Branko Mikulić/ telegramom zahvalio.

Punih 40 godina ima i vodi vlastitu muzejsku zbirku sa tisuće eksponata iz domene narodnog blaga.

Istaknuo se svojim dobrotvornim i humanitarnim radom. U te svrhe poklonio je više od 3.600 knjiga iz vlastite naklade.

U akciji pomoći Vukovaru, svojim biciklom, prošao je više od 500 km skupljajući novčanu pomoć. Od prodaje knjiga poklonio je iznos od 3.290 kn za kruh i mlijeko potrebitoj djeci.

U svom neumornom radu, darovao je mjestu, općini, županiji, Republici Hrvatskoj 150.000 dragovoljnih sati rada.

Do sada je objavio ova djela /u prozi i stihu/: Basne za djecu – 1977. god., Šege i navade Podravine – 1989. god., Kratkopisi /knjiga 1/, Priče i Basne, Sema nemremo vgoditi – 1995. god., Kratkopisi /knjiga 2/ - 1998., Vukovaru s ljubavlju /pjesme/ - 2000. god., Pučkoškolci – 2005. god., Sedmoletka – 2006. god., Pastirske igre i športovi Podr. Sesveta – 2010. god.

Napisao je /u sesvetskom dijalektu/, bez pretjerivanja, najveći broj aforizama u zemlji i svijetu /40 tisuća/, koja čuva i promovira taj dijalektalni

izričaj starosesvečke kajkavštine, za buduća pokoljenja.

Kao prilog ocjeni rada Ž. Kovačića, umirovlj. nastavn. vrijedno je navesti dio Predgovora knjizi, Pastirske igre i športovi Podr. Sesveta, prof. dr. Dragutina Feletara /koji više od 35 godina prati i poznaje njegov rad/, pa doslovce kaže: - Kovačić Željko iz Podr. Sesveta, jedan je od onih samozatajnih kulturnih, javnih i znanstvenih djelatnika koji je ostvario doista izvanserijske rezultate u proučavanju i čuvanju hrvatske narodne baštine. U materijalnom smislu o tim izuzetnim vrijednostima Kovačićeva rada svjedoči i njegova bogata etnografska zbirka, a još su od većeg značaja njegovi stručni i znanstveni radovi, njegovo dugogodišnje predano djelovanje u kulturi, prosvjetiteljstvu, športu, te književnom stvaralaštvu. Kovačić je jedan od onih djelatnika širokih obzora, jedan od enciklopedista, koji cijeli život grle prebogatu hrvatsku baštinu Podravine i bore se za njezino očuvanje i afirmaciju.

Prof. dr. Dragutin Feletar
član suradnik HAZU

Pisac je već u trećoj životnoj dobi, pa bi trebalo, pomalo, sve zaokruživati o njegovu životu i radu. Da li smo u tome u pravu, pokazat će nadolazeće vrijeme?!

U ovoj se knjizi, po prvi put govori o njegovim posebitim plemenitostima. Do sada bio je previše skroman i samozatajan, ali je privoljio da se i o tome u nekoliko rečenica progovori.

Kao odvažan i hrabar dječak /odličan plivač i ronitelj/ spasio je od utapanja četiri dječja života u nekada dubokom kanalu Rog-strug izloživši vlastiti život velikoj pogibelji.

U odrasloj dobi, od sigurne smrti /kao prosvjetni djelatnik/, spasio je zamrlog i smrznutog rudara /oca šestoro djece/, a na bazenima Velike, u Slavoniji, još dva malodobna brata /dječaka od 3 i 5 godina/.

To ga čini izuzetno ponositim, a nesretnim što nije mogao od utapanja spasiti malodobnu djevojčicu Sanju Lacković.